GENERALITAT VALENCIANA
Conselleria d'Educació, Cultura i Esport

Projecte de decret, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum dels ensenyaments professionals de Música a la Comunitat Valenciana

ÍNDEX

Índex
Preàmbul
Capítol I. Disposicions de caràcter general
Article 1. Objecte
Article 2. Àmbit d'aplicació
Article 3. Finalitat
Capítol II. Ordenació dels ensenyaments
Article 4. Ordenació
Article 5. Principis pedagògics
Article 6. Competències generals
Article 7. Objectius generals
Article 8. Objectius específics
Article 9. Especialitats
Capítol III. Currículum
Article 10. Disseny del currículum
Article 11. Assignatures
Article 12. Atribució docent d'assignatures del currículum
Article 13. Pràctiques formatives
Article 14. Projectes artístics singulars
Capítol IV. Autonomia i gestió pedagògica dels centres
Article 15. Autonomia de centre
Article 16. Formació amb suport telemàtic
Article 17. Tutoria i orientació acadèmica i professional
Article 18. Recursos i materials didàctics
Article 19. Transició des dels ensenyaments elementals de Música o des de les escoles d'ensenyament artístic no formal de Música
Capítol V. Avaluació, promoció i titulació
Article 20. Avaluació
Article 21. Sessions d'avaluació, avaluació final i resultats d'avaluació de l'alumnat
Article 22. Matrícula d'honor
Article 23. Documents bàsics d'avaluació
Article 24. Procediment per a la mobilitat
Article 25. Comunicació amb les famílies
Article 26. Promoció
Article 27. Matrícula parcial de l'alumat de cinqué i sisé dels ensenyaments professionals
Article 28. Permanència
Article 29. Ampliació de matrícula
Article 30. Titulació
Article 31. Premi professional de música

Article 32. Projectes de flexibilització curricular
Capítol VI. Correspondència entre ensenyaments
Article 33. Mesures per a l'alumnat que compagina els estudis d'Educació Secundària Obligatòria i el Batxillerat amb els ensenyaments professionals de Música
Disposicions addicionals
Primera. Revisió del currículum dels ensenyaments professionals
Segona. Acreditació de les assignatures optatives de perfil superades
Tercera. Exempció del pagament de taxes per obtenció de matrícula d'honor
Quarta. Formació pedagògica i didàctica del professorat de les escoles d'ensenyament artístic no formal de música
Cinquena. Calendari escolar
Sisena. Condicions de formació per al professorat que ha d'impartir noves assignatures que es preveuen en el present decret
Setena. Premis extraordinaris
Huitena. Obligacions administratives dels centres autoritzats
Novena. Regla de no despesa
Disposicions transitòries
Primera. Currículum aplicable als centres integrats de música i ensenyaments de règim general
Segona. Incorporació de l'alumnat des del pla d'estudis anterior
Disposició derogatòria
Única. Derogació normativa
Disposicions finals
Primera. Normes de desplegament
Segona. Entrada en vigor
Annex I. Concreció curricular de les assignatures
Annex II. Distribució per cursos i el total d'hores per especialitat
Annex III. Relació numèrica professorat-alumnat d'aplicació
Annex IV. Atribució docent d'assignatures del currículum
Annex V. Perfils i assignatures optatives

PREÀMBUL

L'article 53.1 de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana disposa que és competència exclusiva de la Generalitat la regulació i l'administració de l'ensenyament en tota la seua extensió, nivells i graus, modalitats i especialitats, sense perjudici del que es disposa en l'article 27 de la Constitució i en les lleis orgàniques que, de conformitat amb l'apartat 1 de l'article 81 d'aquella, el despleguen, de les facultats que atribueix a l'Estat el número 30 de l'apartat 1 de l'article 149 de la Constitució Espanyola i de l'alta inspecció necessària per al seu compliment i garantia. Així mateix, de conformitat amb l'article 49.1.3a de l'Estatut d'Autonomia, és competència autonòmica exclusiva l'autoorganització i el procediment administratiu derivat de les especialitats de la seua organització.

La Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, dedica el capítol VI del títol I als ensenyaments artístics entre els quals hi ha els ensenyaments professionals de Música.

El Decret 104/2018, de 27 de juliol, del Consell, desplega els principis d'equitat i d'inclusió en el sistema educatiu valencià (DOGV 8356, de 07.08.2018) que també s'han de seguir en els ensenyaments professionals de Música en els que els siga aplicable i el Decret 72/2021, de 21 de maig, del Consell, que desenvolupa l'organització de l'orientació educativa i professional en el Sistema Educatiu Valencià (DOGV 9099, 03.06.2021). Així mateix, tenint present la Llei 15/2017, de 10 de novembre, de la Generalitat, de polítiques integrals de joventut (DOGV 8168, de 13.11.2017), en els ensenyaments professionals de Música es treballaran els següents principis coeducatius de manera transversal:

- L'eliminació dels prejudicis, els estereotips i els rols en funció del sexe, construïts segons els patrons socioculturals de conducta assignats a dones i homes, per tal de garantir, tant per a les alumnes com per als alumnes, possibilitats de desenvolupament personal integral.
- La prevenció de la violència contra les dones, mitjançant l'aprenentatge de mètodes no violents per a la resolució de conflictes i de models de convivència basats en la diversitat i en el respecte a la igualtat de drets i oportunitats de dones i homes.
- La integració dels objectius coeducatius assenyalats en els llibres de text i altres materials didàctics que s'utilitzen o es proposen en els projectes d'innovació educativa, que han de fer un ús no sexista del llenguatge i garantir, en les imatges que contenen, una presència equilibrada i no estereotipada de dones i homes.
- La capacitació de l'alumnat perquè l'elecció de les opcions acadèmiques es duga a terme lliure de condicionaments basats en el gènere.
- El respecte a la lliure determinació de gènere, la seua expressió i l'orientació sexual, tant de l'alumnat com dels seus familiars.

El progressiu avanç normatiu que s'ha produït en els últims anys, ens obliga, des de l'Administració educativa, a adequar el marc dels ensenyaments professionals de Música a una realitat més pròxima a l'alumnat que acoste la formació als diferents àmbits professionals de la música alhora que permet conciliar aquests ensenyaments artístics amb els ensenyaments obligatoris i postobligatoris.

El present decret regula l'ordenació i el currículum dels ensenyaments professionals de Música a la Comunitat Valenciana, i incorpora el que disposa el Reial decret 1577/2006, de 22 de desembre, que fixa els aspectes bàsics del currículum dels ensenyaments professionals de Música regulats per la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació. Aquesta nova regulació té en compte el que dicta l'article 51.3 del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat. (DOGV 9404, de 12.08.2022), que assenyala que podran obtindre el títol de Batxillerat en la modalitat d'Arts els qui hagen superat els ensenyaments professionals de Música i superen, a més, les matèries comunes.

Així mateix, tenint present la disposició addicional novena de la Llei orgànica 3/2020, de 29 de setembre, per la qual es modifica la Llei 2/2006, de 3 de maig, d'educació, aquest decret està dissenyat tenint en compte la correlació dels ensenyaments professionals amb

el sistema de qualificacions professionals recollit en l'Institut Nacional de Qualificacions Professionals. En aquest sentit, de conformitat amb el Reial decret 272/2022, de 12 d'abril, pel qual s'estableix el Marc espanyol de qualificacions per a l'aprenentatge permanent, els ensenyaments professionals de Música es corresponen amb el nivell 4A.

Aquest decret s'ajusta als principis de bona regulació que estableix l'article 129.1 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques. La revisió curricular dels ensenyaments professionals de Música és necessària, perquè la modificació de la Llei orgànica 2/2006, d'educació, per la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, determina que les administracions educatives revisaran periòdicament els currículums per a adequar-los als avanços del coneixement, així com als canvis i les noves exigències del seu àmbit local. Tal com s'està fent amb els currículums de les etapes obligatòria i postobligatòria, és necessari actualitzar el currículum dels ensenyaments professionals de Música en sintonia amb la resta d'ensenyaments. A més, la revisió curricular resulta oportuna, perquè l'ordenació que s'estableix en aquest decret sorgeix d'un acostament a la realitat actual, perquè l'alumnat que cursa els ensenyaments professionals de Música necessita, d'una banda, finalitzar els estudis d'ensenyament de règim general, i per altra banda, obtindre un títol professional de Música, amb la màxima garantia que podrà dissenyar el seu futur professional en l'àmbit artístic. En aquest sentit, l'aspecte innovador d'aquest decret es troba en el disseny d'optatives de perfil formatiu, de manera que l'alumnat puga rebre una formació específica en un o diversos àmbits que els permeta l'accés a diferents possibilitats de continuïtat en la formació, d'una banda, o be a l'especialització professional, d'una altra.

Aquest decret procura seguretat jurídica, ja que afavoreix un marc normatiu estable, predictible, clar i de certesa, que en facilita el coneixement i la comprensió. Així mateix, és integrat, per tractar en un mateix marc la concreció curricular i l'ordenació general dels ensenyaments, excloent-ne aspectes com ara l'admissió, que es desplegaran reglamentàriament amb posterioritat. Igualment, s'ha seguit el principi de proporcionalitat, assegurant que el nou currículum tinga continuïtat amb l'ordenació vigent fins a aquest moment. També ha quedat garantit el principi de transparència, ja que el text ha pogut ser conegut per la ciutadania mitjançant una consulta pública prèvia i el tràmit d'informació pública, amb la qual cosa s'ha habilitat la possibilitat de formular suggeriments per part de la ciutadania en general i dels sectors implicats en particular.

En l'elaboració d'aquest decret, s'han complit tots els tràmits procedimentals, en concret els ja assenyalats processos de consulta prèvia i tràmit d'informació pública, i també s'ha incorporat el dictamen del Consell Escolar de la Comunitat Valenciana. Així mateix, s'han incorporat a l'expedient de tramitació els informes preceptius d'elaboració del decret projectat.

Aquesta disposició està inclosa en el Pla normatiu de l'Administració de la Generalitat per a l'exercici 2023.

Per tot el que s'ha exposat, a proposta de la conselleria d'Educació, Cultura i Esport, en virtut del que s'estableix en l'article 28 de la Llei 5/1983, de 30 de desembre, de la Generalitat, del Consell, conforme el Consell Jurídic Consultiu de la Comunitat Valenciana i després de la deliberació prèvia del Consell, en la reunió de XX de XXXX de 2023,

DECRETE

CAPÍTOL I
Disposicions de caràcter general

Article 1. Objecte
L'objecte d'aquest decret és establir l'ordenació general i el currículum dels ensenyaments professionals de Música de conformitat amb el que dicta el Reial decret 1577/2006, de 22 de desembre, pel qual es fixen els aspectes bàsics del currículum dels ensenyaments professionals de Música regulats per la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.

Article 2. Àmbit d'aplicació
Aquest decret serà aplicable a tots els conservatoris i els centres autoritzats de la Comunitat Valenciana que tinguen aprovada per la conselleria competent en matèria d'educació la impartició dels ensenyaments professionals de Música.

Article 3. Finalitat
1. Els ensenyaments professionals de Música tenen com a finalitat proporcionar una formació artística de qualitat i garantir la qualificació dels futurs professionals de la música tenint en compte les equivalències dels ensenyaments artístics professionals dins del Catàleg nacional de les qualificacions professionals establides en la normativa vigent.
2. De conformitat amb el Reial decret 272/2022, de 12 d'abril, pel qual s'estableix el Marc espanyol de qualificacions per a l'aprenentatge permanent, els ensenyaments professionals de Música es corresponen amb el nivell 4A.
3. La finalitat dels ensenyaments professionals de Música s'ordena en tres funcions bàsiques: formativa, orientadora i preparatòria per a estudis posteriors. Atenent això, professionalment, aquests ensenyaments pretenen:
a) Qualificar per a l'activitat artística.
b) Qualificar per a l'activitat docent en l'àmbit d'educació no formal.
c) Complementar la formació de l'alumnat que pretén especialitzar-se en altres professions amb aplicacions musicals.
d) Facilitar l'adaptació de les persones als canvis professionals i socials que puguen produir-se durant la seua vida.
e) Contribuir al desenvolupament personal, a l'exercici d'una ciutadania democràtica, afavorint la inclusió i la cohesió social i contribuir al desenvolupament econòmic del sector productiu de la música.

CAPÍTOL II
Ordenació dels ensenyaments

Article 4. Ordenació

1. D'acord amb el que es disposa en l'article 48.2 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació, els ensenyaments professionals de Música tindran una estructura de sis cursos de duració.
2. Els ensenyaments professionals de Música es cursaran ordinàriament entre els dotze i els díhuit anys. L'inici amb menys de dotze anys o més de díhuit s'entendrà com a excepcional.
3. A l'hora de valorar l'excepcionalitat per a cursar els ensenyaments fora de l'edat ordinària, es tindrà en compte la maduresa física i motriu i el potencial de l'alumnat o la muda de veu en l'especialitat de Cant.
4. La conselleria competent en matèria d'educació regularà l'admissió, l'accés i altres aspectes d'ordenació general dels ensenyaments professionals de Música tenint en compte les disposicions establides en aquest decret.

Article 5. Principis pedagògics

1. L'acció educativa en els ensenyaments professionals de Música procurarà integrar les diferents experiències i aprenentatges de l'alumnat des d'una perspectiva global i contextualitzada amb la realitat actual de la música.
2. En aquests ensenyaments es prestarà una atenció especial a l'adquisició i el desenvolupament de les competències. Per a fomentar la integració de les competències treballades es promourà la realització d'activitats musicals significatives per a l'alumnat i la resolució col·laborativa de les dificultats derivades de la pràctica de la música, reforçant l'autoestima, l'autonomia, la reflexió i la responsabilitat.
3. Les activitats educatives en aquests ensenyaments afavoriran la capacitat de l'alumnat per a aprendre per si mateix, per a treballar en equip i per a aplicar les tècniques d'estudi apropiades. Així mateix, es prestarà atenció especial a l'orientació educativa i professional de l'alumnat.
4. Els centres promouran les mesures necessàries perquè en les diferents assignatures es desenvolupen activitats que estimulen l'interés per escoltar música, l'hàbit d'assistir i participar en concerts i la capacitat d'expressar-se en públic.
5. Atesa la circumstància de simultaneïtat dels ensenyaments professionals de Música amb els de règim general, la gestió del temps i la disposició de l'alumnat a l'estudi són factors fonamentals que s'han de donar a l'hora d'aconseguir que els processos d'ensenyament i aprenentatge resulten efectius.

Article 6. Competències generals

El currículum dels ensenyaments professionals de música permet assolir les competències següents:

a) Reconéixer els elements constitutius de la música i interrelacionar-los entre si.

b) Afermar les habilitats necessàries per a escoltar, representar i interpretar conscientment els elements fonamentals que intervenen en un fenomen sonor global.
c) Relacionar el llenguatge musical, les seues característiques, terminologia, funcions i transformacions en els diversos contextos històrics i estilístics.
d) Aplicar l'entrenament auditiu en situacions específiques d'afinació, audició harmònica i audició analítica.
e) Perfeccionar el control tècnic de l'instrument o de la veu i aplicar el coneixement de la tècnica a les exigències d'execució i interpretació musicals.
f) Identificar amb exactitud l'esquema corporal en la relació instrument/instrumentista a través de la sensibilització propioceptiva i reconéixer el cos com a instrument d'expressió i comunicació.
g) Integrar les tècniques de lectura a vista, transposició i improvisació en la pràctica musical.
h) Crear d'idees musicals pròpies i desenvolupar la imaginació musical.
i) Estudiar peces musicals originals o adaptades i forjar un criteri artístic propi fonamentat en l'audició, la comprensió musical i l'experiència artística.
j) Investigar el repertori musical com a experiència sensible indispensable per a comprendre plenament el fenomen musical.
k) Ser conscient dels processos estructurals de la música que s'interpreta o compon i ser capaç de crear i transformar imatges sonores.
l) Programar propostes musicals en col·laboració amb altres músics i propiciar experiències musicals a partir del treball conjunt i les aportacions de cadascuna de les persones integrants del grup.
m) Reconéixer les capacitats pròpies i limitacions a fi de desenvolupar estratègies de treball adequades per aconseguir el màxim rendiment musical.
n) Interpretar en públic de manera individual i col·lectiva amb seguretat, domini de la memòria i capacitat comunicativa.
o) Utilitzar els processos de digitalització associats a la professió musical.
p) Demostrar sensibilitat musical i valorar críticament les manifestacions musicals.
q) Prendre consciència del patrimoni musical i valorar la seua contribució a la cultura de les societats.

Article 7. Objectius generals
Els ensenyaments professionals de Música tenen com a objectiu desenvolupar les capacitats generals i els valors cívics propis del sistema educatiu i, a més, les capacitats següents:
a) Fomentar l'audició de la música i establir conceptes estètics propis que permeten fonamentar i desenvolupar criteris en l'alumnat.
b) Desenvolupar la sensibilitat artística i el criteri estètic com a font de formació i enriquiment personal.
c) Analitzar i valorar la qualitat de la música.

d) Conéixer els valors de la música i optar pels aspectes que emanen d'aquesta que siguen més idonis per al desenvolupament personal i el desenvolupament col·lectiu de les societats.
e) Participar en activitats de difusió artística i cultural que permeten experimentar amb la música i gaudir-ne.
f) Conéixer i emprar amb precisió el vocabulari específic relatiu als conceptes científics i artístics de la música.
g) Conéixer i valorar el patrimoni musical com a part integrant del patrimoni històric i cultural.
h) Conéixer i valorar el patrimoni musical de la Comunitat Valenciana, amb les seues característiques i manifestacions més importants.
i) Comprendre i utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació aplicades a la música.

Article 8. Objectius específics
Els ensenyaments professionals de Música hauran de contribuir al fet que l'alumnat adquirisca com a objectiu les capacitats següents:
a) Superar amb domini i capacitat artística els continguts i els objectius plantejats en les assignatures que constitueixen l'especialitat i el perfil professional triat.
b) Conéixer els elements bàsics dels llenguatges musicals, les seues característiques, funcions i evolucions en els diferents contextos històrics.
c) Utilitzar "l'oïda interna" com a base de l'afinació, de l'audició harmònica i de la interpretació musical.
d) Formar una imatge ajustada de les possibilitats i les característiques musicals tant individualment com en relació amb el grup, amb la disposició necessària per a saber integrar-s'hi com un membre més o com a responsable del conjunt.
e) Compartir vivències musicals de grup en l'aula i fora d'aquesta, que permeten enriquir-se amb la relació afectiva amb la música a través del cant i de la participació instrumental en grup.
f) Valorar el cos i la ment per a utilitzar amb seguretat la tècnica i poder concentrar-se en l'audició i la interpretació.
g) Interrelacionar i aplicar els coneixements assolits en totes les assignatures que constitueixen el currículum, en les vivències i en les experiències pròpies per aconseguir una interpretació artística de qualitat.
h) Conéixer i aplicar les tècniques de l'instrument o de la veu d'acord amb les exigències de les obres i amb els itineraris formatius que s'hagen acordat.
i) Adquirir i aplicar les destreses necessàries per a resoldre les dificultats que puguen sorgir en la interpretació de la música.
j) Cultivar la improvisació i la transposició com a elements inherents a la creativitat musical.
k) Interpretar, individualment o dins de l'agrupació corresponent, obres escrites en tots els llenguatges musicals aprofundint en el coneixement dels diferents estils i èpoques, així com en els recursos interpretatius de cada un.
l) Actuar en públic amb autocontrol, domini de la memòria musical i capacitat comunicativa.

m) Adquirir autonomia personal en la interpretació musical.
n) Consolidar hàbits d'estudi adequats en funció de la dificultat dels continguts de les assignatures dels diferents cursos i nivells.

Article 9. Especialitats
Són especialitats dels ensenyaments professionals de Música: Acordió, Arpa, Baix, Baix Elèctric, Cant, Cant Valencià, Clarinet, Clavecí, Contrabaix, Dolçaina, Fagot, Flauta Travessera, Flauta de Bec, Guitarra, Guitarra elèctrica, Instruments de Corda Polsada del Renaixement i del Barroc, Instruments de Plectre, Oboé, Orgue, Percussió, Piano, Saxòfon, Trombó, Trompa, Trompeta, Tuba, Viola, Viola de Gamba, Violí i Violoncel.

CAPÍTOL III
Currículum

Article 10. Disseny del currículum
1. El currículum dels ensenyaments professionals de Música facilitarà el desenvolupament educatiu i formatiu de l'alumnat i garantirà una formació musical integral en relació amb els ensenyaments mínims del currículum.
2. El currículum procurarà que l'alumnat assolisca la suficient qualificació professional en l'especialitat. Aquesta qualificació es complementa en un perfil professional de la música.
3. La concreció curricular de les assignatures dels ensenyaments professionals de Música s'especifica en l'annex I d'aquest decret.
4. La distribució per cursos i el total d'hores de cada assignatura s'estableix en l'annex II del present decret.
5. La relació numèrica professorat-alumnat aplicable a l'ensenyament s'estableix en l'annex III del present decret.
6. Les sessions lectives setmanals de les diferents assignatures podran ser de mitja hora, una hora, hora i mitja o dues hores segons el tipus d'assignatura i organització d'aquesta.

Article 11. Assignatures i perfils
1. Els ensenyaments professionals de Música s'organitzen en assignatures comunes, assignatures pròpies de l'especialitat i assignatures optatives de perfil professional.
2. Les assignatures comunes són:
a) Llenguatge musical.
b) Harmonia i Anàlisi musical.
c) Audició conscient.
d) Història de la Música
3. L'alumnat que curse més d'una especialitat únicament cursarà les assignatures comunes per una d'aquestes. Una vegada cursades i superades en una especialitat, la qualificació obtinguda serà vàlida per a totes les especialitats i d'aquesta manera haurà de constar en l'expedient acadèmic.
4. Les assignatures pròpies de l'especialitat són:
a) Instrument o veu.

b)Baix continu: Clavecí, Instruments de Corda Polsada del Renaixement i el Barroc i Orgue.
c) Clavecí Complementari: Flauta de Bec i Viola de Gamba.
d) Conjunt: Acordió, Arpa, Baix elèctric, Flauta de Bec, Clavecí, Dolçaina, Guitarra, Guitarra elèctrica, Instruments de Corda Polsada del Renaixement i el Barroc, Instruments de Plectre, Orgue, Percussió, Piano, Saxòfon i Viola de Gamba.
e) Cor: Acordió, Baix elèctric, Cant, Cant Valencià, Clavecí, Dolçaina, Guitarra, Guitarra Elèctrica, Instruments de Corda Polsada del Renaixement i el Barroc, Orgue, Piano,
f) Fonaments de Cant Valencià: Cant Valencià.
g) Gèneres i Manifestacions de la Música Tradicional Valenciana: Dolçaina.
h) Guitarra Aplicada al Repertori de Cant d'Estil: Cant Valencià.
i) Guitarra Complementària: Instruments de Plectre.
j) Idiomes Aplicats al Cant: Cant.
k) Lectura, improvisació i Acompanyament Aplicat: Acordió, Guitarra i Piano.
l) Música de Cambra: Acordió, Arpa, Cant, Clavecí, Contrabaix, Clarinet, Dolçaina, Fagot, Flauta, Guitarra, Instruments de Corda del Renaixement i el Barroc, Oboé, Orgue, Percussió, Piano, Saxòfon, Trompeta, Trompa, Trombó, Tuba, Violí, Viola, Violoncel
m) Orquestra/Banda:, Clarinet, Fagot, Flauta, Oboé, Saxòfon, Percussió, Trompeta, Trompa, Trombó, Tuba,-Arpa, Violí, Viola, Violoncel, Contrabaix.
n) Piano Complementari: Cant, Contrabaix, Clarinet, Dolçaina, Fagot, Flauta, Guitarra, Oboé, Percussió, Saxòfon, Trompeta, Trompa, Trombó, Tuba, Violí, Viola, Violoncel,
o) Repertori Acompanyat: Arpa, Contrabaix, Clarinet, Dolçaina, Fagot, Flauta, Flauta de Bec, Guitarra, Instruments de Plectre, Oboé, Percussió, Saxòfon, Trompeta, Trompa, Trombó, Tuba, Violí, Viola, Viola de Gamba i Violoncel.
p) Tabalet: Dolçaina.
q) Taller de Canyes: Fagot, Dolçaina i Oboé.
r) Teclat: Baix Elèctric i Guitarra Elèctrica.
s) Tècniques d'Improvisació i Acompanyament Aplicat: Baix Elèctric i Guitarra Elèctrica.
5. Les assignatures optatives de perfil professional, amb una durada total de 90 hores lectives cadascuna, es cursaran en els dos últims cursos dels ensenyaments professionals de Música, dividint els continguts entre cinqué i en sisé curs. Els perfils i les corresponents assignatures són els especificats a l'annex V del present decret.
6. L'alumnat haurà de triar en cinqué el perfil professional que vol cursar. Es podrà canviar de perfil en sisé i, en conseqüència, s'haurà de cursar com a pendent l'assignatura corresponent a cinqué curs d'ensenyaments professionals de Música d'eixe perfil.
7. Cada centre que tinga autoritzats els ensenyaments Professionals de música oferirà, com a mínim, dos dels perfils especificats en l'annex V.
8. Els alumnes que cursen més d'una especialitat únicament cursaran les assignatures comunes per una d'elles. Una vegada cursades i superades en una especialitat, la qualificació obtinguda és vàlida per a totes les especialitats.
9. La conselleria competent en matèria d'educació revisarà periòdicament el catàleg d'assignatures optatives de perfil professional i incorporarà noves assignatures d'acord amb els canvis i les noves exigències de la professió musical i tenint en compte les demandes del mercat laboral. Aquesta revisió i modificació de l'annex V del present

decret es realitzarà mitjançant resolució de la conselleria competent en matèria d'educació.

Article 12. Atribució docent d'assignatures del currículum

1. De conformitat amb el que dicta l'article 5 del Reial decret 428/2013, de 14 de juny, pel qual s'estableixen les especialitats docents del cos de professors de Música i Arts Escèniques vinculades als ensenyaments de Música i de Dansa, l'atribució docent de les assignatures que no es preveuen en el decret esmentat és la que s'estableix en l'annex IV del present decret.
2. En els centres dependents de la conselleria competent en matèria d'educació, existirà la figura del pianista acompanyant. Aquest professorat s'integrarà en el departament o departaments didàctics corresponent a les especialitats en què exercisquen la seua labor de suport.

Article 13. Pràctiques formatives

L'alumnat dels dos últims cursos dels ensenyaments professionals de Música podrà realitzar pràctiques formatives dins del centre en relació amb el perfil professional que està cursant. De la mateixa manera, aquestes pràctiques també podran realitzar-se fora del centre en sectors productius, a manera d'estades formatives sempre que hi haja un acord o conveni de col·laboració afavorit per la conselleria competent en educació.

Article 14. Projectes artístics singulars

1. Els projectes artístics singulars integren competències del currículum amb la finalitat de comprendre millor el fenomen musical creant propostes artístiques. Aquests projectes suposen un enriquiment curricular alhora que serveixen per a crear un vincle entre l'àmbit de coneixement i el seu entorn sociocultural.
2. En cada projecte, l'alumnat ha de seguir un procés que inclou la investigació, la creativitat, la presa de decisions, l'ús d'estratègies i la comunicació i transferència del coneixement en formats diversos. Així mateix, a fi de consolidar la millora educativa, hauran de contindre accions concretes en el Programa d'activitats formatives (PAF) del centre.
3. Els centres disposen d'autonomia a l'hora de desenvolupar projectes artístics singulars, que podran ser també en format intercentres.
4. Els projectes artístics singulars, seran aprovats pel Consell escolar del centre i estaran coordinats per un o més professors o professores de l'equip docent de l'alumnat implicat, i han de procurar la participació dels diferents departaments didàctics.
5. Els projectes artístics singulars s'impartiran dins de les hores lectives curriculars.

CAPÍTOL IV
Autonomia i gestió pedagògica dels centres

Article 15. Autonomia de centre

1. La conselleria competent en matèria d'educació ha d'afavorir l'autonomia curricular, pedagògica i organitzativa dels centres, així com el treball en equip del professorat i la coordinació docent. S'estimularà l'activitat investigadora del professorat a partir de la pràctica docent i la faceta artística.
2. L'equip docent desenvoluparà les programacions didàctiques de les assignatures d'aquests ensenyaments en coherència amb el currículum que estableix aquest decret i amb el projecte educatiu del centre.
3. Els centres, en el marc de la seua autonomia pedagògica, fixaran els criteris d'aplicació del currículum i establiran l'organització dels grups i les sessions lectives setmanals d'acord amb el que s'estableix en aquest decret.

Article 16. Formació amb suport telemàtic
1. Dins de la seua pròpia autonomia, els centres podran contemplar el seguiment de part de l'activitat escolar en línia, fins a un màxim del 60% de les hores lectives, en el cas d'assignatures que no impliquen pràctica instrumental. Per a poder autoritzar aquesta línia formativa, els centres han de disposar dels recursos de les tecnologies de la informació i la comunicació adequats, i sempre que quede garantida, síncronament o asíncronament, la interacció didàctica adequada i contínua.
2. Correspon a les respectives Direccions Territorials d'Educació la seua autorització. Per això, el centre incorporarà a la seua Programació General Anual la proposta. En aquesta caldrà indicar els requisits mínims específics per a la realització d'aquesta oferta, i s'adoptaran les mesures necessàries i dictaran les instruccions precises per part de la direcció del centre per a la posada en marxa i funcionament, amb la finalitat que s'impartisquen amb els espais, equipaments, recursos, materials curriculars i professorat que garantisquen la seua qualitat des del centre.
3. En aquesta línia d'impartició dels ensenyaments, la formació estarà organitzada de tal forma que permeta l'alumnat un procés d'aprenentatge sistematitzat conforme a una metodologia apropiada, que haurà de complir els requisits d'accessibilitat i comptar amb assistència tutorial, així com la utilització de procediments d'avaluació fiables que coincidisquen en els seus indicadors amb la línia de treball presencial.

Article 17. Tutoria i orientació acadèmica i professional
1. En els ensenyaments professionals de Música l'orientació i l'acció tutorial han d'acompanyar el procés educatiu tant en l'àmbit individual com en el col·lectiu.
2. L'orientació acadèmica i professional de l'alumnat forma part de la funció docent.
3. Cada alumne o alumne estarà a càrrec d'una tutora o tutor designat entre l'equip docent.
4. L'acció tutorial s'ha d'exercir de manera continuada i especialment en la presa de decisions de l'alumnat, per la qual cosa el tutor o tutora tindrà la responsabilitat de coordinar l'avaluació del seu alumnat.
5. L'orientació acadèmica i professional s'haurà de realitzar en les hores destinades a l'atenció de l'alumnat, i es podrà reforçar mitjançant el format en línia de manera asíncrona.
6. L'orientació haurà d'incloure l'anàlisi dels interessos, les aptituds i les motivacions de l'alumnat per a la carrera professional, la identificació dels perfils professionals dins del

currículum dels ensenyaments, les oportunitats d'aprenentatge i ocupació en el sector i l'elaboració de projectes artístics.
7. L'orientació educativa i l'acció tutorial han de concretar-se d'acord amb la normativa vigent.

Article 18. Recursos i materials didàctics
1. Els diferents recursos i materials pedagògics i didàctics que s'utilitzen en els centres educatius han de respondre als principis d'equitat, d'inclusió i de cohesió social, a més d'ajustar-se a les necessitats educatives de tot l'alumnat en el context educatiu.
2. La selecció, la coherència i la supervisió d'aquests recursos i materials s'han de dur a terme a través dels òrgans designats i tal com preveu la normativa que regula l'organització i el funcionament dels conservatoris i els centres autoritzats de música. Els materials han de reflectir i fomentar el respecte als principis, els valors, les llibertats, els drets i els deures constitucionals i estatutaris, així com als principis i valors recollits en la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere, als quals s'ha d'ajustar tota l'activitat educativa.
3. El disseny i la creació dels diferents recursos i materials pedagògics i didàctics han de permetre l'avanç de tot l'alumnat tenint en compte l'eliminació d'estereotips discriminatoris, la perspectiva de gènere, l'eliminació de barreres d'accés i de comunicació, la mirada global i no etnocentrista i la diversitat i la riquesa de materials.
4. S'ha de fomentar l'ús i l'elaboració de materials didàctics i instruments d'avaluació que promoguen la implicació i el compromís de l'alumnat.

Article 19. Transició des dels ensenyaments elementals de Música o des de les escoles d'ensenyament artístic no formal de Música
1. Per a garantir la continuïtat del procés de formació i una evolució positiva de l'alumnat que accedeix als ensenyaments professionals de Música des dels ensenyaments elementals o des de les escoles d'ensenyament artístic no formal de Música, la conselleria competent en matèria d'educació i els centres podran establir mecanismes per a afavorir la transició adequada de l'alumnat d'uns ensenyaments als altres. Aquests mecanismes poden suposar establir col·laboracions entre els centres d'origen i destinació.
2. L'equip directiu del centre ha de vetlar perquè el procés de transició resulte òptim amb l'adopció de mesures d'orientació que se centren en el benefici de l'alumnat i el posen en el centre del procés i, en aquest sentit, s'han d'incloure en el projecte educatiu els criteris bàsics que han de fer possible aquesta transició.

CAPÍTOL V
Avaluació, promoció i titulació

Article 20. Avaluació
1. La conselleria competent en matèria d'educació desenvoluparà reglamentàriament el marc teòric del sistema d'avaluació del procés d'aprenentatge de l'alumnat dels ensenyaments professionals de Música. En qualsevol cas, l'avaluació ha de ser contínua i diferenciada, segons les diferents assignatures, sempre tenint en compte el que dicta el

Decret 195/2022, de 11 de novembre, del Consell, d'igualtat i convivència en el sistema educatiu valencià.
2. A l'hora d'aplicar l'avaluació contínua, el seguiment i aprofitament de les classes és obligatòria. Cada docent ha de registrar les faltes d'assistència de l'alumnat en el sistema que el titular del centre establisca.
3. El caràcter diferenciat de l'avaluació en els ensenyaments professionals de Música implica que el professorat de cada assignatura decidirà, al final del curs, si l'alumne o alumna ha assolit els objectius i ha aconseguit el grau adequat d'adquisició de les competències corresponents. Així mateix, cal prendre en consideració els diferents elements del currículum i el treball fet a classe, així com l'interés i l'esforç demostrat per l'alumnat.
4. El professorat ha d'avaluar tant els aprenentatges de l'alumnat com els processos d'ensenyament i la pròpia pràctica docent. L'avaluació és en si mateixa formativa i, per tant, ha de ser un instrument per a la millora tant dels processos d'aprenentatge de l'alumnat com dels processos d'ensenyament emprats i de la pràctica docent.
5. Cal promoure l'ús generalitzat d'instruments d'avaluació variats, diversos i adaptats a les diferents situacions d'aprenentatge que permeten la valoració objectiva de tot l'alumnat mentre es garanteix, així mateix, que les condicions de realització dels processos associats a l'avaluació s'adapten a les necessitats de l'alumnat amb necessitat específica de suport educatiu.
6. Les mares, pares o tutors legals de l'alumnat menor d'edat hauran de participar i donar suport a l'evolució del procés educatiu col·laborant en les mesures de suport, reforç o d'enriquiment curricular que adopten els centres per a facilitar el seu progrés. Tindran, a més, dret a conéixer les decisions relatives a la seua avaluació i promoció, així com a l'accés als documents oficials d'avaluació i a les proves i els documents de les avaluacions que es realitzen als seus fills, filles, tutelats o tutelades, sense perjudici del respecte a les garanties que estableix la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals, i altra normativa aplicable en matèria de protecció de dades de caràcter personal.

Article 21. Sessions d'avaluació, avaluació final i resultats d'avaluació de l'alumnat
1. La sessió d'avaluació és la reunió de l'equip docent, coordinada pel tutor o tutora que té com a finalitat compartir informació i adoptar decisions de manera col·legiada sobre el procés d'aprenentatge de l'alumnat.
2. Els conservatoris i els centres autoritzats, en virtut de la seua autonomia pedagògica i organitzativa, han d'establir el nombre i el calendari de les sessions d'avaluació que s'han de fer durant cada curs escolar. En tot cas, i atés el caràcter continu de l'avaluació, durant el curs ha de celebrar almenys una sessió d'avaluació cada trimestre.
3. L'avaluació final de l'alumnat s'ha de dur a terme de manera col·legiada en una única sessió, que ha de celebrar-se en finalitzar el curs escolar. En aquesta sessió cal donar continuïtat a les sessions trimestrals celebrades, cal analitzar el procés d'aprenentatge de cada alumne i fer-ne el seguiment, i, si és el cas, la revisió de les mesures i els suports d'atenció educativa. Així mateix, es respectarà que l'alumnat que curse simultàniament el Batxillerat i els ensenyaments professionals de Música puga disposar dels resultats

d'avaluació que necessiten per poder obtindre el títol de Batxillerat corresponent. La sessió d'avaluació final pot coincidir amb l'avaluació del tercer trimestre

4. L'alumnat podrà realitzar una prova extraordinària de les matèries no superades. En els centres autoritzats i centres sostinguts amb fons públics, hi haurà previst un període per a la realització i l'avaluació de les proves extraordinàries d'avaluació, per a la sessió d'avaluació final extraordinària i per al lliurament de les qualificacions, que ha de determinar la conselleria competent en matèria d'educació mitjançant una resolució de l'òrgan competent.

5. En les sessions d'avaluació ha de participar l'equip docent constituït en cada cas pel professorat de les assignatures que haja cursat l'alumne o alumna, presidit i coordinat pel tutor o tutora. També podran participar el professorat pianista acompanyant que intervinguen en el procés d'ensenyament i aprenentatge de l'alumnat.

6. El tutor o la tutora ha de fer constar en l'acta els acords aconseguits, les decisions adoptades i la informació que s'ha de transmetre a l'alumnat, i als seus representants legals si és menor d'edat, sobre el seu procés educatiu.

7. En les sessions d'avaluació s'ha d'escoltar la veu de l'alumnat, qui haurà realitzat la seua aportació a través dels mecanismes que establisca cada centre en les seues normes d'organització i funcionament, que prèviament haurà reflexionat sobre els processos d'aprenentatge en les diferents assignatures i en la tutoria.

8. Després de cada sessió d'avaluació, el tutor o tutora ha de comunicar a l'alumnat, i als seus representants legals quan aquest siga menor d'edat, la informació acordada en la sessió corresponent sobre el desenvolupament del seu procés educatiu, per mitjà d'un informe d'avaluació.

9. Aquest informe d'avaluació de les diferents matèries s'ha de redactar, d'una banda, destacant els progressos, les dificultats superades, l'esforç, els talents i les fortaleses de l'alumne o alumna i, d'altra banda, assenyalant els aspectes que caldria continuar treballant. Així mateix, s'han de consignar les qualificacions obtingudes per l'alumne o alumna en les diferents assignatures.

10. Les informacions que s'oferisquen han d'estar sempre fonamentades en els registres i les observacions obtinguts prèviament i sobre els quals s'ha reflexionat de manera individual i col·lectiva en les sessions de coordinació de de l'equip docent.

11. Els resultats de l'avaluació de les diferents assignatures s'expressaran per mitjà de l'escala numèrica d'1 a 10 sense decimals, i es consideraran positives les qualificacions iguals o superiors a 5, i negatives les inferiors a 5. Aquestes qualificacions s'expressen en els termes següents:

Insuficient: 1, 2, 3, 4
Suficient: 5
Bé: 6
Notable: 7 o 8
Excel·lent: 9 o 10

12. La nota mitjana del curs serà la mitjana aritmètica de les qualificacions de totes les assignatures cursades per l'alumnat, expressada amb una aproximació de dos decimals per mitjà d'arredoniment a la centèsima més pròxima, i en el cas d'equidistància, a la superior.

Article 22. Matrícula d'honor
L'alumnat d'ensenyaments professionals, en l'assignatura d'Instrument, que obtinguen un 10, se'ls podrà consignar la menció de "matrícula d'honor" en les observacions de l'acta de qualificacions finals i en l'expedient acadèmic.

Article 23. Documents bàsics d'avaluació
1. Els documents bàsics d'avaluació dels ensenyaments professionals de Música són: l'expedient acadèmic personal, el certificat acadèmica personal, les actes d'avaluació i els informes d'avaluació individualitzats.
2. Tota la informació relativa al procés d'avaluació es recollirà, de manera sintètica, en l'expedient acadèmic personal. En aquest expedient figuraran les dades personals i les dades d'identificació del centre, la modalitat d'accés als ensenyaments, les dades de matrícula i, si és el cas, les mesures d'adaptació curricular, els resultats de l'avaluació i la nota mitjana final.
3. Els documents bàsics d'avaluació citaran en lloc preferent la norma de l'administració educativa que desenvolupa el currículum corresponent.
4. El certificat acadèmic personal s'obté de l'expedient acadèmic personal i té valor acreditatiu dels estudis cursats. Aquest document oficial recollirà la referència normativa del pla d'estudis, el curs acadèmic, les qualificacions obtingudes amb expressió de la convocatòria (ordinària o extraordinària), les assignatures que hagen sigut objecte de convalidació o reconeixement i, si és el cas, les anul·lacions de matrícula i la renúncia a convocatòries.
5. En el cas d'alumnat que curse més d'una especialitat, s'omplirà un certificat acadèmic per cadascuna, i s'hi recolliran les assignatures comunes que s'hagen superat amb les qualificacions.

Article 24. Procediment per a la mobilitat
1. A fi de garantir la mobilitat acadèmica i territorial de l'alumnat dels ensenyaments professionals de Música, tindran la consideració de documents bàsics de mobilitat: el certificat acadèmic personal i l'informe d'avaluació individualitzat, que tindran efectes en tot el territori nacional.
2. L'informe d'avaluació individualitzat recollirà tota la informació que resulte necessària per a la continuïtat del procés d'aprenentatge

Article 25. Comunicació amb les famílies
1. Els centres educatius han de facilitar a les famílies o els representants legals la informació personal en format accessible, preferentment a través de mitjans electrònics i, si és el cas, en format paper. En el cas dels centres públics, els mitjans electrònics es corresponen amb les plataformes educatives habilitades per la conselleria competent en matèria d'educació.
2. En qualsevol cas, els centres han d'assegurar que les famílies tenen accés als diferents documents públics de gestió del centre educatiu i a tota la informació relacionada amb l'activitat educativa de l'alumnat i la vida comunitària del centre.

3. La documentació que s'haja de posar a disposició de les persones membres de la comunitat educativa s'haurà d'incloure en la pàgina web del centre per a garantir-ne la difusió i l'accessibilitat a tots els membres de la comunitat educativa, sense perjudici d'incloure-la en els taulers d'anuncis del centre.
4. Per a facilitar l'exercici del dret i dels deures de les famílies a participar en el procés educatiu dels seus fills, filles, tutelats o tutelades, el centre ha d'informar les famílies o els tutors o tutores legals de l'alumne o alumna de la seua evolució escolar per mitjà d'informes d'avaluació, entrevistes individuals, reunions col·lectives i altres mitjans que considere oportuns. La persona tutora ha de realitzar les entrevistes individuals i col·lectives que permeten fer el seguiment de l'alumnat i el trasllat de la informació adient a les mares, pares, tutores o tutors legals. En tot cas, cal preveure, com a mínim, una entrevista individual a l'inici del curs i al final de cadascun dels cursos.
5. Les mares, pares, tutores o tutors legals han de conéixer les decisions relatives a l'avaluació dels aprenentatges al llarg del curs i a la promoció, i han de col·laborar en les mesures de suport que adopten els centres per a participar i ajudar en l'evolució del procés educatiu dels seus fills, filles, tutelats o tutelades.

Article 26. Promoció
1. L'alumnat promocionarà de curs quan haja superat les assignatures cursades o tinguen avaluació negativa en dues assignatures com a màxim.
2. Per a superar les assignatures pendents d'avaluació positiva, l'alumnat haurà de matricular-s'hi de nou en el curs següent, tot i que només haurà d'assistir a les classes de les assignatures no superades que no siguen de pràctica instrumental o vocal.
3. L'alumnat de sisé curs que finalitze amb una avaluació negativa en una o dues assignatures haurà de matricular-se i assistir a les classes de les assignatures pendents.
4. La qualificació negativa en tres o més assignatures d'un o diversos cursos impedirà la promoció d'un alumne al curs següent.

Article 27. Matrícula parcial de l'alumnat de cinqué i sisé dels ensenyaments professionals
1. L'alumnat de cinqué i sisé dels ensenyaments professionals podrà matricular-se parcialment de les assignatures corresponents a cadascun d'aqueixos cursos atenent el que diu l'article 10 del Reial Decret 1577/2006, fins esgotar el límit de permanència

2. Cada centre podrà oferta a la ciutadania que estiga en possessió del títol professional de música (o equivalent), cursar exclusivament les assignatures optatives dels perfils professionals que oferisquen. En aquest cas, una vegada avaluat positivament, aquest alumnat rebrà un certificat de superació del perfil professional corresponent emès per la direcció del centre.

Article 28. Permanència
1. El límit de permanència en els ensenyaments professionals de Música serà de huit anys. L'alumnat no podrà estar més de dos anys en el mateix curs, excepte en cinqué i en sisé.
2. Les direccions dels centres podran autoritzar, amb caràcter excepcional i a petició del mateix alumne o alumna, o els seus representats legals en cas de ser menors d'edat,

l'ampliació un any més del límit de permanència en supòsits de malaltia greu o d'altres circumstàncies que meresquen una consideració semblant, els quals impedisquen el desenvolupament normal dels estudis.

Article 29. Ampliació de matrícula

1. Els centres podran autoritzar l'ampliació de matrícula a l'alumnat que demostre la competència per a promocionar a un curs superior al matriculat inicialment.
2. L'alumnat que tinga l'edat ordinària establida per a cursar els ensenyaments professionals de Música, o bé una edat inferior, només podrà fer una única ampliació de matrícula al llarg dels ensenyaments. Aquesta ampliació implicarà la matrícula en el curs que corresponga i, simultàniament, en el nivell immediatament superior. Excepcionalment, l'alumnat que supere l'edat ordinària podrà realitzar més d'una ampliació de matrícula en els ensenyaments si es considera oportú.
3. Les ampliacions de matrícula s'acordaran abans de la finalització de l'any natural de l'inici del curs acadèmic.
4. Les ampliacions de matrícula s'efectuaran a proposta del tutor o la tutora de l'alumne o alumna. Aquestes ampliacions hauran de comptar amb el vistiplau del departament didàctic de l'especialitat instrumental, de tot l'equip docent que imparteix classe a l'alumne o alumna i del mateix alumnat o dels seus representants legals, si aquest és menor d'edat. Igualment, caldrà superar una prova específica que incloga els sabers bàsics de totes i cadascuna de les assignatures del currículum, sempre que no s'hagen superat amb anterioritat. Les qualificacions obtingudes en aquesta prova seran les que consten en l'avaluació final de l'alumnat.

Article 30. Titulació

1. La superació de totes les assignatures del currículum dels ensenyaments professionals de Música donarà dret a l'obtenció del títol professional corresponent.
2. L'alumnat que finalitze els ensenyaments professionals de Música podrà obtindre el títol de Batxillerat en la modalitat d'Arts en les condicions que estableix l'article 51.3 del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat.

Article 31. Premi professional de Música

1. Els conservatoris i els centres autoritzats convocaran anualment premis extraordinaris en el centre per a l'alumnat que finalitza els ensenyaments professionals de Música.
2. La conselleria competent en educació convocarà anualment premis extraordinaris d'àmbit autonòmic per a l'alumnat que finalitza els ensenyaments professionals de Música.
3. La conselleria competent en matèria d'educació regularà les condicions i les modalitats d'atorgament d'aquests premis.

Article 32. Projectes de flexibilització curricular
1. Els conservatoris podran implantar els projectes de flexibilització curricular amb la finalitat d'ampliar la seua oferta formativa i, complementar així, les competències del títol professional de música amb altres competències específiques de l'àmbit de la música.
2. La conselleria competent en educació, establirà els requisits específics que han de complir les propostes de flexibilització curricular. Les ampliacions curriculars seran certificades pels conservatoris addicionalment al títol oficial.
3. La conselleria competent en educació establirà el procediment d'autorització d'aquests projectes de flexibilització curricular. L'alumnat podrà seguir cursant aquests projectes de flexibilització curricular, fins i tot, una vegada haja titulat.

CAPÍTOL VI
Correspondència entre ensenyaments

Article 33. Mesures per a l'alumnat que compagina els estudis d'Educació Secundària Obligatòria i el Batxillerat amb els ensenyaments professionals de Música
1. La conselleria competent en matèria d'educació facilitarà a l'alumnat la possibilitat de cursar simultàniament els ensenyaments professionals de Música i l'Educació Secundària Obligatòria i el Batxillerat.
2. La conselleria competent en educació podrà adoptar mesures d'organització i d'ordenació acadèmica que inclouran, entre altres, la coordinació horària, les convalidacions, la creació de centres integrats o l'admissió prioritària de l'alumnat dels ensenyaments professionals de Música en centres d'Educació Secundària i Batxillerat.

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Primera. Revisió del currículum dels ensenyaments professionals
La conselleria competent en educació revisarà de forma periòdica el currículum dels ensenyaments professionals de Música per a adequar-lo als avanços del coneixement, així com a les actualitzacions que es realitzen des de l'àmbit estatal.

Segona. Acreditació a l'alumnat de les assignatures optatives de perfil superades
L'obtenció del títol professional serà acompanyat per un suplement a eixe títol, on constarà l'acreditació de l'assignatura de perfil dels dos cursos, amb validesa dins de l'àmbit de la Comunitat Valenciana, basades en la classificació europea de capacitats, competències, qualificacions i ocupacions (ESCO). Aquest suplement serà expedit per la direcció del centre on s'ha superat les assignatures de perfil.

Tercera. Exempció del pagament de taxes per obtenció de matrícula d'honor
L'alumnat dels ensenyaments professionals que dispose de la menció de matrícula d'honor en el curs anterior podrà sol·licitar l'exempció del pagament de taxes del curs en què es matricule.

Quarta. Formació pedagògica i didàctica del professorat de les escoles d'ensenyament artístic no formal de Música
Als efectes de poder acreditar la formació pedagògica i didàctica del professorat de les escoles d'ensenyament artístic no formal de música, que s'estableix en l'article 9.6 del Decret 2/2022, de 14 de gener, del Consell, l'alumnat que haja obtingut el títol professional de música i haja superat el perfil de Pedagogia aplicada a la docència en escoles de música, obtenint així la certificació corresponent, tindrà acreditat aquest requisit de formació.

Cinquena. Valoració del títol professional en l'accés als ensenyaments superiors

1. D'acord amb l'article 54.2 de la Llei Orgànica 2/2006, de 3 maig, d'Educació, la nota mitjana de l'expedient dels estudis professionals constituirà el 50% de la nota de la prova en el cas dels alumnes i les alumnes que opten a ella i estiguen en possessió del títol professional de música.

2. L'administració educativa competent, garantirà l'adequació de la prova d'accés als estudis superiors de música al currículum dels ensenyaments professionals. S'afavorirà la coordinació entre centres superiors i professionals per a la seua organització i realització.

Sisena. Calendari escolar
La conselleria competent en matèria d'educació ha de publicar anualment el calendari escolar previst per a cada curs acadèmic, així com el nombre de setmanes lectives que s'inclouen en aquest calendari.

Setena. Condicions de formació per al professorat que ha d'impartir noves assignatures que es preveuen en el present decret
Sense perjudici del que dicta l'article 11, per a impartir les noves assignatures que es preveuen en aquest decret, la conselleria competent en educació podrà establir condicions d'acreditació de formació específica per al professorat que ha d'impartir aquestes assignatures.

Huitena. Premis extraordinaris
Els requisits de participació en els premis extraordinaris dels ensenyaments professionals de Música a partir del curs 2023-2024 s'han d'ajustar al que determine la conselleria competent en educació.

Novena. Obligacions administratives dels centres autoritzats
1. Els centres autoritzats que imparteixen ensenyaments professionals de Música, en qüestions d'avaluació, promoció i titulació, han de fer ús de l'aplicació Innovació Tecnològica Administrativa per a Centres i Alumnat (ITACA), que la conselleria competent en educació posa a l'abast dels centres educatius.

2. Així mateix, els centres autoritzats estan obligats a elaborar els documents per a la gestió de l'avaluació que figuren en aquest decret, així com a lliurar dins del termini establit i en la forma escaient als conservatoris a què estan adscrits la documentació corresponent sobre avaluació i expedició de títols.

Dècima. Regla de no despesa
La implementació i el desplegament posterior d'aquest decret no podrà tindre cap incidència en la dotació de tots i cadascun dels capítols de despesa assignats a la conselleria amb competències en educació i, en tot cas, hauran de ser atesos amb els mitjans personals i materials d'aquesta conselleria.

DISPOSICIONS TRANSITÒRIES

Primera. Currículum aplicable als centres integrats de música i ensenyaments de règim general
Mentre no es regule el currículum dels centres integrats de música i ensenyaments de règim general, serà d'aplicació a aquests centres docents, en la part d'ensenyaments professionals de Música, el que estableix el present decret.

Segona. Incorporació de l'alumnat des del pla d'estudis anterior
L'alumnat que, a l'entrada en vigor d'aquest decret, estiga cursant els ensenyaments professionals de Música, d'acord amb el currículum que estableix el Decret 158/2007, de 21 de setembre, del Consell, pel qual s'estableix el currículum dels ensenyaments professionals de Música i es regula l'accés a aquests ensenyaments, seguirà cursant els cursos respectius dels ensenyaments professionals de Música d'acord amb les noves condicions que s'especifiquen en aquest decret.
Tot i això, per tal d'assegurar la transició adequada de l'alumnat entre els diferents plans d'estudi s'estableixen les adaptacions següents:
a) Pel que fa a l'assignatura comuna d'Harmonia i Anàlisi Musical, l'alumnat que s'incorpora al nou pla des de quart, cinqué o sisé dels ensenyaments professionals comptarà amb les adaptacions necessàries pel que fa a la seqüenciació curricular de l'assignatura, de manera que a la finalització dels ensenyaments professionals assolisca els coneixements d'aquesta assignatura d'acord amb el nou pla d'estudis.
b) Pel que fa a l'assignatura de perfil professional, l'alumnat que s'incorpora al nou pla des de sisé dels ensenyaments professionals, haurà de cursar l'assignatura amb una càrrega lectiva de tres hores setmanals de manera que a la finalització dels ensenyaments professionals assolisca els coneixements d'aquesta assignatura d'acord amb el nou pla d'estudis.
c) Pel que fa a les assignatures pendents, els centres hauran de preveure els procediments de recuperació d'assignatures del pla d'estudis anterior que no es preveuen en el nou, durant els dos cursos següents a l'entrada en vigor del present decret. Aquests procediments contemplaran una planificació de tutories per resoldre els dubtes d'aquest alumnat.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Única. Derogació normativa
Queden derogades totes les disposicions del mateix rang o d'un rang inferior que s'oposen a aquest decret.

DISPOSICIONS FINALS

Primera. Assignatures optatives

Es modifica l'article 8 del Decret 158/2007, de 21 de setembre, del Consell, pel qual s'estableix el currículum dels ensenyaments professionals de música i es regula l'accés a aquests ensenyament, quedant redactat de la següent forma "En els cursos 5é i 6é d'ensenyaments professionals de música, els centres podran oferir les assignatures optatives de Complement pianístic, Complement Coral, Estètica e la música, Fonaments de composició, Fonaments d'informàtica musical i edició de partitures, Cultura audiovisual i Creativitat i música i Composició, Direcció Instrumental, Direcció Coral, Escena Lírica; Escolta, Creació i Experimentació Sonora; Etnomusicologia i Patrimoni Musical Valencià; Interpretació Musical Històrica i Fons de la Música Antiga; Jazz i Música Moderna: Improvisació, Composició i Arranjaments en Gèneres Actuals; Musicologia i Pedagogia aplicada a la docència en escoles de música; Sonologia i Tècniques de Promoció i Gestió en Contextos Musicals".

Les competències específiques, continguts i criteris d'avaluació de les optatives anteriorment esmentades, amb correspondència amb els diferents perfils professionals estan regulats en el present decret.

Segona. Modificació de l'article 12.5 del Decret 2/2022, de 14 de gener, del Consell, de regulació de les escoles d'ensenyament artístic no formal de música i d'arts escèniques.

Es modifica la segona part de l'article 12.5 de forma que la redacció serà la següent: "La direcció de l'escola l'haurà d'exercir una persona que siga membre del claustre. A més, deu acreditar 130 hores de formació per al desenvolupament de la funció directiva, de les quals 55 hores, com a mínim, seran de formació directa i la resta de tasques de gestió en centres educatius. Es considera acreditada aquesta formació si es disposa del certificat del curs de gestió, organització i funcionament d'una escola de música reconegut per la Conselleria competent en educació".

Tercera. Normes de desplegament
Es faculta la persona titular de la Conselleria competent en matèria d'educació perquè dicte les disposicions necessàries per a aplicar i desplegar aquest decret.

Tercera. Entrada en vigor

Aquest decret entrarà en vigor l'endemà de publicar-se en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*. El currículum dels ensenyaments professionals de Música que estableix aquest decret s'implantarà a partir del curs escolar 2024-2025.

Annex I
Concreció curricular de les assignatures

COMUNES

Audició Conscient

Introducció

Des de l'aparició dels primers tractats de dictat musical a França i Alemanya, sistematitzats per Lavignac i Riemann, respectivament, a finals del segle XIX, el tractament i l'estudi de l'educació auditiva ha evolucionat al llarg del segle XX, sobretot, en l'últim terç de segle i durant el començament del segle XXI.
Una programació reflexionada i ben planificada d'Audició Conscient duta a terme mitjançant una metodologia dinàmica i diversa contribuirà a una formació musical integral del nostre alumnat. D'aquesta manera, es reforçarà i es millorarà la musicalitat general i la comprensió musical, l'oïda interna, la teoria musical i els processos compositius; a més, es desenvoluparà la percepció musical, la memòria i l'atenció, la lectura i l'escriptura, l'entonació, l'escolta analítica, la interpretació i les habilitats creatives i expressives.
L'objectiu principal de l'assignatura, doncs, serà assimilar els coneixements i desenvolupar les habilitats necessàries per a escoltar, representar i interpretar críticament els elements fonamentals que intervenen en un fenomen sonor global. Per això, al llarg dels quatre cursos en què es desenvolupa Audició Conscient, s'hauran d'adquirir estratègies que contribueixen de manera significativa a la formació de músics conscients dels processos estructurals presents en la música que s'interpreta o compon, i amb les habilitats suficients per a fer-ho eficientment.
L'educació de l'oïda com a base transversal dels estudis musicals requereix un ensenyament integrat i interrelacionat entre totes les assignatures del currículum. Audició Conscient com a continuació de l'entrenament auditiu del Llenguatge Musical i paral·lelament als estudis d'Harmonia i Anàlisi Musical serà, doncs, el fil conductor i la base central del desenvolupament musical, ja que les habilitats auditives són absolutament essencials per als músics.
Alguns autors suggereixen que cal tindre en compte la relació amb els estudis sobre la psicologia cognitiva de la música per a millorar el currículum i les estratègies pedagògiques referents a l'educació auditiva, així com la seua metodologia. S'haurien de considerar aspectes com el funcionament general de la memòria i els seus tipus, la capacitat de la memòria musical a curt termini, la influència de l'atenció i els problemes de concentració durant l'audició, el desenvolupament de l'oïda interna, la comprensió musical, com es formen les imatges sonores al cervell i altres aspectes relacionats amb la percepció i cognició.
És imprescindible fomentar el desenvolupament de l'oïda interna, és a dir, la capacitat de recordar, retindre, reproduir, transformar, crear i transcriure imatges sonores i el seu desenvolupament conscient. S'ha de considerar una eina d'aprenentatge necessària per a recordar el que s'ha sentit, la retenció a la memòria, el reconeixement i l'anticipació dels fets musicals, així com per al desenvolupament de les representacions mentals sonores.

El coneixement sobre el funcionament de la memòria s'ha de considerar seriosament a l'hora d'elaborar i posar en pràctica materials per a l'entrenament auditiu. La capacitat de la memòria a curt termini no és il·limitada i, per tant, influirà de manera substancial en el resultat de les estratègies dutes a terme a l'entrenament auditiu. Amb el desenvolupament de la memòria musical l'alumnat pot aconseguir una audició comprensiva on siga capaç d'entendre allò que escolta més enllà de transcriure elements aïllats com poden ser notes, intervals, ritmes, etc.
En la música, els sons estableixen relacions significants els uns amb els altres. Així doncs, l'alumnat ha d'aprendre a percebre i identificar, relacionar i connectar, a través de l'audició, agrupacions o patrons significatius, sobretot els més habituals i utilitzats en el repertori musical. D'aquesta manera millorarà la comprensió musical i, per tant, la interpretació, i aconseguirà així que aquesta no siga superficial ni sense sentit, més enllà que puga ser impecable tècnicament.
A més de les habilitats auditives com ara cantar i entonar, transcriure melodies, pràctica rítmica, etc., se'n pot ampliar l'enfocament amb la integració d'aspectes com el timbre, l'afinació i les dinàmiques, la textura, l'harmonia, les estructures formals i els estils musicals. Aquest plantejament holístic pot tindre la seua font principal de recursos en tot el repertori musical de diferents estils i èpoques fins a l'actualitat. La utilització de la literatura musical com a font del material utilitzat en Audició Conscient augmenta la cultura musical, el pensament harmònic i l'escolta analítica i comprensiva. Qualsevol element que s'extraga, no només melòdic i rítmic, serà vàlid per ser escoltat, analitzat i estudiat.
Actualment disposem d'eines tecnològiques variades que milloren i amplien les possibilitats metodològiques a l'entrenament auditiu. Aquests avanços obrin un ampli ventall de possibilitats tècniques a l'aula que poden modificar notablement el paradigma de l'educació auditiva tradicional. Alhora, la utilització del piano, de la veu o de qualsevol altre instrument és fonamental per millorar les habilitats auditives, ja que la pràctica instrumental crea un vincle vital entre la teoria i la pràctica, pels seus avantatges auditius, visuals, creatius i fins i tot tàctils.

Objectius

Els ensenyaments d'Audició Conscient dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Conéixer i demostrar el domini dels elements i procediments de l'harmonia i del llenguatge musical, en els seus diferents sistemes i estils, a través de l'audició.
b) Demostrar el coneixement dels elements de la música i les seues característiques, interrelacions, funcions, estructures i transformacions en els diversos contextos històrics, a través de l'anàlisi d'obres.
c) Aprofundir i utilitzar amb precisió el vocabulari específic de la música relacionat amb l'assignatura.
d) Conéixer i analitzar auditivament estructures formals en relació amb els estils musicals concrets.

e) Potenciar el desenvolupament de la memòria musical i l'atenció a través de l'audició, la repetició, la transposició, la transcripció, la improvisació i l'anàlisi musical.
f) Ampliar la capacitat d'anàlisi, comprensió i descripció dels estils musicals històrics per a saber identificar històricament i estilísticament obres musicals a partir de l'audició i de la partitura.
g) Conéixer les característiques tímbriques dels instruments musicals, així com les agrupacions vocals i instrumentals més importants.
h) Desenvolupar la capacitat d'anàlisi, comprensió i descripció de processos musicals per a comparar diverses interpretacions amb un criteri precís i competent.
i) Desenvolupar l'oïda interna com a base per a millorar la consciència auditiva, la interpretació i la improvisació individual i/o en grup.
j) Saber aplicar en el mateix instrument, amb el piano i amb la veu, els conceptes i els procediments musicals adquirits a través dels continguts teòrics i de les habilitats auditives desenvolupades.
k) Participar de l'ús de les noves tecnologies com a mecanisme de formació i complementació musical.
l) Estendre el grau de sensibilització auditiva cap a llenguatges musicals que excedisquen el marc de la música occidental.

Continguts

- Ritme: pulsació i accent. Compassos regulars i irregulars, amb subdivisió i sense. Síncopes i contratemps. Hemiòlies. Grups de valoració especial. *Ostinatos*. Motius i cèl·lules rítmiques. Variacions i modulacions rítmiques. Canvis de tempo i equivalències. Patrons rítmics i ritmes característics.
- Melodia: intervals melòdics en context tonal i no tonal, en diferents registres i timbres. Arpegis de tres i quatre sons. Diferents tipus d'escala: major i menor (melòdica i harmònica), escales modals, pentatòniques, hexàtones, etc. Transport.
- Harmonia: intervals harmònics en context tonal i no tonal en diferents registres i timbres. Acords de tres, quatre i cinc sons en diferents inversions i registres. Funcions harmòniques en mode major i menor. Xifrat intervàl·lic, funcional i americà. Processos cadencials. Modulació. Dominants secundàries. Progressions i seqüències unitòniques i modulants. Acords prèstec. Acords característics: napolitana i sexta augmentada. Harmonia alterada. Notes estranyes a l'harmonia.
- Articulacions i dinàmiques: matisos dinàmics i agògics, articulacions i accentuacions.
- Forma i estructura: fenòmens estructurals. Unitats estructurals (període, frase, semifrase, etc.). Funcions estructurals. Desenvolupament motívic i processos imitatius. Formes musicals i procediments compositius.
- Textura i Timbre: diferents tipus de textures. Patrons d'acompanyament. Tipus de veu humana i d'instruments. Diferents agrupacions vocals i instrumentals. Instruments transpositors.
- Contextos històrics i estilístics: trets principals dels diferents gèneres i estils de la història de la música. Paràmetres interpretatius.

Criteris d'avaluació

1. Identificar auditivament diferents tonalitats i les funcions harmòniques bàsiques del sistema tonal.
Amb aquest criteri es pretén avaluar l'habilitat de l'alumnat per reconéixer i diferenciar a través de l'audició les tonalitats, els modes i les funcions harmòniques de les obres o fragments proposats.
2. Reconéixer auditivament i transcriure de manera total o parcial exercicis rítmics a una o diverses veus.
Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar la capacitat de l'alumnat per reconéixer i transcriure diferents paràmetres musicals relacionats amb el ritme i la mètrica, monofònicament i polifònicament.
3. Identificar, entonar, transcriure, executar i transportar vocal i/o instrumentalment intervals melòdics, escales, acords, cadències, textures, etc., en diferents registres, timbres i velocitats.
Es tracta de valorar la capacitat de l'alumnat per a reconéixer i executar els diferents paràmetres esmentats en aquest criteri a través de l'audició, la repetició, la transposició, la transcripció, la improvisació i l'anàlisi musical.
4. Completar en un dictat o transcripció elements musicals que falten: ritmes, altures, harmonies, etc.
Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar la capacitat de l'alumnat per a identificar elements que falten en exercicis elaborats a tal efecte.
5. Identificar auditivament errors en partitures preparades a aquest efecte, que no es corresponguen amb un fragment interpretat o gravat.
Amb aquest criteri es pretén desenvolupar la capacitat de l'alumnat per a detectar errors en fragments seleccionats.
6. Conéixer, identificar auditivament i representar gràficament els elements estructurals i les formes musicals.
Mitjançant aquest criteri serà possible valorar la capacitat de l'alumnat per a assimilar i reconéixer elements estructurals i formes musicals senzilles en les seues diverses variants.
7. Representar gràficament obres o fragments musicals realitzats per diferents instruments i en diferents estils.
Amb aquest criteri serà possible avaluar la capacitat de l'alumnat per a representar obres o fragments musicals interpretats per diferents instruments.
8. Identificar estil i timbres, contextualitzar obres o fragments concrets i realitzar una anàlisi crítica a partir d'una audició.
Amb aquest criteri es pretén avaluar la capacitat de discriminar trets característics d'instruments i estils i d'emetre valoracions amb criteri propi.
9. Escoltar, percebre i reproduir de memòria obres o fragments musicals d'estils i èpoques diferents a partir de diversos tipus de procediments.
Amb aquest criteri es pretén evidenciar el desenvolupament de la memòria musical i desenvolupar el grau de sensibilització auditiva cap a llenguatges musicals que excedisquen el marc de la música occidental.
10. Crear de manera escrita i improvisada melodies, estructures, cadències harmòniques senzilles i motius rítmics d'acompanyament a partir d'esquemes donats.

Aquest criteri permet avaluar la capacitat de l'alumnat per a generar melodies amb el seu acompanyament, escriure-les i interpretar-les mitjançant la improvisació vocal o instrumental.
11. Interpretar a primera vista, vocalment o instrumentalment, material melòdic, rítmic i harmònic de diferents obres o fragments musicals.
Amb aquest criteri es podrà valorar la capacitat de l'alumnat per a interpretar a primera vista, siga amb la veu, instrument propi o el piano.

Harmonia i Anàlisi Musical

Introducció

El llenguatge musical occidental inclou una multiplicitat d'elements que, encara que distints en l'aspecte conceptual i, per tant, divisibles analíticament, percebem en forma unitària en un context musical. L'harmonia s'ocupa d'una banda, i dins d'una consideració morfològica, del que es produeix en un mateix instant temporal; d'altra banda, dins de la sintaxi, de la seua relació amb el que antecedeix i amb el que segueix: la seua funció en el context de què forma part. L'anàlisi per la seua part, s'encarregarà de donar significat a cada element individual per a entendre'l dins del conjunt que configura el discurs musical.

El sistema tonal, que pot ser qualificat com una de les invencions més grans i més prolífiques del gènere humà, pot arribar a ser, per les conseqüències derivades de la simplificació que suposa, un fort condicionament per a l'audició pura de música no composta d'acord amb els seus postulats i la seua mecànica. El coneixement de les seues peculiaritats és, en mans de qui coneix a fons totes les qüestions relatives a la seua formació i dissolució, una poderosa eina per a desenvolupar una escolta intel·ligent i conscient que permeta valorar, en la seua justa mesura, tant la música composta segons els seus principis com la que no s'ajusta a aquests. Correspon a l'ensenyament de l'harmonia subministrar el coneixement profund del sistema esmentat, així com la mecànica del funcionament dels elements que el componen.

Per ser l'Harmonia i Anàlisi Musical la continuació del Llenguatge Musical, és lògic que els seus aspectes teòrics més bàsics estiguen ja inclosos en els estudis d'aquesta matèria didàctica. D'altra banda, la pràctica de l'entonació i el repertori de l'instrument estudiat, així com l'assistència de l'alumnat a les activitats musicals pròpies del seu entorn social, l'hauran posat, sense dubte, en contacte amb una pràctica i un repertori basats en el predomini quasi absolut de músiques composades d'acord amb el sistema tonal, prioritari en la seua educació i en la seua formació durant aquesta etapa dels estudis musicals.

Partint d'aquest supòsit, l'ensenyament de l'Harmonia i Anàlisi Musical haurà d'anar pas a pas descobrint a l'alumnat el que ja sap sense saber que ho sap; actuarà de manera semblant al de la gramàtica de la pròpia llengua: no ensenyant a parlar, sinó a comprendre com es parla.

Al llarg de quatre anys, de tercer a sisé d'Ensenyaments Professionals, l'alumnat aprendrà els elements que conformen el discurs musical agafant l'acord com a punt de partida, dotant-lo de significat a partir del conjunt de fenòmens estructurals que l'envolten, fins a constituir una forma musical determinada amb les seues característiques pròpies. L'anàlisi serà una eina indispensable per a donar significat als elements estudiats per separat.

Als ensenyaments professionals de Música l'ensenyament de l'Harmonia i Anàlisi Musical estarà centrat, bàsicament, en l'estudi del sistema tonal esmentat, però sempre considerat amb un doble prisma sincrònic-diacrònic: d'una banda, considerant que el sistema tonal posseeix unes estructures tancades en si mateixes, que precisament són estudiables i analitzables per la permanència que comporta que aquestes estructures estiguen estretament connectades a un estil perfectament definit; d'altra banda, no s'ha de perdre de vista que, cada estil, ocupa el seu lloc en l'esdevindre diacrònic del llenguatge musical d'Occident, i que en els seus elements morfològics i en la seua sintaxi estan presents elements i procediments del seu propi passat i, de manera latent, les conseqüències de la seua pròpia evolució.

D'altra banda, el coneixement detallat i profund del sistema tonal anirà permetent, de manera progressiva, ampliar la comprensió de determinats ensenyaments com ara l'Audició Conscient, la Història de la Música, i els diferents perfils en 5é i 6é, amb els quals l'Harmonia i Anàlisi Musical haurà d'agermanar-se, a fi de buscar la complementarietat desitjable quant a l'adquisició de coneixements.

Els continguts de l'assignatura responen a una ordenació lògica i progressiva dels elements i els procediments posats en joc en el sistema tonal. En els conceptes corresponents a cadascun dels elements estudiats, no només haurà de prestar-se atenció a l'aspecte mecànic del seu ús (criteri sincrònic), sinó que serà necessària una valoració diacrònica en què confluïsquen consideracions històriques i estilístiques. Aquesta valoració es durà a terme fonamentalment mitjançant l'anàlisi, la qual serà matèria importantíssima a treballar durant aquest període d'estudis.

Respecte dels procediments, s'ha de tindre en compte que l'alumne i l'alumna aprenen al llarg d'aquests estudis el concernent als aspectes morfològic i sintàctic de l'harmonia tonal. A fi de facilitar el seu aprenentatge i avaluar l'aprofitament per part de l'alumnat, es desenvolupen una sèrie de criteris que orienten la disciplina des d'un tractament essencialment vertical, quasi homofònic, de la realització de l'harmonia a fi que els elements i els procediments morfològics i sintàctics que constitueixen la seua doble dimensió es comprenguen en la seua formulació més esquemàtica, fins a l'ús de tècniques d'escriptura més relacionades amb la realitat musical.

A més, haurà de fomentar-se, ja des del començament de l'estudi d'aquesta matèria, la mateixa capacitat creativa dels alumnes i de les alumnes, i no només pel que fa a la composició íntegra d'exercicis dins dels supòsits estilístics estudiats, sinó fins i tot pel

que fa a xicotetes peces lliures, vocals o instrumentals, a través de les quals desenvolupen la seua espontaneïtat creativa i aprenguen gradualment a resoldre els diversos problemes (referents tant a l'harmonia com a la forma, la textura, els contrastos de qualsevol tipus, etc.) que el fet musical va generant en el seu creixement, segons el context estilístic en què se situa l'obra.

Amb tot això, les diferents especialitats de l'alumnat que conforma cadascun dels grups, així com els itineraris que estiguen cursant en 5é i 6é, especificats en l'annex V, atorgaran al professorat la possibilitat d'enfocar l'assignatura des d'un vessant més clàssic o més modern, amb els mateixos continguts, però contextualitzant-los segons diferents llenguatges.

L'avanç de la tecnologia ens permetrà disposar de programes i aplicacions que faciliten la comprensió de tots els elements treballats en aquesta matèria. La seua utilització serà recomanable com a eina de treball per a l'alumnat i com a procediment per a conduir-lo a una assimilació millor de tots els continguts relacionats amb el fenomen sonor tractats en l'assignatura.

Objectius

Els ensenyaments d'Harmonia dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Conéixer i entendre els elements bàsics de l'harmonia tonal i les seues característiques, funcions i transformacions en els distints contextos històrics (Barroc, Classicisme, Romanticisme i Segle XX), així com els principals elements i procediments compositius.
b) Utilitzar en treballs escrits els elements i els procediments bàsics de l'harmonia tonal.
c) Desenvolupar l'oïda interna tant en l'anàlisi harmònica i estructural com en la realització d'exercicis escrits.
d) Identificar a través de l'audició els acords i els elements i procediments més comuns de l'harmonia tonal, per tal d'aprofundir en l'anàlisi de les obres.
e) Identificar a través de l'anàlisi d'obres els acords, els elements constitutius parcials, procediments més comuns de l'harmonia tonal i les transformacions temàtiques, per a relacionar-los amb el tot.
f) Comprendre la interrelació dels processos harmònics i dels procediments compositius de les distintes èpoques, amb les estructures formals que se'n deriven.
g) Aprendre a valorar la qualitat de la música.
h) Aplicar els elements i els procediments harmònics i analítics estudiats en exercicis d'estil.
i) Identificar, mitjançant l'anàlisi i l'audició, diversos errors en exercicis preparats amb aquesta finalitat i proposar solucions.

j) Reproduir els elements i els procediments bàsics d'obres de distintes èpoques mitjançant l'ús d'instruments polifònics o l'ús de la tecnologia.

Continguts

- Intervals i escales. Consonància i dissonància.
- Elements i procediments d'origen modal presents en el sistema tonal.
- El xifrat com a sistema de notació harmònic (xifrat intervàl·lic, funcional i americà).
- Tonalitat i funcions tonals. El mode menor.
- Cadències autèntica, perfecta i imperfecta, plagal, trencada i semicadència. Processos cadencials.
- El ritme harmònic. L'estructura harmònica de la frase.
- L'acord. Estat fonamental i inversions dels acords tríades i de sèptima sobre tots els graus de l'escala i dels acords de novena de dominant. Tensions harmòniques. Enllaç d'acords. Relació escala-acord.
- Modulació: diatònica i cromàtica, per canvi de funció tonal, canvis de to i mode, etc. Flexions intratonals; dominants secundàries, etc.
- Progressions unitonals i modulants. Sèries de sextes i de sèptimes.
- Acords prèstec. Acords alterats: sexta napolitana, sexta augmentada, quinta en més i en menys.
- Notes estranyes a l'harmonia.
- Utilització dels elements i els procediments anteriors en l'elaboració de treballs escrits.
- Components del llenguatge musical: melodia, ritme, textura, processos de tensió i relaxació, etc., i forma (binària simple i recapitulada, ternària simple i composta, rondó simple, procediments de variació, procediments d'imitació, formes de sonata, etc.),
- Eines analítiques fonamentals: fenòmens estructurals, unitats estructurals i funcions estructurals.
- Anàlisi de fragments i/o d'obres per a relacionar els elements i procediments estudiats, així com les transformacions temàtiques dels materials utilitzats amb el seu context estilístic.
- Pràctica auditiva i instrumental que conduïsca a la interiorització dels elements i els procediments apresos.

Criteris d'avaluació

1. Realitzar exercicis a partir d'un baix xifrat donat.
Amb aquest criteri d'avaluació, es tracta de comprovar el domini de l'alumnat pel que fa a la mecànica d'encadenament d'acords i la seua aplicació a una realització cuidada i interessant des del punt de vista musical.
2. Realitzar exercicis d'harmonització a partir de tiples donats.
Amb aquest criteri s'avaluarà la capacitat per a emprar amb un sentit sintàctic els diferents acords i procediments harmònics per mitjà d'una realització cuidada i interessant, amb atenció especial a la veu del baix.
3. Realitzar exercicis d'harmonització a partir de baixos sense xifrar donats.
Aquest criteri permet avaluar la capacitat de l'alumnat per a emprar amb un sentit sintàctic els diferents acords i procediments harmònics, així com la seua habilitat per a aconseguir

una realització correcta i interessant des del punt de vista musical, amb atenció especial a la veu de soprano.
4. Compondre exercicis breus a partir d'un esquema harmònic donat o propi.
Aquest criteri d'avaluació permetrà valorar la capacitat de l'alumnat per a crear en la seua integritat xicotetes peces musicals a partir de les indicacions harmòniques esquemàtiques o dels procediments que se li proposen, així com la seua habilitat per a aconseguir una realització lògica, acurada i interessant, amb atenció a especial les veus extremes.
5. Identificar auditivament els principals elements morfològics de l'harmonia tonal.
Per mitjà d'aquest criteri, podrà avaluar-se el progrés de l'habilitat auditiva de l'alumnat a través de la identificació dels diversos tipus d'acords estudiats, en estat fonamental i en les seues inversions.
6. Identificar auditivament els principals procediments sintàctics de l'harmonia tonal.
Aquest criteri d'avaluació permetrà valorar el progrés de l'habilitat auditiva de l'alumnat en el reconeixement del paper funcional jugat pels distints acords dins dels elements formals bàsics (cadències, progressions, etc.).
7. Identificar auditivament estructures formals concretes.
Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar la capacitat de l'alumnat per a identificar la manera com està construïda una obra, així com per a comprendre la relació estreta entre aquesta forma i els procediments harmònics utilitzats.
8. Identificar auditivament els elements i els procediments que configuren la forma, de menys a més complexitat.
Mitjançant aquest criteri, es pretén avaluar el progrés en la capacitat auditiva de l'alumnat i en la interiorització dels elements i procediments apresos.
9. Identificar mitjançant l'anàlisi d'obres els elements morfològics de l'harmonia tonal.
Amb aquest criteri es podrà valorar l'habilitat de l'alumnat en el reconeixement dels acords, els elements i els procediments estudiats i la seua comprensió des del punt de vista estilístic.
10. Identificar mitjançant l'anàlisi d'obres els procediments sintàctics i formals de l'època de l'harmonia tonal i d'altres llenguatges posteriors, de menys a més complexitat.
Mitjançant aquest criteri serà possible avaluar l'habilitat de l'alumnat per a reconéixer els procediments harmònics estudiats i els elements formals bàsics, el seu paper funcional i la seua comprensió des del punt de vista estilístic.
11. Identificar mitjançant l'anàlisi d'obres els procediments bàsics de transformació temàtica.
Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar la capacitat de l'alumnat per a reconéixer les transformacions temàtiques dels materials que intervenen en una obra i la seua relació amb el context harmònic i estilístic.
12. Identificar auditivament diversos errors en exercicis preparats amb aquesta finalitat i proposar solucions.
Amb aquest criteri es pretén avaluar l'habilitat de l'alumnat per a detectar mitjançant l'audició els possibles defectes que puguen aparéixer en un fragment de música, així com la seua capacitat per a proposar alternatives adequades.
13. Identificar, mitjançant l'anàlisi, diversos errors en exercicis preparats amb aquesta finalitat i proposar solucions.

Aquest criteri permetrà valorar l'habilitat de l'alumnat per a detectar, mitjançant l'anàlisi, els possibles defectes que puguen aparéixer en un fragment de música, així com la seua capacitat per a proposar solucions adequades.

Llenguatge musical

Introducció

L'adquisició d'un llenguatge és un procés continu. Una vegada aconseguits els objectius bàsics d'escoltar, parlar, llegir i escriure, ens trobem ja en una situació idònia per a anar enriquint aquest llenguatge primari.
La pràctica instrumental que l'alumne i l'alumna realitzen en aquest nivell i la seua activitat de conjunt ja els estan posant en contacte amb una literatura musical rica, àmplia i complexa. El llenguatge musical ha de revelar-los tots els conceptes i facilitar-los la tasca de realitzar, analitzar, comprendre i aprendre quant signifiquen les obres.
El repertori d'obres s'estén al llarg de diferents èpoques i estils. Els seus materials de treball en l'àrea del llenguatge han de recollir també aquesta panoràmica extensa, no limitant el treball a exercicis híbrids quant a estils, formes i continguts.
L'aprenentatge de l'harmonia es perfila ja com un horitzó pròxim en el currículum de l'alumne i de l'alumna. Només si aporta unes sensacions clares i unes pràctiques bàsiques podran desenvolupar la tècnica harmònica sobre uns fonaments sòlids.
El món de la composició musical ha evolucionat amb cridanera rapidesa des de la primera vintena d'aquest segle. Els elements rítmics guanyen en protagonisme i les unitats mètriques que els contenen i representen se superposen, es mesclen, se succeeixen en una variació constant, apareixen noves fórmules rítmicomètriques, es fan atípiques les ordenacions rítmiques dels compassos que podríem dir usuals o convencionals o, decididament desapareixen arrossegant després de si la línia divisòria periòdica per a deixar pas a una nova articulació o accentuació, sense unitat única referencial de pulsació. Tot un món, apassionant per la seua força cinètica, que en la mesura adaptada als ensenyaments professionals ha de ser un contingut important d'aquesta.
Si el món tonal en les seues formulacions bàsiques constitueix la comesa primordial del llenguatge musical, no és menys certa la necessitat d'una part i l'obligació d'una altra, d'abordar el treball del llenguatge post-tonal i atonal, i proporcionar a l'alumnat totes les eines, les tècniques i els codis que li permeten un acostament millor i una comprensió més gran i millor de les noves literatures musicals.
D'altra banda, el coneixement del llenguatge musical proporciona la comprensió dels elements i les regles que el formen i proporciona així a l'alumne i a l'alumna la capacitat d'expressar-se musicalment, a través de la improvisació, la interpretació o la creació de xicotetes obres. D'aquesta manera es completa el procés d'adquisició d'un llenguatge. Això fa que aquesta eina al servei de la comunicació, indissolublement unida al pensament, a la creació i a l'expressió del fet musical concret, estiga obligada a abordar, per a ser una vertadera eina de comunicació, els llenguatges de totes les músiques que demande la societat.
L'oïda, el gran instrument que el músic mai pot deixar de treballar, ha de ser ara receptor i captador de missatges varis, a vegades per a comprendre'ls i apreciar-los, a vegades per a escriure'ls posteriorment.

Aquesta labor no serà mai possible si no es potencia la memòria musical. La música és art que es desenvolupa en el temps i els sons tenen una presència efímera.
Només la memòria pot ajudar a entendre retenint, associant, comparant i establint referències.
Aconseguir una correcció formal en l'escriptura permetrà a l'alumne i a l'alumna comunicar les seues idees o reproduir les alienes d'una manera intel·ligible.
Conéixer i rebre quedaria sense sentit si tots els elements coneguts no passen a ser una capacitat d'expressió, i això fa necessari fomentar la improvisació o l'elaboració dels pensaments musicals de l'alumne i de l'alumna fent complet el procés de rebre i transmetre, ineludible en l'adquisició d'un llenguatge.
Tot aquest catàleg d'accions ha de dirigir-se a potenciar unes actituds de desenvolupament orgànic en les facultats creatives i analítiques de l'alumne i de l'alumna, així com a una cerca de rigor en l'estudi, de respecte i valoració de l'obra artística i els seus creadors, i a una capacitat de col·laboració i participació en activitats de grup, basada tant en la consideració cap a tot el seu entorn físic i humà com en el respecte i la valoració de si mateixos.

Objectius

Els ensenyaments de Llenguatge Musical dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Compartir vivències musicals amb els altres elements del grup que li permeta enriquir la seua relació afectiva amb la música a través del cant i de participació instrumental en grup.
b) Conéixer els elements del llenguatge musical i la seua evolució històrica, per a relacionar-los amb les obres musicals dins del seu temps i la seua circumstància. Interpretar correctament els símbols gràfics i conéixer els que són propis del llenguatge musical contemporani.
c) Utilitzar la dissociació motriu i auditiva necessària per a executar o escoltar amb independència desenvolupaments rítmics o melòdics simultanis.
d) Reconéixer i representar gràficament obres, fragments musicals a una o dues veus realitzades amb diferents instruments.
e) Reconéixer a través de l'audició i de la lectura estructures harmòniques bàsiques.
f) Utilitzar els coneixements sobre el llenguatge musical per a afermar i desenvolupar hàbits d'estudi que propicien una interpretació conscient.
g) Conéixer els elements del llenguatge musical relatius al *jazz* i la música moderna.

Continguts

- Rítmics. Pràctica, identificació i coneixement de compassos originats per dues o més pulsacions desiguals. Coneixement i pràctica de metres irregulars amb estructures fixes o variables. Polirítmies i polimetries. Reconeixement i pràctica de grups de valoració especial amb duracions i posicions mètriques vàries. Pràctica de ritmes simultanis que suposen divisions diferents de la unitat. Pràctica d'estructures rítmiques atípiques en compassos convencionals. Ritmes *aksak*, "coixos" o de valor afegit. Pràctica de música sense compasejar. Reconeixement i pràctica de ritmes que caracteritzen la música de *jazz*,

pop, etc. Pràctica de canvis de compàs amb unitats iguals o diferents i aplicació de les equivalències indicades. Desenvolupament d'hàbits interpretatius a partir del coneixement i l'anàlisi dels elements rítmics. Improvisació sobre esquemes rítmics establits o lliures.
- Melodicoharmònics. Pràctica auditiva i vocal d'estructures tonals enriquides en el seu llenguatge per flexions o modulacions, amb reconeixement analític del procés. Pràctica auditiva i vocal d'obres modals en les seues diverses manifestacions històriques i folklòriques.
Pràctica d'intervàl·lica pura (no tonal) i aplicació a obres post-tonals o atonals. Reconeixement auditiu i anàlisi d'estructures tonals i formals no complexes.
Improvisació sobre esquemes harmònics i formals establits o lliures. Aplicació vocal o escrita de baixos harmònics a obres proposades de dificultat adaptada al nivell. Desenvolupament d'hàbits interpretatius a partir del coneixement i anàlisi dels elements melòdics i harmònics.
Lectoescriptura. Pràctica de lectura horitzontal de notes amb els ritmes escrits i indicacions metronòmiques diverses. Lectures d'agrupacions verticals de notes. Coneixement i pràctica de les normes d'escriptura melòdica i harmònica. Pràctica de lectura de notes, sense clau, atenint-se al dibuix intervàl·lic. Pràctica d'identificació i escriptura de notes en el seu registre correcte. Coneixement de l'àmbit sonor de les claus. Iniciació a les grafies contemporànies. Pràctica de la lectura a primera vista.
- Audició. Pràctica d'identificació d'elements rítmics, melòdics, de modulació, processos cadencials, formals, tímbrics i estilístics en les obres escoltades. Identificació d'errors o diferències entre un fragment escrit i l'escoltat. Pràctica de la memòria: memorització prèvia a l'escriptura de frases o fragments progressivament més amplis. Escriptura de temes coneguts i memorització en diferents altures, tonalitats. Realització escrita de dictats a una i dues veus. Identificació d'acords. Audició d'obres o fragments en els quals es reconeguen elements estudiats.
- Expressió i ornamentació. Coneixement i aplicació de signes i termes relatius a dinàmica i agògica. Coneixement i aplicació dels signes que modifiquen l'atac dels sons. Coneixement dels signes característics en l'escriptura dels instruments. Coneixement i aplicació d'ornaments adequant-los a l'època de l'obra interpretada.

Criteris d'avaluació

1. Mantindre la pulsació durant períodes de silenci prolongats.
Aquest criteri té per objectiu avaluar una interiorització correcta de la pulsació que permeta una execució correcta bé individual o en conjunt.
2. Identificar i executar estructures rítmiques d'una obra o fragment, amb canvi de compàs o sense, en un tempo establit.
Amb aquest criteri es tracta d'avaluar la capacitat de l'alumnat per a encadenar diverses fórmules rítmiques, l'aplicació correcta, si és el cas, de qualsevol equivalència si es produeix canvi de compàs i la interiorització aproximada de diverses velocitats metronòmiques.
3. Entonar improvisant una melodia o cançó tonal amb acompanyament o sense, aplicant-li totes les indicacions de caràcter expressiu.

Aquest criteri d'avaluació té per objecte comprovar la capacitat de l'alumnat per a aplicar les seues tècniques d'entonació i d'afinació justa a un fragment melòdic tonal amb alteracions accidentals que poden o no provocar una modulació, fent-se conscient de les característiques tonals o modals del fragment. Si s'acompanya instrumentalment, aquest acompanyament no ha de reproduir la melodia.

4. Llegir internament, en un temps breu i sense verificar la seua entonació, un text musical i reproduir-lo de memòria.

Es tracta de comprovar la capacitat de l'alumnat per a imaginar, reproduir i memoritzar imatges sonores de caràcter melòdic a partir de l'observació de la partitura.

5. Identificar o entonar tot tipus d'interval melòdic.

Aquest criteri d'avaluació permet detectar el domini de l'interval per part de l'alumnat com a element d'aplicació a estructures tonals o no tonals.

6. Entonar una obra atonal amb acompanyament o sense, aplicant les indicacions de caràcter expressiu.

Es tracta d'avaluar l'aplicació artística a una obra atonal dels coneixements melòdics i rítmics adquirits. L'acompanyament, si és el cas, no reproduirà la melodia.

7. Identificar intervals harmònics i escriure'ls en el seu registre correcte.

Es busca conéixer la capacitat de l'alumnat per a percebre simultàniament dos sons en diferents relacions intervàl·liques, així com la identificació de les regions sonores en què es produeixen.

8. Reproduir models melòdics, d'escales i acords en diferents altures.

Es tracta de comprovar la destresa de l'alumnat per a reproduir un fet melòdic a partir de diferents sons, fent-se conscient de les alteracions necessàries per a una reproducció exacta.

9. Improvisació vocal o instrumental de melodies dins d'una tonalitat determinada.

Aquest criteri pretén comprovar la comprensió per part de l'alumnat dels conceptes tonals bàsics en fer ús lliure dels elements d'una tonalitat amb lògica tonal i estructural.

10. Identificar i reproduir per escrit fragments musicals escoltats.

Amb aquest criteri s'avalua la destresa de l'alumnat per a la utilització correcta de la grafia musical i la seua capacitat de relacionar el fet musical amb la seua representació gràfica.

11. Reconéixer i escriure fragments musicals a dues veus.

Es pretén comprovar la percepció i la identificació per part de l'alumnat d'aspectes musicals polifònics.

12. Reconéixer i escriure fragments musicals realitzats per dos instruments diferents, excloent-ne el piano.

Amb aquest criteri es pretén comprovar que la capacitat auditiva de l'alumnat no pateix distorsió quan rep el missatge a través d'un vehicle sonor diferent del piano.

13. Reconéixer auditivament aspectes cadencials i formals d'un fragment musical.

Per mitjà d'aquest criteri, es tracta de comprovar la capacitat de l'alumnat per a percebre aspectes sintàctics i estructurals de l'obra escoltada i denominar-los correctament.

14. Reconéixer auditivament diferents timbres instrumentals.

Es pretén constatar la familiarització de l'alumnat amb els timbres provinents d'altres instruments diferents del que constitueix la seua especialitat.

15. Reconéixer auditivament formes d'atac, articulacions, matisos i ornaments d'una obra o fragment.
En aquest cas, es tracta de comprovar la capacitat d'observació de l'alumnat d'aspectes directament relacionats amb la interpretació i l'expressió musicals.
16. Improvisar vocalment o instrumentalment sobre un esquema harmònic donat.
Aquest criteri d'avaluació pretén comprovar, dins del nivell adequat, la comprensió per part de l'alumnat de la relació entre harmonia i veus melòdiques.
17. Entonar fragments memoritzats d'obres de repertori seleccionats entre els proposats per l'alumne o alumna.
Aquest criteri tracta d'avaluar el coneixement de les obres de repertori i la capacitat de memorització.
18. Percudir lliurement ritmes a un fragment musical escoltat.
Es busca ací avaluar la capacitat d'iniciativa implicant, a més, el reconeixement ràpid d'aspectes rítmics i expressius de l'obra en qüestió.
19. Aplicar baixos harmònics senzills, vocalment o gràficament, a una obra breu escoltada prèviament.
Aquest criteri pretén buscar l'associació melòdica i harmònica imaginant aquesta des de la melodia escoltada.
20. Situar amb la major aproximació possible l'època, l'estil i, si és el cas, l'autor o l'autora d'una obra escoltada.
Es tracta d'una proposta per a fomentar la curiositat i l'atenció de l'alumnat en escoltar música, fent-se conscient dels caràcters generals que identifiquen estils i autors.
21. Analitzar una obra del seu repertori instrumental, com a situació històrica, autor i característiques musicals d'aquesta: harmòniques, formals, tímbriques, etc.
Aquest criteri intenta potenciar els hàbits de l'estudi intel·ligent i rigorós, fent-se conscient de les circumstàncies tècniques i socials que envolten l'obra artística.

INSTRUMENTS

Introducció

La música és un art que, en una mesura semblant a l'art dramàtic, necessita essencialment la presència d'un mediador entre el creador i el públic al qual va destinat el producte artístic: aquest mediador és l'intèrpret.
Correspon a l'intèrpret, en les seues múltiples facetes d'instrumentista, cantant, director o directora, etc., aquest treball de mediació, i la problemàtica de la seua labor comença per la comprensió correcta del text, un sistema de signes, recollits en la partitura que, malgrat el seu enriquiment continu al llarg dels segles, pateix —i patirà sempre— d'irremeiables limitacions per a representar el fenomen musical com una cosa essencialment necessitada de recreació, com una cosa susceptible de ser abordada des de perspectives subjectivament diferents. El fet interpretatiu és, per definició, divers.
I no només per la incapacitat radical de la grafia per a capturar completament una realitat —el fenomen sonor-temporal en què consisteix la música— que se situa en un pla totalment diferent del de l'escriptura, sinó, sobretot, per aquesta manera especial de ser de la música, llenguatge expressiu per excel·lència, llenguatge dels "afectes", com deien els vells mestres del XVII i el XVIII, llenguatge de les emocions, que poden expressar-se

amb tants accents diferents com artistes capacitats s'hi acosten per a desxifrar i transmetre el seu missatge. Això, d'antuvi, suposa l'aprenentatge —que pot ser previ o simultani amb la pràctica instrumental— del sistema de signes propi de la música, que s'empra per a fixar, si més no de manera a vegades aproximativa, les dades essencials en el paper. La tasca del futur intèrpret consisteix, per tant, a: aprendre a llegir correctament la partitura; penetrar després, a través de la lectura, en el sentit de l'escrit per a poder apreciar-ne el valor estètic, i desenvolupar al mateix temps la destresa necessària en el maneig d'un instrument perquè l'execució d'aquest text musical adquirisca la seua plena dimensió de missatge expressivament significatiu per a poder transmetre de manera persuasiva, convincent, l'emoció d'ordre estètic que en l'esperit de l'intèrpret desperta l'obra musical xifrada en la partitura.

Per a aconseguir aquests objectius, l'instrumentista ha d'arribar a desenvolupar les capacitats específiques que li permeten aconseguir el màxim domini de les possibilitats de tot ordre que li brinda l'instrument de la seua elecció, possibilitats que estan reflectides en la literatura que ens han llegat els compositors al llarg dels segles, tota una suma de repertoris que, d'altra banda, no cessa d'incrementar-se. Al desenvolupament d'aquesta habilitat, a la plena possessió d'aquesta destresa en el maneig de l'instrument, és al que anomenem tècnica.

El ple domini dels problemes d'execució que planteja el repertori de l'instrument és, per descomptat, una tasca prioritària per a l'intèrpret, tasca que, a més, absorbeix un temps considerable dins del total d'hores dedicades a la seua formació musical global. De tota manera, ha de tindre's molt en compte que el treball tècnic, representat per aquestes hores dedicades a la pràctica intensiva de l'instrument, han d'estar sempre indissociablement unides en la ment de l'intèrpret a la realitat musical a la qual es tracta de donar via, defugint constantment el perill que queden reduïdes a una mera exercitació gimnàstica.

En aquest sentit, és necessari, per no dir imprescindible, que l'instrumentista aprenga a valorar la importància que la memòria —el desenvolupament d'aquesta facultat intel·lectual essencial— té en la seua formació com a mer executant i, més encara, com a intèrpret, fins i tot si en la seua pràctica professional normal —instrumentista d'orquestra, grup de cambra, etc.— no té necessitat absoluta de tocar sense l'ajuda de la part escrita. No és aquest el lloc d'abordar en tota l'extensió la importància de la funció de la memòria en el desenvolupament de les capacitats de l'intèrpret, però sí d'assenyalar que, a banda d'aquesta memòria bàsica subconscient constituïda per la immensa i complexíssima xarxa d'accions reflexes i d'automatismes, sense els quals l'execució instrumental seria simplement impensable, només està sabut allò que es pot recordar en tot moment; la memorització és un auxiliar excel·lent en l'estudi, ja que, entre altres avantatges, pot suposar un estalvi de temps considerable i permet desentendre's en un cert moment de la partitura per a centrar tota l'atenció en la correcta solució dels problemes tècnics i en una realització musical i vàlida expressivament; la memòria juga un paper d'importància primordial en la comprensió unitària i global d'una obra, ja que en desenvolupar-se aquesta en el temps només la memòria permet reconstituir la coherència i la unitat del seu futur.

La formació i el desenvolupament de la sensibilitat musical constitueixen un procés continu, alimentat bàsicament pel coneixement cada vegada més ampli i profund de la literatura musical en general i la del seu instrument en particular. A aquest

desenvolupament de la sensibilitat contribueixen també naturalment els estudis d'altres disciplines teoricopràctiques, així com els coneixements d'ordre històric que permetran a l'instrumentista situar-se en la perspectiva adequada perquè les seues interpretacions siguen estilísticament correctes.
El treball sobre aquestes altres disciplines, que per a l'instrumentista poden considerar-se complementàries, però no per això menys imprescindibles, condueix a una comprensió plena de la música com a llenguatge, com a mitjà de comunicació que, com a tal, s'articula i es constitueix a través d'una sintaxi, d'uns principis estructurals que, si bé poden ser aprehesos per l'intèrpret a través de la via intuïtiva en les etapes inicials de la seua formació, no cobren tot el seu valor més que quan són plenament i conscientment assimilats i incorporats al bagatge cultural i professional de l'intèrpret.
Tot això ens porta a considerar la formació de l'instrumentista un front interdisciplinari d'amplitud considerable i que suposa un llarg procés formatiu en el qual exerceixen un paper importantíssim, d'una banda, el cultiu primerenc de les facultats purament físiques i psicomotrius i, d'una altra, la progressiva maduració personal, emocional i cultural del futur intèrpret.
En l'actualització permanent del currículum de l'assignatura, és necessari que s'introduïsquen en els programes d'estudi els referents femenins o els i les artistes valencianes.
D'altra banda, la simultaneïtat dels estudis musicals amb els generals, cada dia de més complexitat i d'escenaris diversos, requereix desenvolupar en els instrumentistes diferents habilitats que siguen eficaces per a afrontar la formació amb èxit. El desenvolupament de la intel·ligència emocional, l'optimització de les estratègies d'aprenentatge, així com l'ús de tècniques d'estudi que reforcen la intel·ligència intrapersonal de l'alumnat seran claus per a la consecució satisfactòria dels aprenentatges d'aquesta assignatura.

Competències específiques en el perfil d'intèrpret que s'adquireixen a través de l'assignatura d'Instrument:

a) Interpretar música amb desimboltura dins d'un conjunt en actuacions en directe.
b) Improvisar música com a solista en actuacions en directe.
c) Assolir els principis i les tècniques associades a la interpretació musical.
e) Interpretar de memòria en una actuació en directe.
f) Seleccionar i preparar peces musicals per a una actuació en directe. Considerar factors com ara, el nivell de dificultat, la disponibilitat de partitures i la necessitat d'una varietat musical.
g) Resoldre situacions, problemes o contingències en l'estudi en casa i en assajos en l'àmbit de la seua competència, amb creativitat, innovació i esperit de millora en el treball personal i en el treball del conjunt.

Acordió

Objectius

Els ensenyaments d'Acordió dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectiu contribuir a desenvolupar les capacitats següents en l'alumnat:

a) Desenvolupar en conjunt la tècnica i les possibilitats sonores i expressives de l'instrument, així com aconseguir i demostrar la sensibilitat auditiva necessària per a perfeccionar gradualment la qualitat sonora.
b) Demostrar un control sobre la manxa de manera que es garantisca, a més de la qualitat sonora adequada, la consecució dels diferents efectes propis de l'instrument requerits en cada obra.
c) Interpretar un repertori que incloga obres representatives de la literatura acordeonística de diferents compositors, estils, llenguatges i tècniques d'importància musical i dificultat adequada a aquest nivell.
d) Aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a solucionar qüestions relacionades amb la interpretació: digitació, registració, manxa, etc.
e) Adquirir i aplicar progressivament eines i competències per al desenvolupament de la memòria.
f) Demostrar solvència en la lectura a primera vista i aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a la improvisació amb l'instrument.
g) Conéixer les diverses convencions interpretatives vigents en diferents períodes de la història de la música instrumental, especialment les referides a l'escriptura rítmica o a l'ornamentació.
h) Adquirir hàbits correctes de manteniment i posada a punt de l'instrument.
i) Conéixer els distints perfils professionals relacionats amb l'instrument.
j) Utilitzar les eines tecnològiques i digitals necessàries per a millorar el desenvolupament de l'aprenentatge de l'instrument.

Continguts

- Desenvolupament del perfeccionament tecnicointerpretatiu en funció del repertori i la modalitat instrumental triada.
- Desenvolupament de la velocitat i la flexibilitat dels dits.
- Tècnica de la manxa i efectes acústics propis de l'instrument (Bellowshatre, *ricochet*, distorsions).
- Perfeccionament de la tècnica de la manxa com a mitjà per a aconseguir qualitat de so.
-Aprofundiment en el treball d'articulació i accentuació (*legato*, *staccato*, *leggero*, *coulé*, *detaché*, etc.).
- Aprofundiment en l'estudi de la dinàmica i de la registració.
- Iniciació a la interpretació de la música contemporània i al coneixement de les seues grafies i efectes.
- Estudi del repertori adequat per a aquest grau que incloga representació de les diferents escoles acordeonístiques existents.
- Elecció de la digitació, articulació, fraseig i indicacions dinàmiques en obres en què no figuren aquestes indicacions.
- Reconeixement de la importància dels valors estètics de les obres.
- Presa de consciència de les pròpies qualitats musicals i del seu desenvolupament en funció de les exigències interpretatives.
- Entrenament permanent i progressiu de la memòria.

- Pràctica de la lectura a vista.
- Audicions comparades de grans intèrprets per a analitzar de manera crítica les característiques de les seues diferents versions.
- Pràctica de conjunt.

Arpa

Objectius

Els ensenyaments d'Arpa dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectiu contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Desenvolupar en conjunt la tècnica i les possibilitats sonores i expressives de l'instrument, així com aconseguir i demostrar la sensibilitat auditiva necessària per a perfeccionar gradualment la qualitat sonora.
b) Demostrar un bon control de l'ús dels pedals i de l'afinació.
c) Interpretar un repertori que incloga obres representatives de les diverses èpoques i estils d'una dificultat d'acord amb aquest nivell.
d) Aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a solucionar qüestions relacionades amb la interpretació (digitació, articulació, etc.).
d) Adquirir i aplicar progressivament eines i competències per al desenvolupament de la memòria
f) Demostrar solvència en la lectura a primera vista i aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a la improvisació amb l'instrument.
g) Conéixer les diverses convencions interpretatives vigents en diferents períodes de la història de la música instrumental, especialment les referides a l'escriptura rítmica o a l'ornamentació.
h) Adquirir hàbits correctes de manteniment i posada a punt de l'instrument.
i) Conéixer els distints perfils professionals relacionats amb l'instrument.
j) Utilitzar les eines tecnològiques i digitals necessàries per a la millora del desenvolupament de l'aprenentatge de l'instrument.

Continguts

- Pràctica en totes les octaves de l'arpa de: intervals harmònics, acords, escales i arpegis amb canvis de tonalitats majors i menors.
- Mans paral·leles, inverses, canvis de sentit, mans creuades, alternades, combinacions de fórmules en cada mà per a desenvolupar la independència entre ambdues.
- Exercicis d'improvisació.
- Estudi de cadències i importància dels graus de l'escala com a recursos per a les tècniques *a piacere*.
- Aplicació dels efectes i els matisos a les diferents èpoques i estils.
- Aprofundiment en la digitació i el fraseig. Iniciació a la interpretació de la música contemporània i al coneixement de les seues grafies i efectes.
- Estudi de les notes d'adornament en les diferents èpoques i estils.
- Estudi del repertori simfònic.

- Entrenament permanent i progressiu de la memòria.
- Pràctica de la lectura a vista.
- Audicions comparades de grans intèrprets per a analitzar de manera crítica les característiques de les seues diferents versions.
- Pràctica de conjunt.

Baix Elèctric

Els ensenyaments del Baix Elèctric dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectiu a desenvolupar en l'alumnat aquestes capacitats:

a) Desenvolupar en conjunt la tècnica i les possibilitats sonores i expressives de l'instrument, així com aconseguir i demostrar la sensibilitat auditiva necessària per a perfeccionar gradualment la qualitat sonora.
b) Adquirir les diferents tècniques per a afinar l'instrument com a fase prèvia per a l'execució.
c) Entendre la història, l'evolució i les característiques de l'instrument en relació amb els diferents gèneres musicals que formen part de la música moderna i el *jazz*, i adquirir el coneixement necessari per a crear una línia de baix que s'adapte a qualsevol estil musical dins de la música moderna.
d) Assimilar els conceptes propis del llenguatge musical i de l'harmonia, aconseguir el nivell de lectura necessari per a interpretar guions, partitures i notacions específiques per a guitarra elèctrica, amb fluïdesa.
e) Conéixer les característiques tècniques de l'instrument i el seu manteniment, utilitzar els accessoris, els efectes, el material d'amplificació i d'equalització per a l'adaptació adequada a una situació musical concreta i per a investigar en la creació de noves sonoritats.
f) Aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a solucionar per si mateix els diversos problemes d'execució que puguen presentar-se relatius a digitació, fraseig, dinàmica.
g) Aprofundir en l'execució amb precisió rítmica i en la interiorització del tempo.
h) Adquirir i aplicar progressivament eines i competències per al desenvolupament de la memòria.
i) Desenvolupar la capacitat de lectura a primera vista.
j) Practicar la música de conjunt.
k) Interpretar un repertori de temes dins de la música moderna i el *jazz* adequats a aquest nivell i improvisar amb fluïdesa i coherència discursiva sobre les seues estructures harmòniques.
j) Conéixer els distints perfils professionals relacionats amb l'instrument.
k) Utilitzar les eines tecnològiques i digitals necessàries per a millorar el desenvolupament de l'aprenentatge de l'instrument.

Continguts

- Context històric i social del naixement del baix elèctric.
- Anàlisi dels gèneres i intèrprets més representatius en diferents formats gràfics i d'àudio.
- Connexions entre altres músiques i l'harmonia i la improvisació a la música moderna.

- Posició de la mà esquerra i posició de la mà dreta.
- Pulsació.
- Combinacions de dits de la mà dreta.

Estudi de la tècnica de l'*slap* i del *tapping*.

- Aprofundiment d'estudis de la mà dreta en posició fixa i en canvis de posició: acords, arpegis, escales.
- Funcions rítmiques, melòdiques, harmòniques i estilístiques inherents al baix elèctric.
- Aprenentatge gradual dels valors rítmics, els compassos, les armadures, les escales i les tonalitats mitjançant el sistema de posicions.
- Estructures harmòniques modals i estructures harmòniques no funcionals.
- Lectura a la vista: lectura rítmica, melòdica i harmònica.
- Xifrats d'acords.
- Notació estàndard i tabulatura.
- Articulacions, dinàmiques, i estructures.
- Independència i coordinació de les dues mans de manera progressiva mitjançant exercitacions mecàniques.
- Els harmònics naturals i artificials.
- Recursos harmònics i tècnics aplicats a l'acompanyament.
- Construcció, materials i parts del baix elèctric, ajustament de peces. Controls de volum i to. Pastilles actives i passives. Pedals analògics i multiefectes digitals. Equalització i configuració del so als equips d'amplificació.
- Exercitació del calfament, la relaxació, la concentració i el posicionament del cos cap a l'instrument. Estiraments després de l'execució.
- Aplicació dels recursos adquirits per a tocar en grup.
- Construcció de línies de baix adequades a diferents estils de la música moderna.
- Aplicació dels recursos i les tècniques pròpies de la improvisació de manera gradual fomentant l'ús creatiu.
- Transcripció rítmica, melòdica i harmònica i execució de memòria.
- Participació i assistència a exposicions, concerts, *jams* i seminaris especialitzats.
- Producció musical, edició de partitures, seqüenciació i investigació a Internet.

Cant

Introducció

Els ensenyaments de Cant dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectiu contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Demostrar un control suficient de l'aire mitjançant la respiració diafragmàtica que possibilite una correcta emissió, afinació i articulació de la veu.
b) Conéixer les característiques i les possibilitats de la pròpia veu (extensió, timbre, flexibilitat, qualitats expressives, etc.) i saber utilitzar-les correctament en la interpretació.
c) Emprar la fonètica adequada en relació amb l'idioma cantat i una dicció que faça intel·ligible el text. Aprofundir en la semàntica lèxica dels textos que es canten.
d) Adquirir i aplicar progressivament eines i competències per al desenvolupament de la memòria tant de les melodies musicals com del text.

e) Desenvolupar la capacitat de lectura a primera vista i aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a la improvisació amb la veu.
f) Interpretar un repertori que incloga obres representatives de les diverses èpoques i estils d'una dificultat adequada a aquest nivell.
g) Posar en escena i interpretar les obres corresponents al repertori líric.

Continguts

- Estudi de la respiració.
- Vocalitzacions.
- Treball de la intensitat i gradació del so vocal.
- Pràctica de l'extensió gradual cap als extrems de la veu.
- Desenvolupament gradual de la duració d'una nota tinguda sobre una sola respiració per a la consecució del màxim de fiato.
- Exercitació auditiva del timbre de la pròpia veu i cerca de diferents colors vocals.
- Desenvolupament de la percepció total de les sensacions fonatòries.
- Interpretació d'obres acords amb cada veu, de menys a més dificultat a mesura que s'aconseguisca el domini tècnic-vocal.
- Estudi d'un repertori que haurà d'incloure cançons i àries espanyoles i italianes antigues, cançons de concert espanyoles, cançons llatinoamericanes, italianes, alemanyes i franceses, romances de sarsuela i òpera espanyola i estrangera i àries d'oratoris o cantates.
- Iniciació a la interpretació de la música contemporània i al coneixement de les seues grafies i efectes.
- Entrenament permanent i progressiu de la memòria.
- Pràctica de la lectura a vista.
- Audicions comparades de grans intèrprets per a analitzar de manera crítica les característiques de les seues diferents versions.
- Pràctica de conjunt.
- Pràctica de la posada en escena de composicions d'òpera i sarsuela.

Cant Valencià

Introducció

La música tradicional és una de les manifestacions culturals més representatives d'un poble. La música ha acompanyat la vida quotidiana de la gent, per això trobem música per a dormir (bressols), vinculades a jocs (xumbales), de faena (batres), de ronda (jotes) i fins i tot vinculades a la mort (vetlatoris) entre altres.
La lletra d'aquestes cançons s'improvisava i era dinàmica, malgrat no conéixer l'autoria (transmissió oral) tractant històries i acudits d'una zona en un instant concret. La industrialització i les noves tecnologies han anat fent perdre la funcionalitat de molts gèneres i és el cant d'estil un dels pocs que continua donant obres fresques i obertes, creant els textos a l'instant.
L'assignatura de Cant Valencià s'orienta al domini tècnic i estètic progressiu de la veu, el cant, la dicció i el repertori, segons les pautes i els models de l'estil d'aquesta tradició vocal. En relació amb la veu, l'alumnat ha d'adquirir el control suficient de l'aire mitjançant la respiració diafragmàtica per a l'adequada emissió, afinació i articulació

vocal; ha d'estudiar les possibilitats de la veu valenciana quant a col·locació, qualitat tímbrica, extensió —treballant gradualment cap als extrems per assolir la tessitura necessària—, intensitat del so vocal —projectat, atés que originalment era un "cant a l'aire"—, i flexibilitat o modulació a l'hora de desenvolupar els melismes de cada terç o frase musical en una sola respiració sense talls. En relació amb el cant, ha d'adquirir l'estil de l'ornamentació, els dos estils melòdics, cant pla i cant requintat, i ha de desenvolupar les habilitats d'improvisació, microvariació i coordinació conjuntural, buscant l'estil propi i utilitzant les audicions comparades de diferents intèrprets actuals i antics per analitzar, de manera crítica, les característiques de les seues versions personals. En l'àmbit de la dicció, s'ha d'estudiar la vocalització adequada dels textos lírics per a aconseguir la claredat, l'expressivitat i la intel·ligibilitat pròpies de l'estètica tradicional del cant valencià. En relació amb el repertori, s'han d'adquirir de manera gradual els diversos estils o models melòdics del cant d'estil i les albades més usats actualment, i també els estils de menys ús més coneguts.

Objectius

Els ensenyaments de Cant Valencià dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectiu contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Conéixer i dominar les possibilitats de la veu en el cant valencià quant a col·locació, qualitats tímbriques, extensió, registre, projecció, modulació o flexibilitat en les inflexions ornamentals, i altres trets de l'estil ornamental tradicional.
b) Conéixer les característiques i les possibilitats de la pròpia veu i utilitzar-les adequadament en la interpretació del cant valencià.
c) Adquirir el control de l'aire per mitjà de la respiració diafragmàtica per a l'emissió, afinació i articulació de la veu aplicada al cant valencià.
d) Adquirir i saber interpretar els diferents estils o models melòdics del repertori del cant valencià-cant d'estil i albades.
e) Conéixer les característiques i la interrelació històrica entre els estils melòdics propis del cant valencià, cant pla i cant requintat, i dominar-los en la seua interpretació, ajustant-se a les diferents característiques vocals.
f) Assolir una perspectiva general de les tradicions principals del cant en l'àrea mediterrània, per així poder apreciar-ne la singularitat i les interrelacions amb el cant valencià.
g) Desenvolupar la capacitat d'interpretació individual i en grup en la colla de cant valencià, i adquirir experiència pràctica per actuar amb desimboltura en les cantades i altres ocasions musicals tradicionals.

h) Aconseguir desimboltura i agilitat en la interpretació del cant valencià al mateix temps que s'escolta el versador apuntar a cau d'orella la cobla improvisada.

Continguts

- Estudi de la respiració diafragmàtica, de la vocalització i de la dicció dels textos d'acord amb l'estètica tradicional valenciana.
- Treball de la intensitat i gradació del so vocal del cant valencià.

- Pràctica de l'extensió gradual cap als extrems de la veu per a adquirir la tessitura necessària.
- Exercitació auditiva del timbre de la veu pròpia.
- Interpretació de manera gradual dels diferents estils del repertori tradicional del cant valencià. Entrenament auditiu mentre s'escolta a cau d'orella el vers improvisat.
- Anàlisi de les característiques de les diferents versions personals a través d'audicions comparades d'intèrprets de cant valencià.
- Coneixement de la mètrica i el compàs dels diferents estils del cant valencià.
- Pràctica de conjunt, individual o alternant els terços o frases musicals, i participació en cantades i altres pràctiques musicals.
- Tècniques per a crear el propi estil.

Clavecí

Objectius

Els ensenyaments de Clavecí dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectiu contribuir a desenvolupar les capacitats següents en l'alumnat:

a) Conéixer la història i la literatura del clavecí i dels instruments afins de teclat que van conviure amb aquest, així com les seues formes musicals bàsiques.
b) Valorar la importància del treball d'investigació per a interpretar adequadament la literatura de l'instrument.
c) Aplicar la registració adequada a les obres estudiades atenent consideracions expressives i estilístiques.
d) Ornamentar quan siga procedent les obres interpretades d'acord amb les característiques de l'estil corresponent.
e) Aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a solucionar qüestions relacionades amb la interpretació: digitació, articulació, fraseig, canvis de teclat, registració, etcètera.
f) Adquirir i aplicar progressivament eines i competències per al desenvolupament de la memòria.
g) Desenvolupar la capacitat de lectura a primera vista i aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a la improvisació amb l'instrument.
h) Practicar la música de conjunt, integrant-se en formacions cambrístiques de diversa configuració, i interpretar un repertori solista que incloga obres representatives de les diverses èpoques i estils d'una dificultat adequada a aquest nivell.
i) Adquirir hàbits correctes de manteniment i posada a punt de l'instrument.
j) Conéixer els distints perfils professionals relacionats amb l'instrument.
k) Utilitzar les eines tecnològiques i digitals necessàries per a la millora del desenvolupament de l'aprenentatge de l'instrument.

Continguts

- Treball de les diferents digitacions segons èpoques i estils.

- Exercicis encaminats a aconseguir un bon control de l'instrument i afavorir l'automatització de les diferents dificultats tècniques.
- Registració i canvis de teclat. Estudi del baix xifratge i la seua realització, improvisació i acompanyament a partir d'un baix xifratge.
- Pràctica de la lectura a vista.
- Estudi de la semitonia *subintellecta*.
- Sistema hexacordal.
- Coneixement dels recursos i les figures retòriques de l'època i la seua aplicació a la composició i la interpretació de determinades formes musicals.
- Estudi de les danses i evolució de la *suite*.
- Interpretació del repertori bàsic del clau que incloga reduccions orquestrals realitzades per compositors de l'època i el tractament donat a l'instrument.
- Iniciació a la interpretació de música contemporània i les seues grafies i efectes.
- Coneixement del funcionament del clau de pedals: la seua registració i tècniques especials.
- Estudi i pràctica de les diverses afinacions.
- Tècniques bàsiques de manteniment de l'instrument.
- Coneixement dels diferents tipus de clau, construcció i influència en la literatura de les diferents èpoques i estils en cada país.
- Entrenament permanent i progressiu de la memòria.
- Pràctica de la lectura a vista.
- Audicions comparades de grans intèrprets per a analitzar de manera crítica les característiques de les seues diferents versions.
- Pràctica de conjunt.

Dolçaina

Objectius

Els ensenyaments de Dolçaina dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectiu contribuir a desenvolupar les capacitats següents en l'alumnat:

a) Dominar en conjunt la tècnica i les possibilitats sonores i expressives de l'instrument, així com aconseguir i demostrar la sensibilitat auditiva necessària per a perfeccionar gradualment la qualitat sonora.
b) Demostrar una autonomia progressivament major en la utilització dels coneixements musicals per a solucionar qüestions relacionades amb la interpretació: digitació, articulació, fraseig, *vibrato*, etc.
c) Conéixer les característiques i les possibilitats sonores de l'instrument i saber utilitzar-les, dins de les exigències del nivell, tant en la interpretació individual com en la de conjunt, en el repertori propi de l'instrument.
d) Interpretar un repertori integrat per obres de diferents èpoques i estils, així com practicar música de conjunt en les formacions pròpies de l'instrument de diversa configuració, exercint papers de solista per a desenvolupar la interdependència de les diferents comeses dins del conjunt.

e) Apreciar i valorar la música tradicional com a part del patrimoni cultural, així com conéixer i estudiar la seua evolució i estil a través de la investigació etnomusicològica.
f) Adquirir suficient destresa en el manteniment de l'instrument i l'elaboració dels elements bàsics per a la producció del so.
g) Desenvolupar la capacitat de lectura a primera vista.
h) Aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a ornamentar d'acord amb criteris estilístics, així com fomentar la capacitat de creació i improvisació d'elements estilístics propis.
h) Adquirir i aplicar progressivament eines i competències per al desenvolupament de la memòria.
i) Controlar l'embocadura i establir una relació correcta amb la respiració.
j) Conéixer les formacions de música tradicional valenciana més característiques (dolçaina i tabalet, colla de dolçaines i percussió, grup d'albades, moros i cristians, grups de danses, etc.) i practicar música de conjunt.
k) Fer de la respiració un procés conscient adaptat a les necessitats tècniques i musicals.
m) Dominar el picat simple i les combinacions de lligats.
n) Desenvolupar els reflexos necessaris per a la correcció de l'afinació i investigació contínua de la precisió en aquest aspecte tècnic.
o) Conéixer els distints perfils professionals relacionats amb l'instrument.
p) Utilitzar les eines tecnològiques i digitals necessàries per a la millora del desenvolupament de l'aprenentatge de l'instrument.

Continguts

- Exercicis de respiració amb instrument i sense. Tècnica de respiració aplicada a l'instrument.
- Posició corporal correcta.
- Adquisició de tècniques i hàbits d'estudi.
- Domini de l'embocadura i de l'emissió correcta del so en els seus diferents tipus.
- Control de l'afinació, qualitat del so i dosificació de l'aire.
- Desenvolupament en profunditat de la velocitat i de tota la gamma d'articulacions possibles (*legato*, *staccatos*, salts, *tratos*, etc.).
- Aprofundiment en l'estudi del *vibrato* d'acord amb les exigències interpretatives dels diferents estils.
- Treball amb tots els elements que intervenen en el fraseig musical: línia, color i expressió, adequant-los als diferents estils, amb atenció especial al seu estudi en els tempos lents.
- Estudi dels registres extrems.
- Estudi del repertori solista.
- Pràctica de conjunt amb altres instruments buscant el màxim sentit de l'harmonia, l'afinació, el ritme, etc.
- Estudi de l'ornamentació i dels recursos expressius.
- Iniciació a la interpretació de la música contemporània i al coneixement de les seues grafies i efectes.
- Coneixement dels instruments afins.

- Coneixement dels instruments de percussió que intervenen al costat de la dolçaina.
- Entrenament permanent i progressiu de la memòria.
- Pràctica de la lectura a vista i de la transposició.
- La improvisació. Audicions comparades.
- Aprofundiment en el coneixement de les parts de l'instrument i la seua construcció.
- Manteniment de l'instrument.
- Manipulació de les canyes.
- Coneixement de les variants de la dolçaina: origen i desenvolupament.
- Estudi de la figura del músic popular i la seua incidència en les societats rurals i urbanes.

Flauta de Bec

Objectius

Els ensenyaments de Flauta de Bec dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectiu contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Valorar la importància del treball d'investigació per a interpretar adequadament la literatura de l'instrument.
b) Ornamentar quan siga procedent les obres interpretades d'acord amb les característiques de l'estil corresponent.
c) Aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a solucionar qüestions relacionades amb la interpretació: digitació, articulació, fraseig, etc.
d) Adquirir i aplicar progressivament eines i competències per al desenvolupament de la memòria
e) Desenvolupar la capacitat de lectura a primera vista i aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a la improvisació amb l'instrument.
f) Practicar la música de conjunt, integrant-se en formacions cambrístiques de diversa configuració, i interpretar un repertori solista que incloga obres representatives de les diverses èpoques i estils d'una dificultat adequada a aquest nivell.
g) Adquirir hàbits correctes de manteniment i posada a punt dels instruments.
h) Conéixer els distints perfils professionals relacionats amb l'instrument.
i) Utilitzar les eines tecnològiques i digitals necessàries per a la millora del desenvolupament de l'aprenentatge de l'instrument.

Continguts

- Estudi del repertori per a flauta solista, amb acompanyament i sense, i per a conjunt de flautes.
- Desenvolupament de la improvisació com a premissa per a la interpretació de glosses i cadències solistes.
- Pràctica de l'ornamentació en els segles XVI, XVII i XVIII.
- Estudi dels tractats antics sobre la tècnica de la Flauta de Bec i sobre la interpretació de la música.
- Perfeccionament de tota la gamma d'articulacions i maneres d'atac.
- Estudi en profunditat del fraseig i la seua adequació als diferents estils.

- Aprofundiment en la dinàmica i la precisió en la realització de les diverses indicacions que es refereixen a aquesta, i l'equilibri dels nivells i qualitats de so resultants.
- Iniciació a la interpretació de la música contemporània i al coneixement de les seues grafies i efectes.
- Entrenament permanent i progressiu de la memòria.
- Pràctica de la lectura a vista.
- Audicions comparades de grans intèrprets per a analitzar de manera crítica les característiques de les seues diferents versions.
- Pràctica de conjunt.

Guitarra

Objectius

Els ensenyaments de Guitarra dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectiu contribuir a desenvolupar les capacitats següents en l'alumnat:

a) Dominar en conjunt la tècnica i les possibilitats sonores i expressives de l'instrument, així com aconseguir i demostrar la sensibilitat auditiva necessària per a perfeccionar gradualment la qualitat sonora.
b) Utilitzar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a solucionar qüestions relacionades amb la interpretació: digitació, articulació, fraseig, etc.
c) Conéixer les diverses convencions interpretatives vigents en diferents períodes de la història de la música instrumental, especialment les referides a l'escriptura rítmica o a l'ornamentació.
d) Adquirir i aplicar progressivament eines i competències per al desenvolupament de la memòria.
e) Desenvolupar la capacitat de lectura a primera vista i aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a la improvisació amb l'instrument.
f) Practicar la música de conjunt, integrant-se en formacions cambrístiques de diversa configuració.
g) Interpretar un repertori que incloga obres representatives de les diverses èpoques i estils d'una dificultat adequada a aquest nivell.
h) Adquirir hàbits correctes de manteniment i posada a punt de l'instrument.
i) Conéixer els diversos perfils professionals relacionats amb l'instrument.
j) Utilitzar les eines tecnològiques i digitals necessàries per a la millora del desenvolupament de l'aprenentatge de l'instrument.

Continguts

- Aprofundir en l'estudi de la digitació i la seua problemàtica: digitació d'obres o passatges polifònics en relació amb la conducció de les diferents veus.
- Perfeccionament de tota la gamma d'articulacions i maneres d'atac.
- La dinàmica i la seua precisió en la realització de les diverses indicacions que es refereixen a aquesta, i l'equilibri dels nivells i les qualitats de so resultants.
- El fraseig i la seua adequació als diferents estils.

- Aplicació de les regles d'ornamentar al repertori de la guitarra d'acord amb les exigències de les diferents èpoques i estils.
- Utilització dels efectes característics de l'instrument (timbres, percussió, etc.).
- Harmònics octavats.
- Estudi d'un repertori d'obres de diferents èpoques i estils.
- Iniciació a la interpretació de música contemporània i al coneixement de les seues grafies i efectes.
- Entrenament permanent i progressiu de la memòria.
- Pràctica de la lectura a vista.
- Audicions comparades de grans intèrprets per a analitzar de manera crítica les característiques de les seues diferents versions.
- Pràctica de conjunt.

Guitarra elèctrica

Objectius

Els ensenyaments de Guitarra Elèctrica dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectiu a desenvolupar les capacitats següents en l'alumnat:

a) Desenvolupar en conjunt la tècnica i les possibilitats sonores i expressives de l'instrument, així com aconseguir i demostrar la sensibilitat auditiva necessària per a perfeccionar gradualment la qualitat sonora atenent tant paràmetres tècnics com els mitjans d'amplificació i modulació del so i altres tipus de guitarres elèctriques.
b) Adquirir les diferents tècniques per a l'afinació de l'instrument com a fase prèvia per a l'execució digital i acústica.
c) Entendre la història, l'evolució i les característiques de l'instrument en relació amb els diferents gèneres musicals que formen part de la música moderna i el *jazz*.
d) Assimilar els conceptes propis del llenguatge musical i de l'harmonia, aconseguir el nivell de lectura necessari per a la interpretació de guions, partitures i notacions específiques per a guitarra elèctrica, amb fluïdesa.
e) Conéixer les característiques tècniques de l'instrument i el seu manteniment, utilitzar els accessoris, els efectes, el material d'amplificació i d'equalització per a l'adaptació adequada a una situació musical concreta i per a investigar en la creació de noves sonoritats.
f) Aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a solucionar per si mateix els diversos problemes d'execució que puguen presentar-se relatius a digitació, fraseig i dinàmica.
g) Aprofundir en l'execució amb precisió rítmica i en la interiorització del tempo.
h) Adquirir i aplicar progressivament eines i competències per al desenvolupament de la memòria.
i) Desenvolupar la capacitat de lectura a primera vista i aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a la improvisació amb l'instrument.
j) Practicar la música de conjunt.

k) Interpretar un repertori que incloga obres representatives de dificultat adequada a aquest nivell i improvisar amb fluïdesa i coherència discursiva sobre les seues estructures harmòniques.
l) Conéixer els distints perfils professionals relacionats amb l'instrument.
m) Utilitzar les eines tecnològiques i digitals necessàries per a la millora del desenvolupament de l'aprenentatge de l'instrument.

Continguts

- Context històric, social i cultural de la guitarra elèctrica.
- Anàlisi dels gèneres i els intèrprets més representatius en diferents formats gràfics i d'àudio.
- Connexions entre altres músiques i la improvisació i l'harmonia en la música moderna en funció de l'època i la cultura.
- Comprensió de les funcions rítmiques, melòdiques, harmòniques i estilístiques inherents a la guitarra elèctrica.
- Aprenentatge gradual dels valors rítmics, compassos, armadures, escales i tonalitats mitjançant el sistema de posicions.
- Comprensió, assimilació i improvisació sobre estructures harmòniques modals i estructures harmòniques no funcionals.
- Lectura a vista.
- Notació estàndard i tabulatura.
- Lectura rítmica, melòdica i harmònica. Xifrats d'acords.
- Articulacions, dinàmiques, i estructures.
- Desenvolupament de la independència i coordinació de les dues mans de manera progressiva mitjançant exercitacions mecàniques.
- Tècniques de la mà dreta amb pua i amb dits.
- Tècniques de la mà esquerra i elements expressius. Tècniques de mà esquerra i dreta combinades (diferents tipus de *tapping*).
- Els harmònics naturals i artificials.
- Recursos harmònics i tècnics aplicats a l'acompanyament.
- Construcció, materials i parts de la guitarra, ajust de peces. Controls de volum i to. Pastilles actives i passives. Pedals analògics i multiefectes digitals. Equalització i configuració del so en els equips d'amplificació.
- Exercitació de calfament, relaxació, concentració i posicionament del cos cap a l'instrument. Diferents tipus d'escalfament abans de l'execució, així com estiraments després d'aquesta.
- Aplicació dels recursos adquirits per a tocar en grup.
- Tècniques d'acompanyament sense baix, amb baix i en formació de *big band*.
- Aplicació dels recursos i les tècniques pròpies de la improvisació de manera gradual fomentant-ne l'ús creatiu.
- Dictats rítmics, melòdics i harmònics.
- Coneixement de l'estil dels principals guitarristes de música moderna, anàlisi i assimilació.
- Transcripcions de solos i execució dels mateixos sobre l'àudio original.

- Participació i assistència a exposicions, concerts, *jams* i seminaris especialitzats.
- Producció musical, edició de partitures, seqüenciació i investigació en Internet.

Instruments de Corda: violí, viola, violoncel i contrabaix

Objectius

Els ensenyaments d'Instruments de Corda (violí, viola, violoncel i contrabaix) dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectiu contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a solucionar qüestions relacionades amb la interpretació: digitació, articulació, fraseig, etc.
b) Conéixer les diverses convencions interpretatives vigents en diferents períodes de la música instrumental, especialment les referides a l'escriptura rítmica o a l'ornamentació.
c) Adquirir i aplicar progressivament eines i competències per al desenvolupament de la memòria.
d) Desenvolupar la capacitat de lectura a primera vista i aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per improvisar amb l'instrument.
e) Practicar la música de conjunt, integrant-se en formacions cambrístiques de diversa configuració i exercint papers de solista amb orquestra en obres de dificultat mitjana, desenvolupant així el sentit de la interdependència de les respectives comeses.
f) Interpretar un repertori que incloga obres representatives de les diverses èpoques i estils d'una dificultat d'acord amb aquest nivell.

Continguts

- Continuació del treball sobre els canvis de posicions.
- Dobles cordes i acords de tres i quatre notes.
- Desenvolupament de la velocitat.
- Perfeccionament de totes les arcades.
- Harmònics naturals i artificials.
- Treball de la polifonia en els instruments de corda.
- La qualitat sonora: *cantabile* i afinació.
- El fraseig i la seua adequació als diferents estils.
- Aprofundiment en l'estudi de la dinàmica, de la precisió en la realització de les diferents indicacions que es refereixen a aquesta i de l'equilibri dels nivells i les qualitats de so resultants.
- Iniciació a la interpretació de la música contemporània i al coneixement de les seues grafies i efectes.
- Entrenament permanent i progressiu de la memòria.
- Pràctica de la lectura a vista.
- Audicions comparades de grans intèrprets per a analitzar de manera crítica les característiques de les seues diferents versions.
- Pràctica de conjunt.

Instruments de Corda Polsada del Renaixement i el Barroc

Objectius

Els ensenyaments d'Instruments de Corda Polsada del Renaixement i el Barroc dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectiu contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Valorar la importància del treball d'investigació per a interpretar adequadament la literatura de cada instrument.
b) Conéixer els diversos tipus de tabulatura, incloent-hi els signes de digitació i ornamentació.
c) Conéixer les característiques, les possibilitats i els recursos expressius d'aquests instruments per a aconseguir un perfeccionament de la qualitat sonora.
d) Practicar música de conjunt d'acord amb les formacions pròpies de cada època i instrument.
e) Conéixer la història i la literatura d'aquesta família d'instruments, així com les seues formes musicals bàsiques.
f) Adquirir i aplicar progressivament eines per al desenvolupament de la memòria.
g) Desenvolupar la capacitat de lectura a primera vista i aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a la improvisació amb l'instrument.
h) Interpretar un repertori bàsic integrat per obres de diferents estils, segons cada instrument, d'una dificultat d'acord amb aquest nivell.
j) Adquirir hàbits correctes de manteniment i posada a punt dels instruments.
k) Conéixer els distints perfils professionals relacionats amb l'instrument.
l) Utilitzar les eines tecnològiques i digitals necessàries per a millorar el desenvolupament de l'aprenentatge de l'instrument.

Continguts

- Estudi d'un instrument del Renaixement i un altre del Barroc.
- Desenvolupament de la sensibilitat auditiva per al desenvolupament d'una bona qualitat sonora.
- Desenvolupament de la coordinació dels dits i de les dues mans.
- Estudi d'obres pròpies d'aquest nivell.
- Pràctica de la música de conjunt i iniciació al baix continu.
- Iniciació al manteniment de l'instrument (trasts i cordatge).
- Introducció als ornaments i a la disminució.
- Estudi de l'articulació, el fraseig i les digitacions.
- Desenvolupament d'una conducció clara de les veus.
- Entrenament permanent i progressiu de la memòria.
- Pràctica de la lectura a vista.
- Audicions comparades de grans intèrprets per a analitzar de manera crítica les característiques de les seues diferents versions.
- Pràctica de conjunt.

Instruments de Plectre

Objectius

Els ensenyaments d'Instruments de Plectre dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectiu contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Conéixer bàsicament les diferents èpoques que abasta la literatura de plectre al llarg de la seua història i les exigències que planteja una interpretació estilísticament correcta.
b) Interpretar un repertori adequat a aquest nivell, de diverses èpoques i estils, en els dos instruments de l'especialitat: bandúrria i mandolina italiana.
c) Actuar amb autonomia progressivament major per a solucionar per si mateix els diversos problemes d'execució que puguen presentar-se, relatius a digitació, qualitat de so, articulació, ritme, fraseig, dinàmica, etc.
d) Utilitzar la doble i múltiple corda, així com els efectes i les possibilitats sonores dels instruments, d'acord amb les exigències del repertori.
e) Adquirir i aplicar progressivament eines i competències per al desenvolupament de la memòria.
f) Desenvolupar la capacitat de lectura a primera vista i aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a la improvisació amb l'instrument.
j) Adquirir hàbits correctes de manteniment i posada a punt dels instruments.
k) Conéixer els distints perfils professionals relacionats amb l'instrument.
l) Utilitzar les eines tecnològiques i digitals necessàries per a la millora del desenvolupament de l'aprenentatge de l'instrument.

Continguts

- Aprofundir en l'estudi de la digitació i la seua problemàtica, el desenvolupament i el perfeccionament de les articulacions (manteniment de la qualitat de so en totes les articulacions i capacitat de "modelar" aquest so).
- La dinàmica i la seua precisió en la realització de les diverses indicacions que es refereixen a aquesta, i l'equilibri dels nivells i les qualitats de so resultants.
- El fraseig i la seua adequació als diferents estils.
- Aplicació de les regles d'ornamentar al repertori de plectre de diferents èpoques i estils.
- Exercitar la improvisació i la lectura a vista.
- Tècniques bàsiques de manteniment de l'instrument.
- Estudi dels efectes acústics en l'instrument (ressonància, harmònics, etc.).
- Interpretar amb doble corda i conéixer l'execució en cordes múltiples.
- Treball de la transposició.
- Estudi d'un repertori d'obres de diferents èpoques i estils. Entrenament permanent i progressiu de la memòria.
- Pràctica de la lectura a vista.
- Audicions comparades de grans intèrprets per a analitzar de manera crítica les característiques de les seues diferents versions.
- Pràctica de conjunt.

Instruments de Vent Fusta: flauta travessera, oboé, clarinet, fagot i saxòfon

Objectius

Els ensenyaments d'Instruments de Vent Fusta (flauta travessera, oboé, clarinet, fagot i saxofon) dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectiu contribuir a desenvolupar les següents capacitats en l'alumnat:

a) Dominar en conjunt la tècnica i les possibilitats sonores i expressives de l'instrument.
b) Demostrar la sensibilitat auditiva necessària per a perfeccionar gradualment la qualitat sonora.
c) Interpretar un repertori que incloga obres representatives de les diverses èpoques i estils de dificultat adequada a aquest nivell.
d) Demostrar autonomia progressivament major per a solucionar qüestions relacionades amb la interpretació: emissió, digitació, articulació, afinació, fraseig, *vibrato*, etc.
e) Conéixer les diverses convencions interpretatives vigents en diferents períodes de la història de la música instrumental, especialment les referides a l'escriptura rítmica o a l'ornamentació.
f) Adquirir i aplicar progressivament eines i competències per al desenvolupament de la memòria.
g) Desenvolupar la capacitat de lectura a primera vista i aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a la improvisació amb l'instrument.
h) Practicar la música de conjunt, en formacions cambrístiques de diversa configuració i exercint papers de solista amb orquestra en obres de dificultat mitjana, desenvolupant així el sentit de la interdependència de les respectives comeses.
i) Conéixer i poder interpretar peces o fragments musicals amb instruments afins i històrics.
j) Adquirir hàbits correctes de manteniment i posada a punt dels instruments i de les llengüetes en el cas dels instruments que en gasten.
k) Conéixer els diversos perfils professionals relacionats amb l'instrument.
l) Utilitzar les eines tecnològiques i digitals necessàries per a la millora del desenvolupament de l'aprenentatge de l'instrument.

Continguts

- Consolidació de la postura correcta i relaxada al tocar prenent consciència de la relació instrument/instrumentista.
- Relació entre la respiració abdominal o diafragmàtica i la configuració de columna d'aire a l'hora de controlar l'emissió amb l'instrument.
- Control i flexibilitat de l'embocadura.
- Tècniques per a desenvolupar l'agilitat de la digitació.
- Estudi de les digitacions no habituals per a l'execució de trinats, trémolos, ressonàncies i variacions de l'afinació.
- Interrelació de la base tècnica amb independència de cada aspecte per a poder produir un so de qualitat.

- Estudi de l'homogeneïtzació dels diferents registres de l'instrument i en particular del registre sobreagut en els instruments que l'utilitzen.
- Aprofundiment en l'estudi del *vibrato* en els instruments que l'utilitzen d'acord amb les exigències interpretatives dels diferents estils.
- Interiorització tècnica en relació amb les diferents escales, arpegis i progressions tonals i modals.
- Desenvolupament en profunditat de la velocitat en la interpretació i de tota la gamma d'articulacions possibles (velocitat en *legato*, en els diferents *staccatos* —tipus de picat—, en els salts, etc.).
- Treball dels principis teòrics d'afinació aplicats a l'execució d'intervals i acords.
- Treball de les diverses convencions interpretatives i els elements que intervenen en el fraseig musical: harmonia, línia, color i expressió, adequant-los als diferents estils, amb especial atenció al seu estudi en els tempos (moviments) lents.
- Coneixement de les característiques principals de diferents opcions de material instrumental.
- Interpretació d'un repertori variat quant a èpoques, estils i compositors i adopció de criteris interpretatius.
- Estudi del repertori per a solista amb piano, orquestra i banda de diferents èpoques corresponent a cada instrument.
- Iniciació a la interpretació de música contemporània i al coneixement de les seues grafies i efectes.
- Pràctica de conjunt amb altres instruments per a desenvolupar al màxim el sentit de l'harmonia, l'afinació, el ritme, etc.
- Estudi dels instruments afins i històrics.
- Entrenament permanent i progressiu de la memòria.
- Pràctica de la lectura a vista i la improvisació.
- Retoc de canyes segons els mètodes tradicionals i actuals (instruments de llengüeta doble). En el cas dels instruments de llengüeta simple: bon ús, manteniment, retoc i adaptació a les diferents respostes de les canyes comercials.
- Ús dels recursos tecnològics i digitals per a millorar l'eficiència i profunditat de l'estudi i la interpretació amb l'instrument: elaboració de llistes de reproducció, gravació i edició d'àudio i vídeo, edició de partitures, aplicacions diverses dirigides al coneixement de l'acompanyament musical si n'hi haguera, així com al control del ritme i l'afinació.
- Desenvolupament de la sensibilitat auditiva necessària per a perfeccionar gradualment la qualitat sonora.
- Audicions comparades d'intèrprets de referència per a analitzar de manera crítica les característiques de les seues diferents versions.

Instruments de Vent Metall: trombó, trompa, trompeta, tuba

Objectius

Els ensenyaments d'Instruments de Vent Metall (trompa, trompeta, trombó, tuba) dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectiu contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Dominar en conjunt la tècnica i les possibilitats sonores i expressives de l'instrument.
b) Utilitzar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a solucionar qüestions relacionades amb la interpretació: emissió, digitació, articulació, afinació, fraseig, *vibrato*, etc.
c) Interpretar un repertori que incloga obres representatives de les diverses èpoques i estils, de dificultat adequada a aquest nivell.
d) Practicar la música de conjunt, en formacions cambrístiques de diversa configuració i exercint papers de solista amb orquestra en obres de dificultat mitjana, desenvolupant així el sentit de la interdependència de les respectives comeses.
e) Adquirir i aplicar progressivament eines i competències per al desenvolupament de la memòria.
f) Desenvolupar la capacitat de lectura a primera vista i aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a la improvisació amb l'instrument.
g) Conéixer les diverses convencions interpretatives vigents en diferents períodes de la història de la música instrumental, especialment les referides a l'escriptura rítmica o a l'ornamentació.
i) Conéixer i poder interpretar peces o fragments musicals amb instruments afins.
j) Adquirir hàbits correctes de manteniment i posada a punt dels instruments.
k) Conéixer els distints perfils professionals relacionats amb l'instrument.
l) Utilitzar les eines tecnològiques i digitals necessàries per a la millora del desenvolupament de l'aprenentatge de l'instrument.

Continguts

- Consolidació de la postura correcta i relaxada al tocar prenent consciència de la relació instrument/instrumentista.
- Relació entre la respiració abdominal o diafragmàtica i la configuració de columna d'aire a l'hora de controlar l'emissió amb l'instrument.
- Control i flexibilitat de l'embocadura.
- Desenvolupament de la velocitat en tota l'extensió de l'instrument.
- Estudi del registre agut.
- Estudi dels ornaments (trinat, grupets, *apoggiature*, mordents, etc.).
- Estudi de la literatura solista de l'instrument adequada a aquest nivell.
- Aprofundiment en tots els aspectes referents a l'articulació: estudi del doble i triple picat.
- Treball de tots els elements que intervenen en el fraseig musical: línia, color i expressió adequant-los als diferents estils, amb atenció especial l'estudi en els tempos lents.
- Perfeccionament de la igualtat sonora i tímbrica en els diferents registres.
- Iniciació a la interpretació de la música contemporània i al coneixement de les seues grafies i efectes.
- Estudi dels instruments afins (fiscorn, bombardí i trombó alt i baix).
- Entrenament permanent i progressiu de la memòria.
- Pràctica de la lectura a vista.

- Ús dels recursos tecnològics i digitals per a millorar l'eficiència i la profunditat de l'estudi i la interpretació amb l'instrument: elaboració de llistes de reproducció, gravació i edició d'àudio i vídeo, edició de partitures, aplicacions diverses dirigides al coneixement de l'acompanyament musical si n'hi haguera, així com al control del ritme i l'afinació.
- Desenvolupament de la sensibilitat auditiva necessària per a perfeccionar gradualment la qualitat sonora.
- Audicions comparades d'intèrprets de referència per a analitzar de manera crítica les característiques de les seues diferents versions.
- Pràctica de conjunt.

Orgue

Objectius

Els ensenyaments d'Orgue dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectiu contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Conéixer els fonaments sonors de l'orgue i adquirir la capacitat necessària per a utilitzar les seues possibilitats.
b) Demostrar el nivell de coordinació motriu necessari entre mans i peus a fi de poder fer front a les exigències del repertori.
c) Controlar i administrar el cabal sonor de l'orgue i les diferents modalitats de toc en funció de l'acústica del local on se situe.
d) Conéixer i utilitzar en els diferents tipus d'orgue la registració en funció de l'època i l'estil de la música destinada a aquests.
e) Relacionar els coneixements litúrgics amb la funció d'unes certes formes musicals característiques del seu repertori (preludis, corals, versos, etc.).
f) Conéixer els diferents estils d'interpretació segons èpoques i escoles.
g) Valorar la importància del treball d'investigació per a interpretar adequadament la literatura de l'instrument.
h) Adquirir i aplicar progressivament eines i competències per al desenvolupament de la memòria.
i) Desenvolupar la capacitat de lectura a primera vista i aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a la improvisació amb l'instrument.
j) Interpretar un repertori integrat per obres de diferents èpoques i estils d'una dificultat d'acord amb aquest nivell.
k) Adquirir hàbits correctes de manteniment i posada a punt de l'instrument.
l) Conéixer els distints perfils professionals relacionats amb l'instrument.
m) Utilitzar les eines tecnològiques i digitals necessàries per a la millora del desenvolupament de l'aprenentatge de l'instrument.

Continguts

- Exercicis manuals sobre els quals es treballen les diferents modalitats de toc pròpies de l'orgue.
- Coneixement i pràctica del pedaler.

- Exercicis combinats de manual i pedal per a desenvolupar la independència de mans i peus (escales per moviment contrari entre manual i pedal, combinació simultània de ritmes binaris i ternaris, exercicis en trio, etc.).
- Estudi dels tractats de registració existents, segons escoles i èpoques.
- Coneixement de l'ornamentació, segons països i estils.
-Treball de l'articulació, fraseig i digitacions.
- Estudi del baix xifrat.
- Pràctica de la lectura a vista.
- Estudi de les diferents escoles de construcció d'orgues a Europa.
- Formes litúrgiques relacionades amb la música d'orgue.
- Estudi de l'orgue barroc espanyol i de la música ibèrica destinada a aquest.
- Iniciació a la interpretació de la música contemporània i al coneixement de les seues grafies i efectes.
- Entrenament permanent i progressiu de la memòria.
- Pràctica de la lectura a vista.
- Audicions comparades de grans intèrprets per a analitzar de manera crítica les característiques de les seues diferents versions.
- Pràctica de conjunt.

Percussió

Objectius

Els ensenyaments de Percussió dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectiu contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Dominar tècnicament tots els instruments de l'especialitat, així com la coordinació rítmica i motriu que exigeix el conjunt d'aquests.
b) Tocar en grup sense director o directora, amb precisió rítmica i coneixement global de l'obra.
c) Utilitzar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a solucionar qüestions relacionades amb la interpretació: articulació, coordinació entre les dues mans, dinàmica, etc.
d) Adquirir i aplicar progressivament eines i competències per al desenvolupament de la memòria.
e) Desenvolupar la capacitat de lectura a primera vista i aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a la improvisació amb l'instrument.
f) Actuar en públic amb una formació de percussió combinada.
g) Interpretar un repertori d'obres pertanyents a diferents estils, de dificultat adequada a aquest nivell.
h) Adquirir hàbits correctes de manteniment i posada a punt dels instruments.
i) Conéixer els distints perfils professionals relacionats amb l'instrument.
j) Utilitzar les eines tecnològiques i digitals necessàries per a la millora del desenvolupament de l'aprenentatge de l'instrument.

Continguts

- Desenvolupament de tota la gamma de formes d'atac.
- Ritmes compostos i grups irregulars.
- Caixa (redoblaments, *paradiddles*, etc.).
- Timbals (afinació amb canvis, tècnica de glissando, etc.).
- Bateria (independència i domini de la coordinació, cadències i *breaks*, etc.).
- Làmines (desenvolupament de la velocitat, acords amb quatre baquetes, tècniques Stevens i Across).
- Desenvolupament de la capacitat d'obtindre simultàniament sons de diferent intensitat entre les dues mans, tractant d'aconseguir una diferenciació dinàmica, es tracte de la relació melodia-acompanyament o de plantejaments contrapuntístics de major complexitat.
- Instruments accessoris i d'efecte (coneixement bàsic de ritmes populars en instruments llatinoamericans, tècnica de tots els instruments, obres per a percussió combinada).
- Pràctica de la lectura a vista.
- Treball de la improvisació.
- Treball de conjunt.
- Iniciació a la interpretació de la música contemporània i al coneixement de les seues grafies i efectes.
- Estudi de la literatura orquestral i solos.
- El fraseig i la seua adequació als diferents estils (làmines i timbals).
- Entrenament permanent i progressiu de la memòria.
- Audicions comparades d'intèrprets de referència per a analitzar de manera crítica les característiques de les seues diferents versions.

Piano

Objectius

Els ensenyaments de Piano dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectiu contribuir a desenvolupar les capacitats següents en l'alumnat:

a) Conéixer les diverses convencions interpretatives vigents en diferents períodes i estils de la música instrumental, especialment les referides a l'escriptura rítmica o a l'ornamentació, aplicant-les en l'estudi del repertori i relacionant-les amb els aprenentatges adquirits en les diferents assignatures.
b) Adquirir progressivament i aplicar en la interpretació eines i competències per al desenvolupament de la memòria.
c) Desenvolupar la capacitat de lectura a primera vista de textos musicals adaptats al nivell.
d) Aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a la improvisació amb l'instrument.
e) Practicar la transposició de partitures amb dificultat progressiva.
f) Practicar la música de conjunt, integrant-se en formacions de cambra de diversa configuració i exercint papers de solista amb orquestra en obres de dificultat mitjana, i desenvolupar així el sentit de la interdependència de les respectives comeses.

g) Aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a solucionar per si mateix els diversos problemes d'execució que puguen presentar-se relatius a digitació, ús del pedal, fraseig, dinàmica, etc.
h) Dominar en conjunt la tècnica i les possibilitats sonores i expressives de l'instrument, així com aconseguir i demostrar la sensibilitat auditiva necessària per a perfeccionar gradualment la qualitat sonora.
i) Interpretar un repertori que incloga obres representatives de diferents èpoques i estils de dificultat adequada a aquest nivell.
j) Adquirir criteris tècnics i interpretatius suficients per a realitzar versions pròpies de les obres.
k) Conéixer els distints perfils professionals relacionats amb l'instrument.
l) Utilitzar les eines tecnològiques i digitals necessàries per a la millora del desenvolupament de l'aprenentatge de l'instrument.

Continguts

- Estudi en profunditat de la digitació i la problemàtica en funció de les dificultats que calga resoldre, automatitzant dissenys d'agrupacions de notes, escales, acords i arpegis, notes dobles, trémolo i notes repetides.
- Pràctica d'exercicis de relaxació i de control muscular i mental.
- Pràctica de la tècnica digital dirigida a desenvolupar, d'una banda, la independència, la velocitat i la resistència dels dits, i, d'una altra, la coordinació i la simultaneïtat d'aquests.
- Desenvolupament i perfeccionament progressiu de tota la gamma de moviments així com de totes les formes d'atac (caigudes, llançaments, desplaçaments laterals, moviments circulars i de rotació, així com tota la combinatòria que permeten) i d'articulació possibles.
- Utilització progressivament major del pes del braç com a principal font de força i de control de la sonoritat.
- Aprofundiment en l'estudi de la dinàmica, buscant la precisió en la realització de les diverses indicacions que es refereixen a aquesta i l'equilibri dels nivells sonors entre totes dues mans o entre els dits d'una mateixa mà i les qualitats de so resultants.
- Estudi i pràctica de la rítmica dels diferents períodes i estils representatius del repertori pianístic, així com de diferents tipus de polirítmies.
- Estudi i pràctica de l'ornamentació dels diferents períodes i estils representatius del repertori pianístic.
- Utilització dels pedals i estudi de la potenciació que han experimentat els seus recursos en l'evolució de l'escriptura pianística.
- El fraseig i l'adequació als diferents estils, lligat a això, el desenvolupament de la cantabilitat en el piano. Perfeccionament dels elements que intervenen en el fraseig, adequat als diferents estils, buscant el desenvolupament de la cantabilitat en el piano.
- Coneixement dels elements i les característiques mecàniques i acústiques del piano, i la seua relació amb la qualitat sonora, així com el coneixement dels instruments de teclat més rellevants al llarg de la història de la música.
- Pràctica de fragments, estudis i obres de repertori, de dificultat progressiva, relacionant per si mateix conceptes adquirits en altres assignatures.

- Coneixement d'eines tecnològiques i digitals necessàries.
- Pràctica de lectura a primera vista de textos musicals de dificultat progressiva.
- Pràctica de la improvisació, amb creativitat i domini de l'instrument.
- Pràctica de la transposició de partitures en l'instrument.
- Pràctica en conjunt.
- Estudi d'obres del repertori pianístic com a solista i en conjunt pertanyents a diferents èpoques i estils musicals, conformement a les diferents convencions interpretatives.
- Iniciació a la interpretació de la música contemporània i al coneixement i aplicació de les seues grafies i efectes.
- Audicions comparades d'intèrprets de referència per a analitzar de manera crítica les característiques de les seues diferents versions. Selecció i escolta de diferents versions de música, de diferents èpoques i estils, d'intèrprets reconeguts, com a mitjà de desenvolupar la sensibilitat auditiva i l'esperit crític.
- Entrenament permanent i progressiu de la memòria musical aplicant les tècniques adequades en la interpretació de repertori.
- Anàlisi dels elements estructurals, estilístics i històrics del repertori pianístic, relacionant-lo amb l'expressivitat i el grau de maduresa en la interpretació.
- Consolidació d'estratègies d'aprenentatge i hàbits correctes d'estudi, que estimulen la concentració, l'autocrítica i la disciplina en el treball.
- Interpretació en públic com a solista del repertori estudiat, desenvolupant autocontrol, capacitat comunicativa i domini de l'espai escènic.

Viola de Gamba

Objectius

Els ensenyaments de Viola de Gamba dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectiu contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Interpretar un repertori que incloga obres representatives de diferents estils de dificultat adequada al nivell.
b) Dominar, en conjunt, la tècnica i les possibilitats sonores i expressives de l'instrument.
c) Comprendre la dualitat tensió-distensió en el text musical i les seues conseqüències en la respiració i en el gest.
d) Valorar la importància del treball d'investigació per a interpretar adequadament la literatura de l'instrument.
e) Adquirir i aplicar progressivament eines i competències per al desenvolupament de la memòria.
f) Desenvolupar la capacitat de lectura a primera vista i aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a la improvisació amb l'instrument
g) Practicar la música de conjunt, integrar-se en formacions cambrístiques de diversa configuració i interpretar un repertori solista que incloga obres representatives de les diverses èpoques i estils d'una dificultat adequada a aquest nivell.
h) Aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a solucionar qüestions relacionades amb la interpretació.

Continguts

- Nocions de temperaments històrics i de la seua aplicació als instruments de trasts.
- Interpretació del repertori solista.
- Pràctica d'acompanyament, música de cambra, conjunt de violes i conjunt mixt.
- Realització d'acords segons baixos xifrats.
- Pràctica d'improvisació històrica.
- Introducció als ornaments i a la disminució.
- Treball en tota l'extensió del mànec de l'instrument i desenvolupament de tots els recursos que permeten el joc polifònic propi de l'instrument.
- Entrenament permanent i progressiu de la memòria.
- Pràctica de la lectura a vista.
- Audicions comparades d'intèrprets de referència per a analitzar de manera crítica les característiques de les seues diferents versions.
- Pràctica de conjunt.

Criteris d'avaluació dels instruments

1. Utilitzar l'esforç muscular, la respiració i la relaxació adequats a les exigències de l'execució instrumental.
Amb aquest criteri es pretén avaluar el domini de la coordinació motriu i l'equilibri entre els esforços musculars indispensables que requereix l'execució instrumental i el grau de relaxació necessària per a evitar tensions que conduïsquen a una pèrdua de control en l'execució.
2. Demostrar el domini en l'execució d'estudis i obres sense deslligar els aspectes tècnics dels musicals.
Aquest criteri avalua la capacitat d'interrelacionar els coneixements tècnics i teòrics necessaris per a aconseguir una interpretació adequada.
3. Demostrar sensibilitat auditiva en l'afinació i en l'ús de les possibilitats sonores de l'instrument.
Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar el coneixement de les característiques i del funcionament mecànic de l'instrument i la utilització de les seues possibilitats.
4. Demostrar capacitat per a abordar individualment l'estudi de les obres de repertori.
Amb aquest criteri es pretén avaluar l'autonomia de l'alumnat i la seua competència per a emprendre l'estudi individualitzat i la resolució dels problemes que se li plantegen en l'estudi.
5. Demostrar solvència en la lectura a primera vista i capacitat progressiva en la improvisació sobre l'instrument.
Aquest criteri avalua la competència progressiva que adquirisca l'alumnat en la lectura a primera vista així com la seua desimboltura per a abordar la improvisació en l'instrument aplicant els coneixements adquirits.
6. Interpretar obres de les diferents èpoques i estils com a solista i en grup.
Es tracta d'avaluar el coneixement que l'alumnat posseeix del repertori del seu instrument i de les seues obres més representatives, així com el grau de sensibilitat i imaginació per a aplicar els criteris estètics corresponents.
7. Interpretar de memòria obres del repertori solista d'acord amb els criteris de l'estil corresponent.

Mitjançant aquest criteri es valora el domini i la comprensió que l'alumnat posseeix de les obres, així com la capacitat de concentració sobre el resultat sonor d'aquestes.
8. Demostrar l'autonomia necessària per a abordar la interpretació dins dels marges de flexibilitat que permeta el text musical.
Aquest criteri avalua el concepte personal estilístic i la llibertat d'interpretació dins del respecte al text.
9. Mostrar una autonomia progressivament major en la resolució de problemes tècnics i interpretatius.
Amb aquest criteri es vol comprovar el desenvolupament que l'alumnat ha aconseguit quant als hàbits d'estudi i la capacitat d'autocrítica.
10. Presentar en públic un programa adequat al seu nivell demostrant capacitat comunicativa i qualitat artística.
Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar la capacitat d'autocontrol i el grau de maduresa de la seua personalitat artística.

PRÒPIES DE L'ESPECIALITAT

Baix Continu

Introducció

Els ensenyaments professionals han de capacitar l'alumnat per a desenvolupar-se com a músics qualificats en l'àmbit de la interpretació, com a solistes, com a integrants de grups de cambra o de formacions orquestrals. Aquesta preparació per a la interpretació en el món professional en el cas de l'orgue, el clavecí i els instruments de corda polsada del Barroc està lligada a la pràctica del baix continu. L'activitat laboral de l'instrumentista professional d'aquestes especialitats es desenvolupa, principalment, en projectes de cambra i d'orquestra com a continuista. Per tot això, el baix continu té un paper fonamental en la formació de clavecinistes, organistes i instrumentistes de corda polsada del Barrroc, ja que els aportarà totes les eines necessàries per a la futura incorporació al món professional i laboral.
D'altra banda, l'alumnat d'aquestes especialitats ha de cursar en els ensenyaments professionals l'assignatura de Música de Cambra; el repertori d'aquesta assignatura està conformat, en un percentatge bastant elevat, per música per a instruments amb baix continu. En els dos segles en què el clavecí i l'orgue foren els instruments de teclat principal, el repertori obligatori és relativament poc en comparació amb el repertori que hi ha amb baix continu, tal com succeeix amb els instruments de corda polsada del Barroc. La pràctica i la comprensió del baix continu serveix a l'alumnat per a integrar-se en un grup instrumental, però també per a aprofundir i conéixer millor l'estructura del repertori solístic que s'ha construït sobre baixos harmònics.
La base harmònica necessària per a aquesta pràctica d'acompanyament està reforçada per les assignatures de llenguatge musical i harmonia, de manera que els coneixements adquirits en aquestes matèries troben justificació i aplicació en el baix continu.

Objectius

Els ensenyaments de Baix Continu dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Conéixer els principals elements i procediments de realització del baix continu en els distints estils nacionals barrocs, així com en distintes agrupacions i gèneres musicals.
b) Avançar per mitjà de l'anàlisi en la comprensió d'estructures, encara que no estiguem xifrades, que estiguem construïdes sobre baixos harmònics.
c) Desenvolupar l'oïda interna mitjançant l'anàlisi i procediments de realització dels exercicis pràctics.
d) Valorar la música en funció de la qualitat del baix continu.
e) Desenvolupar aptituds adequades per a la lectura, improvisació, creació i recreació musical.
f) Interpretar la notació gràfica de textos musicals.
g) Conéixer recursos musicals amplis i diversos per a poder crear o adaptar peces d'estils, formats, tècniques, tendències i llenguatges diversos.

h) Interactuar realitzant el continu en qualsevol tipus de projecte musical participatiu, des del duo fins als conjunts orquestrals.
Continguts
- La conducció de veus, regles generals.
- L'acord de tríada i quatríada en totes les seues inversions i xifrats, retards, sèries de sextes i sèptimes.
- Diferents sistemes de notacions de notes accidentals.
- Tasto solo, all'unisono, stile pieno, acciaccature.
- Realització del continuo a quatre veus (1+3, 2+2) i a més veus (stile pieno)
- Repetició d'acords. Silencis en la part del solista. Anticipació del baix en la mà dreta. Punts pedal.
- Improvisació sobre ostinati. Pràctica d'improvisació: ponts modulants i xicotets preludis.
- Recitatius.
Criteris d'avaluació
1. Llegir textos a primera vista i reduir-los en l'instrument polifònic.
Amb aquest criteri es demostra la capacitat de desenvolupar-se amb un cert grau d'autonomia en la lectura a primera vista de fragments i obres.
2. Mostrar en les obres treballades la capacitat d'aprenentatge progressiu individual.
Amb aquest criteri es pretén verificar que els alumnes són capaços d'aplicar en el seu estudi les indicacions dels professors i desenvolupar una autonomia de treball.
3. Analitzar l'estructura harmònica interna d'un fragment musical. Reduir a estructures harmòniques elementals un fragment musical.
Amb aquest criteri es tracta de valorar la capacitat per a trobar l'estructura harmònica d'un fragment musical i determinar els diferents tractaments a què s'ha reduït per a la realització de l'obra.
4. Lectura a primera vista d'una partitura participant en un grup d'instruments o acompanyant un solista. Amb aquest criteri es tracta de valorar el grau de desenvolupament de reflexos i qualitats que són estimulades per la lectura improvisada, formant part d'un grup d'instrumentistes o en l'acompanyament a un solista vocal o instrumental.

Clavecí complementari

Introducció

La música que en els últims segles ha sorgit com a producte de la nostra cultura occidental és essencialment polifònica. L'estil harmònic que es configura al llarg del segle XVIII troba en el clavecí l'instrument solista i d'acompanyament per antonomàsia.
La pràctica d'un instrument polifònic com el clavecí és un auxiliar valuosíssim, una eina de treball d'indubtable eficàcia per a la formació de la Flauta de Bec i la viola de gamba, ja que li oferirà la possibilitat de penetrar en el teixit d'una partitura polifònica més o

menys complexa, aprehenent-la globalment en les seues dimensions vertical i horitzontal, i convertint-la immediatament en realitat sonora. L'aprenentatge paral·lel d'un instrument polifònic resulta ser un mitjà auxiliar d'inestimable utilitat per a conéixer millor el repertori específic del mateix instrument, necessitat quasi sempre en la pràctica del suport o la col·laboració més o menys estreta d'un instrument polifònic. Finalment, i això afecta la generalitat dels estudiants de música, el desenvolupament de l'audició interna resultarà afavorit i reforçat mitjançant la comprovació immediata en l'instrument polifònic de com sona en realitat el que imaginem en la nostra ment a partir de l'escriptura.
L'obligatorietat de l'assignatura es preveu per la necessitat del seu estudi en el cas d'instruments com la Flauta de Bec i la viola de gamba en aquest període de la seua formació. El fet d'acostar l'alumnat al fenomen harmònic a través del clavecí complementari afavorirà uns processos d'ensenyament-aprenentatge musical més integrats. A més, amb aquesta assignatura es posa en mans de l'alumnat que haja d'optar per qualsevol mena d'especialitat en els ensenyaments superiors uns coneixements útils que els preparen i els permet l'accés pràctic a qualsevol vessant musical, i així es confereix solidesa a aquest període d'estudis marcat pel seu caràcter propedèutic.
Amb aquest objectiu, l'ensenyament pràctic del clavecí s'orientarà tant a desenvolupar un maneig pràctic d'aquest a través de la interpretació de partitures com a desenvolupar des dels primers cursos altres aspectes, alguns ja assenyalats abans, com ara la percepció global de la polifonia, l'audició interna, l'habilitat en la lectura a primera vista (incloent-hi una possible simplificació ràpida de l'escrit en la partitura), la improvisació i l'acompanyament, etc. Per descomptat, el nivell d'exigència dels ensenyaments quant a capacitat tecnicointerpretativa no podrà ser el mateix per a clavecinistes i per a no clavecinistes, així com la metodologia que cal seguir. Convé tindre molt en compte que la capacitat de realització al teclat estarà sempre condicionada pel grau de domini aconseguit en la tècnica de l'instrument, però és evident que, en aquest sentit, els nivells a fixar han d'estar per davall dels que s'exigeixen normalment al clavecinista, per la qual cosa hauran de ser, com a màxim, els desenvolupats en un ensenyament elemental de l'instrument. D'aquesta manera, el clavecí podrà complir una funció complementària desitjable i convenient en l'educació de tot professional de la música.

Objectius

Els ensenyaments de Clavecí complementari dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Conéixer les característiques i les possibilitats sonores del clavecí.
b) Adquirir una tècnica clavecinística bàsica per a aconseguir un grau de destresa que facilite la pràctica de l'instrument.
c) Desenvolupar hàbits correctes i eficaços d'estudi, aplicant en el procés els aprenentatges adquirits.
d) Aconseguir progressivament una soltesa adequada en la lectura a primera vista de partitures senzilles amb el clavecí a través de la comprensió dels textos musicals.
e) Practicar la simplificació de textos musicals variats, així com desenvolupar l'escolta harmònica i la comprensió del sentit musical dels acords.

f) Interpretar obres senzilles representatives de diferents èpoques i estils musicals del repertori pianístic per a solista.
g) Aplicar tècniques de memorització en la pràctica clavecinística per a desenvolupar automatismes.
h) Comprendre els elements essencials melòdics, harmònics i formals d'una partitura per a clavecí senzilla de diferents períodes i estils musicals.
i) Crear amb el clavecí melodies amb sentit musical sobre estructures harmòniques senzilles, aplicant els coneixements adquirits i demostrant creativitat.
j) Practicar amb el clavecí la improvisació de patrons bàsics d'acompanyament (harmònics i rítmics) adaptats a melodies donades, amb graus harmònics donats i sense.
k) Practicar amb el clavecí esquemes harmònics senzills i cadències.

Continguts

- Coneixement dels elements i les característiques sonores del clavecí, així com la seua relació amb la producció del so.
- Desenvolupament de principis bàsics de la tècnica clavecinística que permeta adoptar una posició corporal correcta respecte de l'instrument.
- Desenvolupament de l'habilitat de cada mà, així com de la coordinació i la simultaneïtat entre ambdues.
- Treball de la tècnica digital i dels moviments del braç necessaris.
- Estudi i pràctica amb dificultat progressiva dels principis de digitació clavecinística, automatitzant patrons característics d'escales, acords i arpegis i iniciació a digitacions més complexos.
- Pràctica de diverses maneres de pulsació o atac necessaris, en funció de la dinàmica, el fraseig i el sentit musical del fragment que es tracte.
- Pràctica d'una tècnica polifònica bàsica.
- Pràctica de fragments, estudis i obres senzilles clavecinístiques o de la part de clavecí del seu instrument principal, com a solista i en grup, de dificultat progressiva, relacionant per si mateix els aprenentatges adquirits.
- Pràctica de la lectura a primera vista amb el clavecí de textos musicals senzills de dificultat progressiva, amb fórmules imitatives, melòdiques i harmòniques.
- Pràctica de lectura de textos amb disposicions harmòniques i lectura contrapuntística a dues veus, així com d'exercicis que desenvolupen l'oïda harmònica.
- Interpretació de xicotetes peces del repertori per a clavecí per a solista, amb dificultat progressiva, seleccionant especialment tot el material de treball que contribuïsca a la capacitat d'aprehendre i realitzar de manera immediata l'escriptura polifònica en el teclat.
- Pràctica amb el clavecí d'exercicis per a desenvolupar la memorització.
- Anàlisi melòdica, harmònica i formal de partitures per a clavecí senzilles de diferents períodes i estils musicals.
- Pràctica amb el clavecí de la improvisació de melodies i de motius melòdics sobre estructures harmòniques senzilles amb creativitat.
- Pràctica amb el clavecí d'improvisació de patrons bàsics d'acompanyament (harmònics i rítmics) adaptats a melodies donades, amb graus harmònics donats i sense.
- Pràctica d'esquemes harmònics senzills i cadències amb el clavecí.

Criteris d'avaluació

1. Demostrar sensibilitat auditiva en la interpretació i utilitzant adequadament les possibilitats sonores de l'instrument.
Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar la utilització adequada de les possibilitats sonores del clavecí.
2. Aplicar correctament els principis de la tècnica clavecinística en la interpretació.
Aquest criteri serveix per a avaluar l'assimilació i l'aplicació correcta de la tècnica clavecinística, així com el grau de conscienciació corporal que té l'alumnat.
3. Mostrar capacitat d'aprenentatge individual mitjançant la resolució correcta de fragments, estudis i obres de dificultat progressiva.
Aquest criteri d'avaluació pretén avaluar que l'alumnat estudia aplicant correctament les indicacions rebudes.
4. Interpreta amb soltesa textos musicals senzills a primera vista amb el clavecí amb preparació prèvia.
Aquest criteri serveix per a avaluar el grau d'autonomia i la comprensió dels diferents elements en la lectura a primera vista d'un text musical.
5. Realitzar lectures simplificades de textos musicals amb disposicions harmòniques típicament clavecinístiques.
Mitjançant aquest criteri es podrà valorar la capacitat de simplificar textos musicals referent a la identificació d'estructures harmòniques i la rapidesa en l'execució dels passatges, així com el grau de desenvolupament de l'oïda harmònica.
6. Interpretar obres senzilles del repertori solista per a clavecí d'acord amb els criteris d'estil corresponents.
Aquest criteri d'avaluació serveix per a avaluar la capacitat de l'alumnat per a interpretar amb comprensió els elements bàsics de les partitures, així com el seu grau de concentració, per a afavorir una interpretació fluida i amb expressivitat.
7. Interpretar adequadament exercicis i obres de memòria.
Aquest criteri d'avaluació serveix per a avaluar el domini de la memòria musical i els automatismes desenvolupats en la interpretació.
8. Identificar l'estructura melòdica, harmònica i formal de textos musicals de partitures per a clavecí senzilles de diferents estils musicals.
Mitjançant aquest criteri es podrà valorar la capacitat de l'alumnat per a utilitzar l'anàlisi com a mitjà per a trobar l'estructura d'un fragment de música per a clavecí.
9. Realitzar amb el clavecí improvisacions de melodies i de motius melòdics sobre estructures harmòniques senzilles amb creativitat i comprensió.
Mitjançant aquest criteri es podrà valorar la capacitat de l'alumnat per a establir relacions entre la melodia i l'harmonia amb creativitat.
10. Realitzar correctament amb el clavecí improvisacions patrons bàsics d'acompanyament (harmònics i rítmics) adaptats a melodies donades, amb graus harmònics donats i sense.
Aquest criteri serveix per a avaluar l'ús correcte de patrons d'acompanyament adaptats a melodies proposades.
11. Realitzar amb el clavecí correctament esquemes harmònics senzills i cadències.

Aquest criteri serveix per a avaluar el grau de realització amb el piano d'esquemes harmònics senzills i cadències.

Conjunt

Introducció

El Conjunt instrumental constitueix un espai de formació de primer ordre per a experimentar i aplicar, a més de les habilitats adquirides en la classe d'instrument de l'especialitat, els coneixements adquirits en totes les assignatures. Des d'aquest punt de vista, el conjunt també permet recórrer el repertori per a diferents formacions, de diferents èpoques o estils, amb la qual cosa es demostra una vegada més que els objectius d'unes assignatures i altres han de coordinar-se des d'una perspectiva comuna.
El procés d'ensenyament i aprenentatge de les diverses especialitats instrumentals té un caràcter individual forçós, i per això el currículum que ara es presenta alberga, com una nova assignatura col·lectiva, l'assignatura de Conjunt, que tindrà per finalitat, en essència, l'activitat de grup, com en el cas de l'Orquestra, de la Banda o del Cor, totes dirigides al procés d'obtenció de nous coneixements i a la seua aplicació en la pràctica social i representativa del centre en què es realitzen els estudis.
En el present desenvolupament normatiu s'ha considerat convenient reforçar les activitats de grup i incrementar la seua presència en els centres. La incorporació gradual de noves especialitats instrumentals les literatures de les quals presenten amplis repertoris de conjunts específics indiquen la idoneïtat d'incloure com una assignatura més en el marc dels ensenyaments professionals de Música la de Conjunt. D'altra banda, raons d'índole organitzativa dels centres indiquen, així mateix, la conveniència d'ampliar aquesta nova assignatura de grup a fi que participe tot l'alumnat siga quina siga l'especialitat instrumental cursada.
L'educació musical no pot ni ha de perseguir com a única meta la formació de solistes. El caràcter propedèutic dels ensenyaments professionals de Música comporta la incorporació de l'alumnat a les diferents agrupacions que es configuren en els seus centres a fi de propiciar un marc ampli d'experiències que permeta a l'alumnat dirigir-se cap a la formació musical que més s'adapte a les seues qualitats, coneixements i interessos.
La pràctica indistinta de grup, siga en l'orquestra, la banda, el cor o, si és el cas, el conjunt que corresponga, té per finalitat facilitar la participació, a través de diferents formacions, de tot l'alumnat en procurar-se una organització més flexible de l'ensenyament.
En aquest sentit, el combo constitueix un espai de formació de primer ordre per a experimentar i aplicar les habilitats adquirides en la classe d'instrument en el cas d'especialitats que idiomàticament estan molt lligades als llenguatges actuals: baix elèctric, guitarra elèctrica, piano, saxòfon o percussió, i dins d'aquesta, la bateria.
De la mateixa manera, l'orquestra de pulsació i plectre serà l'agrupament de referència per a la guitarra i els instruments de plectre tal com el consort serà el conjunt prototípic dels instruments del Renaixement.

D'una banda, aquesta participació en agrupacions permetrà que determinats instruments amb dificultats d'integració tinguen el marc adequat per a la pràctica instrumental col·lectiva i, d'una altra, suposa i garanteix la presència activa de l'alumnat en una de les activitats que, juntament amb el cor, l'orquestra o la banda, impliquen més projecció del centre en la societat.
Les associacions tradicionals d'instruments donaran pas a un repertori que alberga un entramat complex d'interrelacions instrumentals sense perdre la unitat de criteri i la igualtat de l'execució, que han de ser les principals metes que cal aconseguir. L'alumnat, com en altres agrupacions, haurà d'incrementar l'actitud d'escolta de tot el que envolta la pròpia execució unipersonal amb la finalitat d'aconseguir aspectes inherents a tota bona interpretació en l'agrupació: afinació, empastament, homogeneïtat en el fraseig, igualtat en els atacs, claredat en les textures, etc., i així adquirir progressivament una sèrie d'habilitats i hàbits concordes amb el seu paper en el grup, que estarà condicionat al repertori del seu instrument.
En el cas d'instruments amb una literatura escassa o amb dificultats d'inserció en el marc de l'orquestra o la banda, el conjunt suposa la possibilitat d'endinsar-se en les obres més rellevants que són pròpies de l'instrument, amb el que això implica d'enriquiment en la formació musical de l'alumnat. D'altra banda, la convivència amb instruments de naturalesa i tècniques pròximes, així com la possibilitat de participació en altres agrupacions amb instruments de naturalesa diversa, proporcionarà a l'alumnat una visió més àmplia del fet musical i enriquirà el seu coneixement dels timbres i de les diverses peculiaritats organològiques. En suma, aquest se sentirà partícip d'una interpretació col·lectiva i això donarà pas a un enriquiment personal i musical de l'instrumentista que difícilment es pot abordar des de l'experiència individual amb l'instrument.
En síntesi, igual que succeeix en l'orquestra, la banda o el cor, el conjunt propiciarà la responsabilitat compartida. D'una banda, les relacions humanes entre l'alumnat, acostumat a la pràctica instrumental individual, comportaran, com a membres d'un cos col·lectiu, tot un exercici d'adaptació al grup i d'acceptació d'altres instrumentistes. D'una altra, la pràctica en grup motivarà l'actitud d'escolta, propiciarà la memòria de passatges instrumentals, fomentarà l'estudi individual que ha de revertir en el grup i incentivarà una actitud de disciplina difícilment abordable en activitats individuals.

Objectius

Els ensenyaments de Conjunt dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Aprofundir en el coneixement dels diferents estils i dels recursos interpretatius de cadascun d'aquests.
b) Dominar el mateix instrument d'acord amb les exigències de cada obra.
c) Respectar les normes que exigeix tota actuació en grup i valorar la interpretació en conjunt com un aspecte fonamental de la formació musical i instrumental.
d) Aplicar en tot moment l'audició polifònica per a escoltar simultàniament les diferents parts al mateix temps que s'executa la pròpia demostrant la sensibilitat auditiva necessària per a perfeccionar gradualment la qualitat sonora.

e) Utilitzar una àmplia i variada gamma sonora, de manera que l'ajust de so es realitze en funció dels altres instruments del conjunt i de les necessitats interpretatives de l'obra.
f) Adquirir i aplicar progressivament eines i competències per al desenvolupament de la memòria.
g) Desenvolupar la capacitat de lectura a primera vista.
h) Aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a la improvisació amb l'instrument.
i) Conéixer i realitzar els gestos bàsics que permeten la interpretació coordinada.
j) Interpretar obres representatives del repertori del conjunt instrumental de dificultat adequada al nivell.

Combo

- Entendre la història, l'evolució i les característiques del conjunt en relació amb els diferents gèneres musicals que formen part de la música moderna i el *jazz*.
- Conéixer la importància de l'embelliment melòdic en l'origen de la improvisació del segle XX.
- Conéixer el xifrat i les seues característiques.
- Desenvolupar recursos harmònics i tècnics aplicats a l'acompanyament.

Continguts

- La unitat sonora: respiració, atac, *vibrato*, afinació, articulació, ritme, fraseig, etc.
- Agògica i dinàmica.
- Estudi i pràctica dels gestos d'anacrusi necessaris per a tocar sense director o directora.
- Equilibri sonor i de plans.
- Control permanent de l'afinació.
- Desenvolupament de la igualtat d'atacs.
- Anàlisi i interpretació d'obres del repertori.
- Pràctica de conjunt de l'agrupació corresponent.
- Treball gradual del repertori bàsic més significatiu de l'agrupació corresponent.
- Valoració del silenci com a marc de la interpretació.
- Audicions comparades de diferents interpretacions de conjunts, per a analitzar de manera crítica les característiques de les diferents versions.

Combo

Context històric, social i cultural de la música moderna. Equalització i configuració del so en els conjunts. Estudi de la mètrica i el ritme amb metrònom o altres dispositius com per exemple seqüenciadors. Improvisació sobre compassos d'amalgama, etc. Tècniques d'embelliment melòdic. Coneixement i aprofundiment en els canvis d'acords. Recursos harmònics i tècnics aplicats a l'acompanyament. Treball sobre el *groove* dels diferents estils*: jazz, bossa nova, funk, reggae, rhythm & blues, rock*, etc. La forma AABA, ABCD, AABC, AABA, AAB, AB, *blues* i *rhythm changes*.

Criteris d'avaluació

1. Interpretar obres del repertori propi de l'agrupació corresponent.

Amb aquest criteri es pretén avaluar la capacitat d'unificació de criteri interpretatiu entre tots els components del grup, i l'equilibri sonor entre les parts.
2. Actuar com a responsable del grup, dirigint la interpretació col·lectiva mentre realitza la seua part, si és el cas.
Mitjançant aquest criteri es pretén verificar que l'alumnat té un coneixement global de la partitura i saben utilitzar els gestos necessaris de la concertació. Així mateix, es poden valorar els seus criteris sobre unificació del so, timbre, *vibrato*, afinació, fraseig, etc.
3. Llegir a primera vista una obra de poca dificultat en l'agrupació que corresponga.
Aquest criteri pretén comprovar la capacitat de l'alumne i de l'alumna per a desimboldre's amb autonomia en la lectura d'un text, així com el seu grau de fluïdesa en la lectura i comprensió de l'obra.
4. Estudiar les obres corresponents al repertori programat.
Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar el sentit de responsabilitat com a membre d'un grup, la valoració que té el seu paper dins d'aquest i el respecte per la interpretació musical.
5. Interpretar en públic obres del repertori per a conjunt.
Aquest criteri serveix per a comprovar la unificació del fraseig, la precisió rítmica, l'equilibri sonor, la preparació de canvis dinàmics i d'accentuació, així com l'adequació interpretativa al caràcter i l'estil de la música interpretada.

Cor

Introducció

El Cor, per les seues característiques intrínseques, és un espai de formació de primer ordre per a aprendre no només la tècnica vocal, sinó també per a reforçar els coneixements adquirits en altres assignatures. Des d'aquesta manera de veure, el Cor també permetrà contribuir a fer un recorregut per les diferents èpoques i estils, amb la qual cosa es demostra una vegada més que els objectius d'unes assignatures i unes altres han de coordinar-se des d'una perspectiva comuna.
La mateixa pràctica interpretativa, tal com aquesta es va decantar definitivament a partir de les innovacions dutes a terme en el període romàntic, ha operat una distinció fonamental entre els instruments, segons aquests pogueren o no inserir-se en l'estructura i les necessitats habituals d'una orquestra simfònica. Per regla general, pot afirmar-se que els instruments homofònics formen part d'aquesta, mentre que són els polifònics, precisament per la seua pròpia condició, els que queden al marge d'aquesta, igual que, per motius ben diferents, els anomenats instruments "històrics", en desús ja abans del naixement de l'orquestra tal com hui la concebem.
Si el currículum d'ensenyaments professionals de Música acull l'assignatura Orquestra o, si és el cas, Banda o Conjunt, per al primer tipus d'instruments esmentats resulta obligat, així mateix, incloure una matèria que opere igualment en la formació de l'alumnat. En aquest sentit, s'imposa també una matèria que incorpore, d'una banda, un matís de col·lectivitat i, d'una altra, una relativització del paper que juga l'intèrpret en la consecució dels resultats finals.
Atesa l'autosuficiència dels instruments polifònics, la pràctica coral proporcionarà als instrumentistes d'aquests una perspectiva nova. Així, l'hàbit d'interpretar diverses veus

a un temps pot redundar en una pèrdua de la capacitat per a cantar, per a dir amb la màxima concentració musical una única veu. "Per a tocar bé es necessita cantar bé", resa un antic proverbi italià. L'instrumentista, per dir-ho així, s'aparta de la polifonia i retorna a l'origen, a la monodia i a la primera via expressiva possible: la veu humana. Aquesta la utilitzarà amb més naturalitat i flexibilitat que el seu propi instrument i afrontarà la interpretació d'una melodia (o una veu del teixit polifònic) amb una musicalitat i una intuïció cantable sovint entorpides per la complexa tècnica del seu instrument.
Així doncs, cantar es convertirà en un model i en una via alternativa d'aproximació a la música, deslligada del lent i complex aprenentatge d'una tècnica. L'estudiant sentirà com les barreres que semblaven interposar-se entre el cos i l'instrument desapareixen i com la música sorgeix amb espontaneïtat i amb immediatesa. És el seu propi cos el que la produeix des de l'interior, que alhora actua com a executant i com a caixa de ressonància. És el cos qui es transforma en música, experiència que sens dubte enriquirà l'alumnat i modificarà substancialment la perspectiva de la seua aproximació a l'instrument.
D'altra banda, i igual que succeeix amb les assignatures d'Orquestra, Banda o Conjunt l'activitat coral servirà també per a evitar l'aïllament de l'instrumentista dins d'un repertori, unes dificultats i un *modus operandi* de caràcter fortament individual. A canvi, l'alumnat se sentirà partícip d'una interpretació col·lectiva, en la qual l'afinació (quasi sempre fixa en els instruments polifònics, que no requereixen la participació de l'intèrpret per a aconseguir-la), l'empastament, l'homogeneïtat en el fraseig i la claredat de les textures seran alguns dels objectius a aconseguir. L'actitud d'escolta i d'adequació de la seua veu a la dels companys de registre, d'una banda, i a la suma de tot el conjunt, d'una altra, redundaran també en benefici de l'amplitud de mires i de l'enriquiment musical de l'instrumentista.
El cor fomentarà, així mateix, les relacions humanes entre l'alumnat, acostumats a una pràctica instrumental individual. Com en l'execució orquestral, el cor incentivarà tant una actitud de disciplina com la necessitat de seguir les indicacions del director o directora, de manera que el treball realitzat en els assajos pot donar fruit en el concert o en la interpretació de la versió definitiva d'una obra. La sensació, com a integrants d'un cos col·lectiu, serà també molt diferent, ja que l'alumnat sentirà la responsabilitat compartida, per veure's acompanyats i, d'alguna manera, protegits pels companys amb els quals, sens dubte, sorgiran relacions de companyonia i d'intercanvi.
La història ens mostra com les capelles musicals de catedrals, esglésies o corts han constituït la millor escola per a formar tant compositors com instrumentistes cantants. Alguns països del nostre entorn cultural han conservat aquesta tradició i molts dels seus músics més destacats van iniciar la seua formació d'aquesta manera. L'activitat coral permet un acostament a la gran tradició polifònica —particularment rica en el cas del nostre país— i, no menys important, al riquíssim patrimoni folklòric. Aquest contrast entre repertori culte i popular, religiós i profà, accentua encara més la importància d'aquesta disciplina coral i la necessitat d'incloure-la en el currículum dels ensenyaments professionals.

Objectius

Els ensenyaments de Cor dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Familiaritzar-se amb el llenguatge gestual propi de la direcció coral.
b) Controlar de manera conscient el mecanisme respiratori i l'emissió vocal per a enriquir les possibilitats tímbriques i proporcionar capacitat de resistència a la veu.
c) Utilitzar l'"oïda interna" com a base de l'afinació, de l'audició harmònica i de la interpretació musical.
d) Adonar-se de la importància d'escoltar el conjunt i d'integrar-s'hi per a contribuir a la unitat sonora.
e) Conéixer a través de la pràctica coral tant la música de la nostra tradició occidental com la d'altres cultures, i així fer palesa la seua importància en la formació integral de la persona aprofundint en el coneixement dels diferents estils i dels recursos interpretatius de cadascun.
f) Reconéixer els processos harmònics i formals a través del repertori vocal.
g) Llegir a primera vista amb un nivell que permeta el muntatge fluid de les obres.
h) Participar en la planificació i la realització en equip d'activitats corals valorant les aportacions pròpies i alienes en funció dels objectius establits, mostrant una actitud flexible i de col·laboració i assumint responsabilitats en el desenvolupament de les tasques.

Continguts

- Característiques de la veu humana. Classificació de les veus.
- Respiració, entonació, articulació i ressonància com a elements bàsics de l'emissió vocal. Vocalitzacions, entonació d'acord i cadències per a desenvolupar l'oïda harmònica i l'afinació.
- Pràctica de la memòria com a element rector de la interpretació.
- Desenvolupament de l'audició interna com a element de control de l'afinació, de la qualitat vocal i del color sonor del conjunt.
- Entonació d'intervals consonants i dissonants en diferents graus de complexitat per a afermar l'afinació.
- Pràctica de la lectura a vista.
- Anàlisi i interpretació de repertori d'estil polifònic i contrapuntístic a quatre i més veus mixtes amb acompanyament instrumental o sense.
- Adquisició progressiva de la seguretat personal en l'exercici del cant coral. Valoració del silenci com a marc de la interpretació.
- Aplicació del text a la música coral. Pronunciació i dicció. Interpretació dels textos que afavorisquen el desenvolupament de l'articulació, la velocitat i la precisió rítmica.
- Fonaments bàsics de tècnica de direcció coral.
- Anàlisi i interpretació d'obres de repertori coral de diferents èpoques i estils així com d'altres gèneres i altres àmbits culturals.

Criteris d'avaluació

1. Reproduir en quartet (o el corresponent repartiment) qualsevol de les obres programades durant el curs.

Mitjançant aquest criteri es tracta de valorar la seguretat per a interpretar la part pròpia, juntament amb la integració equilibrada en el conjunt, així com la capacitat d'articular i afinar amb correcció.
2. Reproduir qualsevol de les obres programades durant el curs en conjunt de tres o més membres per corda.
Aquest criteri tracta d'avaluar la capacitat per a adequar tots els elements de la interpretació a l'eficàcia del conjunt i l'actitud de col·laboració entre els diferents participants.
3. Improvisar obres homofòniques de poca o mitjana dificultat i de clars contorns tonals.
Amb aquest criteri es pretén avaluar la capacitat de relacionar l'afinació amb el sentit tonal i la destresa de lectura a vista.
4. Improvisar una obra polifònica de caràcter contrapuntístic de poca o mitjana dificultat.
Es tracta d'avaluar la capacitat d'integració en la lògica del discurs musical a través dels jocs imitatius.
5. Preparar una obra en grup, sense la direcció del professor o professora.
Aquest criteri tracta de valorar la capacitat per a aplicar els coneixements dels diferents elements que intervenen en la interpretació de manera adequada amb l'estil triat.
6. Entonar acords a quatre veus en estat fonamental a partir del *la* del diapasó, ampliant progressivament la dificultat variant el so de referència.
Amb aquest criteri es tracta d'avaluar la capacitat perquè cada membre del cor pense en un temps mínim el so que li correspon i el reproduïsca de manera afinada.

Fonaments del Cant Valencià

Introducció

L'assignatura teoricopràctica de Fonaments del Cant Valencià constarà de tres mòduls (Vocalitat, Poètica de l'Oralitat i Història), que constituiran la formació sistematitzada per a comprendre la tradició del cant valencià des d'una perspectiva etnomusicològica, i que s'aniran relacionant. El primer mòdul se centrarà en la vocalitat, els estils i les tècniques vocals tradicionals del món i de l'àrea mediterrània, així com en la vocalitat del cant valencià: l'estil vocal, els models melòdics principals, els estils melòdics pla i requintat, la modulació de la veu valenciana, l'ornamentació i la iconicitat de l'estil. El segon mòdul se centrarà en la poètica de l'oralitat, per a conéixer i aprendre a utilitzar el valencià i el seu registre col·loquial aplicat a la interpretació del cant valencià, així com la mètrica, les estructures estròfiques, els temes i les figures tradicionals, la tècnica de l'estil poètic improvisat dels versadors i la seua tradició, a més de la terminologia tradicional d'ús relatiu al cant valencià en les seues diferents facetes, aspectes que necessitaran una assimilació pràctica. El tercer mòdul se centrarà en la història del cant valencià i reflexionarà sobre la seua denominació, pràctiques i ocasions musicals, gènesis, geografia, repertori, acompanyament instrumental i desenvolupament cronològic; sobre la tradició en relació amb el cant i la música, així com en relació amb el canvi social i a l'individu en el cant valencià; sobre la transmissió i les generacions artístiques de cantadors d'estil; sobre la identitat col·lectiva valenciana en relació amb el cant valencià, i sobre la comparació amb altres tradicions de cant expressiu semblants.

Objectius

Els ensenyaments de Fonaments del Cant Valencià dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Adquirir la comprensió necessària del fenomen de la vocalitat en contrast i interrelació amb el de l'oralitat, i conéixer les tècniques vocals en el cant tradicional de diferents cultures, així com en el cant valencià, des de l'antropologia musical de la veu.
b) Reconéixer, a través de l'audició i la reflexió, les característiques de l'estil del cant valencià, dels seus diferents models i estils melòdics, i de les seues formes expressives i patrons tradicionals d'ornamentació i microvariació.
c) Estudiar la poètica de l'oralitat pròpia del cant valencià: la mètrica utilitzada en la seua lírica, les estructures estròfiques i la seua relació amb les estructures musicals, la varietat temàtica i l'estil poètic improvisat dels versadors, així com la tradició d'aquests.
d) Conéixer i utilitzar la llengua valenciana per a interpretar apropiadament del cant valencià i emprar la fonètica i recursos lingüístics adequats al registre col·loquial usat popularment.
e) Conéixer i usar de manera apropiada la terminologia tradicional d'ús relativa al cant valencià, tant en la seua denominació genèrica com en les seues diferents facetes musicals, poètiques i altres.
f) Estudiar, des de la metodologia etnomusicològica contemporània, el cant valencià en el seu context geogràfic, cultural i social, així com comprendre el seu valor expressiu, artístic i identitari.
g) Estudiar críticament les fonts, la gènesi i la història del cant valencià i reconéixer-lo com a forma d'expressió social i artística en el context de les tradicions de cant valencianes, ibèriques i mediterrànies.
h) Estudiar la figura del cantador d'estil, les generacions artístiques conegudes d'aquests i la seua presència i projecció en la societat valenciana rural i urbana.
i) Estudiar el fenomen de la tradició en relació amb el cant i la música, així com en relació amb el canvi social i a l'individu, i conéixer la seua significació històrica en la transmissió del cant valencià.
j) Analitzar els valors culturals i socials dels cants tradicionals, i en particular del cant valencià, i aprendre a valorar-los com a part del patrimoni cultural immaterial valencià.

Continguts

- Estudi dels fenòmens de la vocalitat i de l'oralitat i l'aproximació a les tècniques vocals en diferents tradicions de cant del món.
- Anàlisi de l'estil del cant valencià, de les seues formes expressives i dels patrons interpretatius tradicionals. Estudi de la poètica de l'oralitat pròpia del cant valencià i dels versadors i la seua tradició.
- Ús de la llengua valenciana en la interpretació del cant valencià i en el versar. Coneixement i assimilació de la terminologia tradicional d'ús.

- Aplicació de la metodologia etnomusicològica contemporània. Anàlisi crítica de la bibliografia i la discografia.
- Estudi de les fonts d'informació històrica i la seua utilització.
- Estudi de la gènesi i la història del cant valencià.
- Comprensió de la figura del cantador d'estil i les seues generacions artístiques.
- Estudi del fenomen de la tradició en relació amb el cant i la música, al canvi social i a l'individu.
- Treball de relació entre cultura i tradició. Valoració com a patrimoni cultural immaterial.

Criteris d'avaluació

1. Identificar i saber explicar la vocalitat en el cant tradicional de diferents cultures, així com en el cant valencià, des de l'antropologia musical de la veu.
Aquest criteri, a través de l'audició i la reflexió crítica, pretén avaluar la capacitat de l'alumnat per a reconéixer els paràmetres, les tècniques i les textures vocals en diferents estils de cant tradicional i la seua significació.
2. Identificar, per mitjà de l'audició, els diferents models melòdics i estils melòdics, així com les formes expressives i els patrons tradicionals d'ornamentació i microvariació del cant valencià, i saber analitzar-ne els trets més característics i la iconicitat.
Aquest criteri avalua la capacitat de l'alumnat per a identificar els trets estilístics i els recursos vocals més importants del cant valencià, així com per a saber comprendre'ls en relació amb la seua base corporal o social.
3. Demostrar competència lingüística adequada al registre col·loquial utilitzat popularment en la interpretació del cant valencià, així com en la utilització del llenguatge tradicional d'ús referit a les seues diferents facetes musicals, poètiques i altres.
Per mitjà d'aquest criteri es pretén avaluar en l'alumnat la capacitat d'ús de la llengua valenciana de manera apropiada per a interpretar el cant valencià i per a referir-se adequadament als seus diferents aspectes segons la terminologia tradicional.
4. Identificar els temes i les figures tradicionals de la lírica del cant valencià i els trets de la tècnica de l'estil poètic improvisat dels versadors, així com demostrar competència en el versar de manera elemental.
Aquest criteri avalua la capacitat per part de l'alumnat d'improvisar versos senzills segons la poètica de l'oralitat característica de la tradició del cant valencià.
5. Demostrar una pronunciació clara i una distribució apropiada dels colps sil·làbics en els versos improvisats, segons la fonètica tradicional valenciana.
Aquest criteri pretén comprovar la capacitat de l'alumnat per a aplicar, de manera autònoma, els coneixements fonètics en la interpretació musical i expressar el cant amb l'exactitud apropiada per a aconseguir una comunicació comprensible i efectiva.
6. Realitzar comentaris sobre textos de la bibliografia, la discografia i la literatura relatius al cant valencià, i analitzar-los des d'una perspectiva etnomusicològica contemporània.
Aquest criteri avalua la capacitat de l'alumnat per a captar, descriure i valorar críticament els plantejaments i les informacions plasmats per diferents autors.
7. Reconéixer i utilitzar les diferents fonts d'informació històrica, i argumentar la interpretació i la significació.

Amb aquest criteri es pretén comprovar si l'alumnat identifica i situa cronològicament els diferents períodes de la història del cant valencià, així com si en distingeix les principals característiques i significació.
8. Realitzar un treball d'investigació etnogràfica i històrica sobre la figura d'algun cantador d'estil o algun aspecte rellevant de la tradició del cant valencià, o bé un treball comparatiu amb altres tradicions de cant valencianes, ibèriques o mediterrànies.
Per mitjà d'aquest criteri es pretén avaluar el pensament crític de l'alumnat, així com la seua capacitat per a interrelacionar els coneixements adquirits.
9. Saber valorar el fenomen de la tradició en relació amb el cant i la música, així com en relació amb el canvi social i l'individu, i conéixer la seua significació històrica en la transmissió del cant valencià.
Amb aquest criteri es pretén avaluar la capacitat de l'alumnat per a analitzar el desenvolupament del cant valencià a través del temps i per a identificar el seu valor com a patrimoni immaterial.

Gèneres i Manifestacions de la Música Tradicional

Introducció

La cultura i la música tradicional tenen la particularitat de ser elements identitaris fonamentals d'un poble o una societat, i resulten imprescindibles per a conéixer i ser reconeguts per altres cultures i societats. D'origen popular i de tradició oral, la música tradicional constitueix un element immortal del patrimoni cultural i artístic de la humanitat.
El concepte de patrimoni cultural s'ha ampliat més enllà de monuments i museus perquè les senyes d'identitat d'un poble o una societat transcendeixen sempre la materialitat. El patrimoni cultural valencià, reconegut per la Llei 4/1998, d'11 de juny, presenta en molts aspectes una gran vitalitat; són els elements que han sigut objecte de transmissió oral i mantinguts per la mateixa societat que el crea i el transmet fins a l'actualitat els que més s'han de valorar dins d'aquest patrimoni.
A diferència d'altres tipus de músiques, i fins a una època recent, la música tradicional valenciana ha estat al marge de l'activitat en sales o llocs de concerts per estar interpretada generalment per persones sense preparació acadèmica. Aquesta música es caracteritza pel seu ús social i participatiu; així mateix, la interpretació de les melodies i els ritmes està associada a una funció determinada dins d'una festa o ritual. El públic interactua amb els intèrprets i adquireix un rol d'agent col·laborador i no de simple espectador com en altres músiques.
Aquesta circumstància proveeix l'intèrpret d'una certa llibertat interpretativa i creativa, que es tradueix amb el costum d'ornamentar i variar les melodies. Així mateix, molt sovint, la seua autoria és indeterminada, però independentment que es conega o no el nom de l'autor, que s'haja fixat prèviament amb notació musical o no, la seua evolució no depén dels paràmetres establits pel creador, sinó que cada interpretació es converteix en un fet particular de cadascun dels intèrprets i de les situacions d'ús.

L'assignatura teoricopràctica de Gèneres i Manifestacions de la Música Tradicional indaga sobre l'ús i la funcionalitat de la dolçaina i el tabal en la música tradicional, ja que aquesta funcionalitat està clarament lligada a la seua potència i projecció del so.

Objectius

Els ensenyaments de Gèneres i Manifestacions de la Música Tradicional dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Adquirir la sensibilitat auditiva necessària tant per a poder discriminar trets formals característics a partir d'un àudio com per a poder transcriure melodies, xifrats i ritmes tradicionals.
b) Analitzar harmònicament, melòdicament i rítmicament els gèneres proposats.
c) Conéixer les manifestacions més emblemàtiques de la música tradicional, els seus rituals i la seua indumentària.
d) Contextualitzar els gèneres i les manifestacions culturals més representatives.
e) Estudiar i analitzar, des d'una visió crítica i de manera rigorosa, les pràctiques musicals més representatives.
f) Descriure i divulgar agrupacions característiques i la seua funció i repercussió en el context social i cultural.
g) Estudiar i conéixer els gèneres de la música tradicional.
h) Conéixer i valorar l'organologia de la música tradicional valenciana: percussions, flabiols, dolçaines, tabalets, instruments de corda polsada, agrupacions musicals, etc.
i) Descriure les possibilitats sonores dels instruments i saber utilitzar-les, dins del context, així com les possibilitats de variació, ornamentació o d'adaptació de melodies i estructures, en relació amb la funció i el context.
j) Interpretar i ornamentar un repertori integrat per diferents gèneres, així com practicar música de conjunt en les formacions pròpies de l'instrument de diversa configuració, atenent les necessitats organològiques del repertori.
k) Interpretar i ornamentar un repertori tradicional associat a diferents estils i manifestacions més representatives adequant les formacions al repertori.
l) Apreciar i valorar la música tradicional com a part del patrimoni cultural i de transmissió oral, així com conéixer i estudiar la seua evolució i estil a través de la investigació etnomusicològica.

Continguts

- Descripció dels gèneres i les manifestacions pròpies de la cultura popular valenciana i la seua indumentària.
- Coneixement del fons d'informació fonogràfica, tant fonoteques i arxius amb gravacions de camp com gravacions professionals i gravacions particulars que es poden consultar.
- Interpretació i ornamentació del repertori i gèneres musicals estudiats, tant individualment com en grup si així ho requereix el repertori.
- Estudi i interpretació de diferents estils i rituals. Imitació d'altres sonadors.

- Estudi de les diferents manifestacions en què la música tradicional té un paper fonamental i la seua repercussió social.
- Aspectes històrics i socials dels gèneres i les manifestacions de la música tradicional.
- Transcripció de melodies i ritmes tradicionals, així com els ornaments i les dinàmiques.
- Estudi i coneixement de diferents fonts orals i de repertori escrit, cançoners, fons de partitures en línia, webs especialitzades, transcripcions...
- Estudi dels diferents gèneres de la música tradicional.
- Organologia: percussions, flabiols, dolçaines, tabalets, instruments de corda polsada, agrupacions musicals, etc.
- Anàlisi harmònica, melòdica i rítmica dels gèneres de la música tradicional.
- Valoració de la música tradicional valenciana com a part del patrimoni cultural.

Criteris d'avaluació

1. Identificar els diferents gèneres i manifestacions vocals, instrumentals i mixtos de la música tradicional.
Aquest criteri avalua el coneixement teoricopràctic de l'alumnat en relació amb els diferents gèneres i manifestacions de la música tradicional.
2. Identificar el context del gènere, manifestació i ritual, amb la finalitat d'adequar una estètica en el comportament i en la indumentària.
Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar el coneixement al voltant del context de cada gènere, manifestació i ritual, així com la seua indumentària i actitud positiva i respecte del context.
3. Demostrar domini en l'anàlisi i execució de les pràctiques musicals més representatives.
Aquest criteri avalua la capacitat d'interrelacionar els coneixements tècnics i teòrics necessaris per a aconseguir una interpretació adequada i també el grau de sensibilitat i imaginació per a aplicar els criteris estètics corresponents.
4. Demostrar domini en la realització transcripcions de melodies, xifrats i ritmes tradicionals a partir de fonts orals i gravacions.
Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar el grau de sensibilitat auditiva en la transcripció de melodies i ritmes, així com la seua capacitat per a identificar la cèl·lula rítmica, la tonalitat i el mode.
5. Realitzar anàlisis harmòniques, melòdiques i rítmiques i estructurals de diferents gèneres i melodies.
Es tracta d'avaluar el coneixement que té l'alumnat en relació amb l'anàlisi del repertori i dels ritmes.
6. Demostrar el coneixement de l'organologia pròpia de la música tradicional valenciana.
Aquest criteri tracta d'avaluar el coneixement de l'organologia i les agrupacions musicals més representatives en la música tradicional valenciana.
7. Mostrar iniciativa personal en l'estudi de la música tradicional com a part del patrimoni cultural i la seua evolució.
Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar l'actitud i la investigació rigorosa de la música tradicional i del patrimoni cultural, analitzant la seua evolució.
8. Demostrar seguretat i precisió en l'ús de la terminologia adequada.

Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar l'ús correcte dels termes i els conceptes adquirits i la incorporació correcta a través de l'estudi de les matèries pròpies de l'assignatura.
9. Realitzar interpretacions de diferents gèneres, manifestacions i formacions estudiades. Aquest criteri avalua la capacitat d'interrelacionar els coneixements tècnics i teòrics necessaris per a aconseguir una interpretació adequada.
10. Ornamentar de manera adequada melodies pròpies de la música tradicional tenint en compte les característiques del gènere al qual pertanyen i l'ús de les possibilitats sonores de l'instrument.
Per mitjà d'aquest criteri es pretén avaluar el coneixement de les característiques i del funcionament mecànic de l'instrument, així com el domini en els recursos expressius i ornamentals i la utilització de les seues possibilitats en relació amb els gèneres estudiats.

Guitarra Aplicada al Repertori de Cant d'Estil

Introducció

L'assignatura de Guitarra Aplicada al Repertori de Cant d'Estil se centra en l'aprenentatge de l'acompanyament bàsic per als diferents cants o models melòdics del repertori del cant d'estil, així com els seus tons tradicionals i actuals, incloent-hi els diferents acords i successions d'acords tradicionals. L'alumnat aprendrà la interpretació de l'acompanyament dels distints cants, tant els d'estructura musical de *fandangà* (l'u i dos, l'u i dotze) com els d'estructura de fandango del sud (l'u, la riberenca, l'alacantina i altres), i es formarà en l'adquisició de la competència suficient i l'habilitat necessària per a participar en la pràctica de l'assignatura de Conjunt del Cant valencià, així com de les cantades al carrer. A més, l'assignatura prestarà atenció especial a l'aspecte corporal, és a dir, a les actituds posturals tradicionals i a la tècnica tradicional de raspar la guitarra en el cant d'estil. Així mateix, s'aprofundirà en l'acompanyament dels diferents gèneres de la música tradicional, tant els d'interpretació individual —jotes, seguidilles, havaneres, etc.— com els de manera col·lectiva —*asguilandos*, peteneres, *mayos*, etc.

Objectius

Els ensenyaments de Guitarra Aplicada al Repertori de Cant d'Estil dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Conéixer les característiques i les possibilitats de l'instrument per a utilitzar-les dins del cant d'estil, usant la *scordatura* o afinació alterada tradicional.
b) Adquirir les actituds posturals tradicionals del cos en l'acompanyament, així com la tècnica tradicional de raspar la guitarra en el cant d'estil.
c) Estudiar els diferents acords i successions d'acords tradicionals usats en els distints estils.
d) Interpretar l'acompanyament bàsic per als diferents cants o models melòdics del repertori, tant els d'estructura musical de *fandangà* com els d'estructura de fandango del sud, segons la dificultat adequada a cada nivell.

e) Estudiar i practicar els tons tradicionals i actuals (i els diferents acords) usats en l'acompanyament dels distints cants d'estil, usant la *scordatura* tradicional.
f) Demostrar una autonomia progressiva en la utilització dels coneixements musicals per a l'acompanyament del cant d'estil.
g) Adquirir la competència suficient i l'habilitat necessària per a participar en la pràctica de l'assignatura Conjunt de Cant Valencià, així com en la de les cantades al carrer.
h) Conéixer el xifrat i les seues principals característiques.
i) Practicar la improvisació i la interacció amb els membres del grup transportant, si és necessari, a qualsevol tonalitat.
j) Conéixer els principals gèneres de la música tradicional, tant des del vessant rítmic com harmònic.

Continguts

- Tècnica de la guitarra aplicada a la interpretació del cant d'estil, així com d'una utilització i una identificació conscient de l'instrument.
- Posició corporal.
- Entrenament permanent i progressiu de la memòria.
- Perfeccionament de tota la gamma d'articulacions i modes d'acords.
- Desenvolupament de les distintes successions d'acords per a l'acompanyament del cant d'estil.
- Principis harmònics pràctics adaptats a les necessitats específiques del cant d'estil.
- Acompanyament del cant d'estil en les cantades, així com en el ball.
- Pràctica d'acompanyament en cant i ball, així com la interrelació amb el conjunt d'altres instruments afins per al desenvolupament de la música tradicional.

Criteris d'avaluació

1. Mostrar en la interpretació tradicional la capacitat d'aprenentatge progressiu individual.
Aquest criteri d'avaluació pretén verificar que l'alumnat és capaç d'aplicar en el seu estudi les indicacions del professorat, i amb aquestes, desenvolupar l'autonomia de treball que els permeta una certa valoració del seu rendiment.
2. Mostrar la necessària sensibilitat auditiva en l'afinació i en l'ús de les possibilitats sonores de l'instrument.
Amb aquest criteri es pretén avaluar el coneixement de les característiques tècniques i el funcionament mecànic de l'instrument, i la utilització de les seues possibilitats aplicades a la música tradicional.
3. Adquirir una autonomia progressivament major en la resolució de problemes tècnics i interpretatius.
Per mitjà d'aquest criteri es vol comprovar el desenvolupament que l'alumnat ha aconseguit i la seua capacitat d'autocrítica.

4. Executar individualment o en grup l'acompanyament dels distints models melòdics del cant d'estil per a les cantades o per al ball.
Es tracta d'avaluar el coneixement que l'alumnat posseeix del repertori de l'instrument, així com el grau de sensibilitat per a aplicar criteris estètics corresponents a la tradició.
5. Aconseguir l'autonomia necessària per a abordar l'acompanyament de la interpretació dins dels marges establits tradicionalment.
Aquest criteri d'avaluació presta atenció a la capacitat de l'alumnat d'adaptar-se musicalment i sonorament als companys per a realitzar un treball comú.
6. Actuar en públic dins d'un programa adequat al seu nivell i demostrar la seua capacitat i qualitat artística.
Per mitjà d'aquest criteri es pretén avaluar la capacitat d'autocontrol de l'alumnat i el grau de maduresa de la seua personalitat artística.

Guitarra Complementària

Introducció

La música de la cultura occidental en els últims segles està basada en la simultaneïtat sonora, contrapuntística i/o harmònica. Per a qualsevol músic la pràctica d'un instrument polifònic és una eina de treball d'indubtable eficàcia, ja que li oferirà la possibilitat de penetrar en el teixit d'una partitura polifònica més o menys complexa, aprenent-la globalment en les dimensions vertical i horitzontal i convertint-la immediatament en realitat sonora. El desenvolupament de l'audició interna resultarà afavorit i reforçat mitjançant la comprovació immediata en l'instrument polifònic de com sona en la realitat el que s'imagina en la ment a partir de l'escriptura. Així mateix, es potenciarà el desenvolupament del sentit harmònic i contrapuntístic de l'alumnat. A més, per als intèrprets d'instruments monòdics o de capacitat polifònica limitada com els instruments de plectre, amb un ampli repertori d'obres amb acompanyament d'un instrument polifònic, aquesta pràctica és un mitjà auxiliar valuosíssim per a conéixer millor el repertori específic de l'instrument propi. Els instruments de gran capacitat polifònica són, per la seua constitució, els de tecla, l'arpa i la guitarra. Entre aquests, la guitarra apareix com l'instrument idoni per a realitzar aquesta funció complementària per als instrumentistes de plectre per les raons següents: la ja apuntada capacitat polifònica i harmònica, l'amplitud de registre, el fet d'acostar-se a un instrument que formarà part de les mateixes agrupacions instrumentals (orquestra de pulsació i plectre), la senzillesa de mecanisme i la similitud en la tècnica de mà esquerra als instruments de pua davant d'altres instruments polifònics i la relativa fàcil disponibilitat davant dels instruments de tecla.
El nivell d'exigència quant a capacitat tecnicointerpretativa no pot ser el mateix per a guitarristes que per a no guitarristes, així com la metodologia que cal seguir tampoc no pot ser la mateixa. D'altra banda, l'obligatorietat de conéixer la guitarra en aquests estudis es preveu per la necessitat que del seu estudi tenen els instrumentistes de plectre. Amb aquesta assignatura es confereix solidesa a aquest període d'estudis marcat pel seu

caràcter propedèutic. Així mateix, es pretén oferir un ensenyament orientat a completar la formació dels instrumentistes de plectre i a posar en mans de l'alumnat que haja d'optar per altres especialitats en el grau superior uns coneixements útils que els permeta l'accés pràctic a qualsevol música. Amb aquest objectiu, l'ensenyament no s'orientarà tant cap al desenvolupament d'una gran capacitat tècnica com a potenciar altres aspectes, ja assenyalats abans, com ara la percepció global de l'harmonia, l'audició interna, l'habilitat en la lectura a primera vista (incloent-hi una simplificació del que hi ha escrit en la partitura), etc. Per descomptat, convé tindre en compte que la capacitat de realització en la guitarra estarà sempre condicionada pel grau de domini aconseguit en la tècnica de l'instrument, però és evident que, en aquest sentit, els nivells que cal fixar han de ser com a màxim els d'un ensenyament elemental de l'instrument. L'amplitud de contingut i dedicació horària no ha de conduir a una preparació instrumentista significativa. D'aquesta manera, la guitarra podrà complir una desitjable i convenient funció complementària en l'especialitat d'Instruments de Plectre.

Objectius

Els ensenyaments de Guitarra Complementària dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Conéixer les característiques i les possibilitats de l'instrument per a utilitzar-les dins del nivell.
b) Entendre la lògica del diapasó i la disposició dels acords i les escales derivada de la seua afinació.
c) Comprendre el discurs musical a través de l'escriptura guitarrística.
d) Aconseguir progressivament rapidesa de reflexos en la lectura a primera vista, amb l'instrument.
e) Comprendre els elements essencials harmonicoformals d'una partitura polifònica.
f) Aconseguir una tècnica guitarrística elemental, basada en la percepció de la pròpia relaxació.
g) Interpretar un repertori propi de la guitarra que incloga obres senzilles representatives de diferents èpoques i estils.

Continguts

- Desenvolupament de la percepció interna de la pròpia relaxació, així com criteris per a la detecció i l'eliminació de tensions durant l'execució.
- Identificació conscient per a adoptar una posició adequada del cos respecte a l'instrument, que possibilite i afavorisca l'acció del conjunt braç-avantbraç-monyica-mans-dits esquerres sobre el diapasó i drets sobre les cordes.
- Principis generals de la digitació guitarrística i el seu desenvolupament en funció d'expressar amb tota claredat les idees i els continguts musicals.
- Principis generals d'alguns procediments tècnics bàsics de la guitarra (arpegis, lligats, escales, acords i celleta).

- Aprenentatge de les diverses maneres de pulsació o atac possibles, en funció sempre de la dinàmica, el fraseig i el sentit musical general del fragment de què es tracte.
- Pràctica de tècnica polifònica en la guitarra a dues, tres o més veus.
- Aprenentatge de les diverses formes d'atac amb la mà dreta per a aconseguir progressivament la qualitat sonora adequada i realitzar diferents plans simultanis.
- Lectura a vista de fragments breus de forma i tonalitats senzilles.
- Lectura harmònica (xifrat llatí i americà, lectura d'acords, sèries d'acords enllaçats, acords en arpegis en tota la seua varietat de presentacions possibles) i lectura contrapuntística, a dues, tres i més veus sempre en dificultat progressiva.
- Improvisació de cadències, així com d'esquemes harmònics senzills.
- Diferents maneres d'acompanyament: vals, masurca, minuet, rondó, etc.
- Selecció progressiva quant al grau de dificultat dels exercicis, estudis i altres inicials del repertori per a guitarra propi tradicional que es consideren útils per al desenvolupament conjunt de la capacitat musical i tècnica de l'alumnat.
- Aproximació a la part de guitarra d'obres de repertori pròpies de l'especialitat.

Criteris d'avaluació

1. Llegir fragments breus a primera vista, de manera senzilla, i en tonalitats de dificultat progressiva sense modulació.
Aquest criteri d'avaluació pretén constatar la capacitat de l'alumnat per a desenvolupar-se amb un cert grau d'autonomia en la lectura a primera vista de fragments o obres.
2. Tocar l'instrument amb una col·locació correcta del cos i les dues mans en l'instrument fent un ús adequat de la cadira i els diferents tipus de suport existents.
Mitjançant aquest criteri es pretén constatar una posició que permeta adquirir el nivell tècnic exigit amb la màxima relaxació i naturalitat.
3. Realitzar exercicis seguint els principis bàsics de digitació per a les dues mans.
Amb aquest criteri es pretén verificar l'assimilació dels principis bàsics de la digitació i la tècnica de la guitarra.
4. Mostrar en els estudis i les obres la capacitat d'aprenentatge progressiu individual.
Aquest criteri d'avaluació pretén verificar que l'alumnat és capaç d'aplicar en l'estudi les indicacions del professorat i, amb aquestes, desenvolupar l'autonomia de treball que els permeta una certa valoració del seu rendiment.
5. Interpretar la part de guitarra del repertori inicial específic dels instruments de plectre.
Aquest criteri d'avaluació pretén comprovar la capacitat de l'alumnat per a utilitzar el tempo, l'articulació i la dinàmica com a elements bàsics de la interpretació i la seua capacitat d'adaptació al solista.
6. Actuar com a membre d'un grup i manifestar la capacitat de tocar al mateix temps que s'escolta i s'adapta musicalment i sonorament a la resta dels instruments o veus.
Aquest criteri d'avaluació para atenció a la capacitat de l'alumnat d'adaptar-se musicalment i sonorament als seus companys per a fer un treball comú.
7. Analitzar l'estructura harmònica interna d'un fragment de música sense modulació i construïda sobre acords tonals.

Mitjançant aquest criteri es podrà valorar la capacitat de l'alumnat per a trobar l'estructura harmònica subjacent en un fragment de música i determinar els diferents tractaments a què ha sigut sotmesa aquesta per a executar l'obra.
8. Reduir a estructures harmòniques un fragment senzill de música escrit per a instrument polifònic.
Mitjançant aquest criteri es podran valorar els coneixements analítics de l'alumnat en relació amb la identificació de les estructures harmòniques bàsiques (de manera tradicional o amb xifrat), mitjançant un exercici de lectura basat principalment en l'eliminació de tot el que no siga essencial des del punt de vista d'aquestes estructures.
9. Lectura simplificada d'obres o fragments amb disposicions harmòniques típicament de guitarra (acords, arpegis, etc.).
Mitjançant aquest criteri es podrà valorar la capacitat de síntesi de l'alumnat i la seua rapidesa en la realització de passatges harmònics simples, però d'execució relativament complicada.
10. Lectura a primera vista d'una partitura senzilla participant dins d'un grup d'instruments o acompanyant un solista.
Es tracta de valorar el grau de desenvolupament dels reflexos i altres qualitats que són estimulades en l'alumnat a través de la lectura improvisada, formant part d'un grup d'instrumentistes o en l'acompanyament a un solista vocal i instrumental.

Història de la música

Introducció

L'assignatura d'Història de la Música, en el context dels ensenyaments professionals de Música, compleix una doble funció: primera, i més òbvia, la transmissió de tots els sabers i les competències vinculades a la historiografia musical, l'estètica i el desenvolupament del fet sonor dins dels àmbits social, polític, econòmic i tecnològic; i segona, establir un espai de trobada on tots els coneixements previs de l'alumnat s'interrelacionen i donar un sentit complet a l'experiència musical des d'una perspectiva holística i propedèutica. Aquesta assignatura, com a clau de volta, permet vincular la pràctica interpretativa vocal-instrumental amb la creació, la direcció, l'estudi formal, la sintaxi i morfologia del llenguatge musical i amb la resta de pràctiques vinculades a la música: la producció i difusió, la pedagogia, l'emprenedoria, la legislació, el mercat artístic i la investigació científica. L'apropament històric i global, encara més, ens permet mostrar la música dins del complex relat de la humanitat i, en dialèctica amb la diversitat cultural del món, lluny dels biaixos etnocèntrics, classistes i sexistes. Aquesta matèria, en conjunt, ajuda l'alumnat a entendre el context, els condicionants i l'epistemologia de la música.
El plantejament actual de l'assignatura, en consonància amb les últimes aportacions metodològiques i deontològiques dins de les ciències socials, pretén superar l'enfocament memorístic, aïllacionista i reduccionista anterior.
El disseny competencial de la Història de la Música parteix de tres eixos fonamentals. Primer, la perspectiva pràctica. La matèria s'ha d'entendre des de la seua aplicabilitat: tant als aspectes més directes —audició estructurada, anàlisi i comentari de materials històrics i investigació sociohistòrica— com als més tangencials —des de la preparació del repertori vocal-instrumental a l'exercici crític de la ciutadania. Tots els sabers, doncs,

van dirigits a una posada en pràctica ulterior i evident. Segon, la interconnexió. Les metodologies actives, que posen l'alumnat en el centre del procés d'aprenentatge, plantegen la necessitat d'establir marcs multidisciplinaris i interdisciplinaris. Una coordinació adequada amb la resta de la formació musical afavorirà més comprensió i més ràpida per part del grup-aula. D'aquesta manera, s'aconseguirà, a més, una translació immediata de les competències a la resta dels espais formatius. Tercer, la reflexió. La possibilitat d'anar més enllà en les preguntes i de conéixer els diferents aspectes que influeixen en el fet sonor promouran l'argumentació i el debat. Aquests aspectes, bàsics en una cultura democràtica, seran el pas previ a les reflexions ètiques i estètiques i a l'establiment de l'imprescindible pensament crític.

L'assignatura, encara més, no pot obviar el moment històric i l'espai geogràfic des d'on sorgeix. Per això, i més enllà del que recull l'àmbit del contingut, l'aplicació docent de la matèria haurà de tindre sempre presents dos aspectes. D'una banda, la igualtat de gènere. Això implica, primer, la introducció normalitzada de la dona (tant en aspectes de repertori, com en les diverses facetes pràctiques realitzades al llarg de la història) i, segon, l'explicitació de com la visió dominant masclista ha obviat, històricament, totes aquestes manifestacions artístiques. D'altra banda, la perspectiva valenciana. La mirada i el discurs sempre procedeixen d'una ubicació que, en darrera instància, els dona sentit. El disseny curricular, doncs, no pot obviar que s'ha fet des del context de l'actual territori valencià. Per això, ha d'incloure les diverses manifestacions de la nostra cultura i ha de resseguir —amb atenció especial— les diferents formes territorials que, al llarg de la història, ha presentat.

Finalment, cal fer esment de la vinculació necessària de l'estudi historiogràfic amb el present. L'alumnat, centre fonamental del procés educatiu, és coneixedor de la seua realitat contemporània. Així doncs, la referència constant de l'assignatura al moment present i la dialèctica establida dins l'eix cronològic facilitarà la seua aproximació i una comprensió més contextualitzada del fet musical.

L'assignatura Història de la Música s'articula per mitjà de cinc àmbits competencials. Cadascun fa referència a un dels aspectes fonamentals de la tasca historiogràfica i incorpora tant els sabers com els objectius clau del procés d'ensenyament-aprenentatge. Successivament, tracten l'escolta i l'anàlisi de paràmetres musicals, la identificació i la vinculació de les característiques estilístiques amb el seu context sociohistòric, l'estudi interdisciplinari i la valoració del patrimoni cultural, la reflexió i argumentació estètica i la investigació i creació musical.

L'aplicació d'aquest disseny competencial i la seua valoració per mitjà dels criteris d'avaluació haurà d'adaptar-se al nivell de desenvolupament psicopedagògic de l'alumnat i al seu bagatge previ. Tot i que els sabers plantejats són els comuns dins l'àmbit de la Història de la Música, el seu abordatge s'haurà de limitar a la presentació i la introducció dels aspectes generals.

Objectius

Els ensenyaments d'Història de la Música dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Conéixer els principis fonamentals del so, la percepció auditiva i l'acústica i els registres sonors.
b) Desenvolupar l'audició conscient en relació amb la contextualització d'obres musicals dins d'un període històric o estil.
c) Reconéixer les diferents agrupacions instrumentals i vocals i les tècniques de composició històriques.
d) Apreciar i valorar críticament les diferents manifestacions musicals.
e) Conéixer el context de cadascun dels períodes històrics i entendre la diversitat cultural i artística en cada període històric.
f) Identificar i les característiques musicals dels diferents estils i corrents al llarg de la història.
e) Comprendre l'ús i la funció social de la música des de l'Edat Mitjana fins a l'actualitat.
g) Relacionar el fet musical amb les altres manifestacions artístiques i culturals.
h) Identificar els condicionants socials en el desenvolupament de la música.
i) Elaborar judicis estètics en relació al fet musical.
j) Expressar-se, de manera oral i escrita, mitjançant un discurs adequat, coherent i cohesionat.
k) Conéixer i valorar les línies d'investigació musical actuals i l'aplicació del mètode científic.
l) Afavorir la creació artística en diferents mitjans.
m) Fomentar i desenvolupar una identitat musical pròpia.

Continguts

- Tecnologia musical. El so, la seua percepció i l'acústica. Els paràmetres musicals. L'organologia i les agrupacions instrumentals i vocals.
La construcció d'instruments i les tecnologies de gravacions i difusió de la música. Les professions de la música.
- Creació musical. Les tècniques de composició històriques generals. La notació musical al llarg de la història. Els períodes històrics. Els estils musicals i les seues característiques des de l'Edat Mitjana fins a l'actualitat. Les obres i les compositores i compositors més representatius de la història de la música. L'ús i la funció social de música al llarg de la història. La relació entre la producció, la interpretació i la recepció de la música al llarg de la història.
- Fonaments de l'art. Els grups humans i la cultura. La relació de música, art i cultura. El pensament musical. La música dins del context social. El judici estètic.
- Investigació musical. El comentari de textos històrics, teòrics i estètics. L'exposició oral i escrita de reflexions estètiques. La investigació musical i el mètode científic. Les fonts d'informació científica. Les tècniques d'investigació. L'aprenentatge basat en projectes artístics (ABPA). El comentari de text, d'imatge i d'audiovisual, la ressenya i la crítica musical.

Criteris d'avaluació

1. Analitzar mitjançant l'audició activa la identificació de paràmetres musicals, les característiques dels diferents estils i gèneres musicals al llarg de la història i relacionar-ho amb el context i el pensament historicoestètic en què es produeixen.
2. Conéixer l'evolució de les diferents formacions, l'organologia i els gèneres musicals al llarg de la història i relacionar-ho amb el context social en què apareixen.
3. Relacionar el fet musical amb el pensament filosoficoestètic i amb la resta de manifestacions artístiques contemporànies.
4. Elaborar arguments crítics i d'opinió de manera oral i escrita sobre textos, obres i fragments seleccionats.
5. Expressar amb correcció lèxica i mitjançant un discurs adequat, coherent i cohesionat l'opinió pròpia sobre diversos conceptes històrics i estètics.
6. Realitzar treballs d'investigació científica en què s'incorpore l'ús solvent de les noves tecnologies.
7. Participar activament en els projectes plantejats.
8. Adequar els coneixements adquirits a les interpretacions individuals i col·lectives.
9. Valorar el patrimoni històric, musical i cultural com a font cabdal per a explicar el present i la necessitat d'afavorir el seu desenvolupament artístic.

Idiomes Aplicats al Cant

Introducció

El cant és l'única disciplina musical que està indissolublement lligada a altres disciplines artístiques a través d'un dels mitjans primordials de comunicació i expressió: la paraula. El text està en l'origen mateix de tota música cantada, fins al punt que els començaments de la literatura musical han d'anar a buscar-se en els primers testimonis que es conserven de cerimònies religioses i de lírica popular que es van compondre per a ser cantats.

El patrimoni vocal acumulat a partir d'uns orígens tan remots és d'una riquesa incalculable, que es pot quantificar partint de la dada que la música purament instrumental —el protagonisme de la qual no ha fet sinó incrementar-se al llarg dels últims segles— té l'origen en la tradició vocal, en la necessitat, tan antiga com la música mateixa, d'acompanyar el cant monòdic, individual o plural, i, més tardanament, en l'ús de duplicar les veus en el cant polifònic, ús del qual acabarà independitzant-se, i donarà lloc així a noves i importantíssimes formes d'art sonor.
Com que text i música estan indissolublement units des de l'origen en la música cantada, l'especialitat de cant ha d'incloure una assignatura destinada a l'aprenentatge dels principals idiomes que són d'ús corrent en la música vocal. Abans de transmetre un missatge cal comprendre'l per a, a continuació, fer-lo arribar de manera intel·ligible al subjecte receptor, en aquest cas, l'oïdor, el públic en general. Tenim, doncs, d'una part, la necessitat ineludible d'entendre un text per a poder-lo comunicar amb sentit ple; d'una altra, l'obligació, no menys peremptòria, de "dir" aquest text de manera correcta quant a la seua articulació, pronunciació i accentuació. Referent a això, és necessari subratllar la importància que alguns fonemes posseeixen, quant a la seua sonoritat específica, per a provocar uns certs efectes musicals: la pura sonoritat d'uns certs fonemes pot influir decisivament en l'expressió.

Com a complement als objectius purament pràctics de l'assignatura, seran molt convenients tots els coneixements addicionals que puga adquirir-se en relació amb l'idioma i la cultura de la qual procedeix, com ara literatura, art, etc. No són coneixements superflus, sinó que poden ser una ajuda valuosíssima a l'hora d'enriquir una interpretació. L'aprenentatge d'un idioma aplicat al cant és una cosa que ha d'anar alhora que els estudis vocals, aprofundint sempre d'igual manera en les dues direccions: el coneixement de l'idioma ha d'acompanyar sempre el domini progressiu de la tècnica vocal.

Objectius

Els ensenyaments d'Idiomes Aplicats al Cant dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Conéixer bé la fonètica dels idiomes de què es tracte.
b) Comprendre tot tipus de missatges orals o escrits en qualsevol de les llengües usuals en el repertori.
c) Llegir, donant-los el seu sentit i expressió totals, textos escrits d'un nivell adequat a la capacitat de l'alumnat.
d) Utilitzar la lectura de textos amb la finalitat de familiaritzar-se amb els diferents registres lingüístics de la llengua quotidiana i de la llengua literària.
e) Valorar la importància de la llengua dins d'un text cantat.
f) Apreciar la riquesa que suposen les diverses cultures i els seus llenguatges, concebent aquests últims com altres tantes maneres de codificar l'experiència i de fer possibles les relacions interpersonals.

Continguts

- Comprensió global de missatges orals.
- Reproducció i producció de missatges orals.
- Entrenament de les destreses fonètiques (articulació, emissió correcta, reconeixement i diferenciació auditiva dels fonemes, pronunciació correcta, aplicació de la fonètica cantada, coneixement de les regles del sistema foneticofonològic).
- Utilització del repertori individualitzat per a l'adquisició i la realització automatitzada del sistema foneticofonològic.
- Comprensió global dels textos poeticoliteraris i coneixement del seu context històric, cultural i artístic. Anàlisi fonètica per a diferenciar signes de manera autònoma.

Criteris d'avaluació

1. Emetre correctament continguts orals breus en la llengua estudiada.
Aquest criteri serveix per a avaluar la capacitat de comprensió de l'alumnat en l'idioma estudiat.
2. Llegir de manera autònoma un text literari musical en la llengua estudiada.
Aquest criteri pretén valorar la capacitat de relacionar els coneixements de l'idioma amb el contingut i tractament musical.
3. Memoritzar textos breus pertanyents a obres musicals.
Aquest criteri avalua la capacitat de comprensió i interrelació del text amb l'obra musical.
4. Transcriure i comentar fonèticament textos de partitures estudiades.

Amb aquest criteri es pretén comprovar la capacitat de l'alumnat per a aplicar de manera autònoma els coneixements fonètics en la interpretació musical.
5. Cantar de memòria pronunciant correctament el text de les partitures del repertori de l'alumne.
Aquest criteri avalua el domini de l'alumne en relació amb les destreses fonètiques adquirides.

Lectura, Improvisació i Acompanyament Aplicat

Introducció

L'assignatura Lectura, Improvisació i Acompanyament Aplicat pretén desenvolupar aquestes tres accions fonamentals per als instruments polifònics en la seua formació bàsica, i que, a més, seran de molta utilitat, quasi imprescindibles, en les possibles eixides laborals de cadascuna de les especialitats en què s'imparteix. L'adquisició d'aquestes habilitats facilitarà, d'una banda, l'estudi del repertori, que progressivament adquireix proporcions i complexitat més grans, i, d'una altra, assumir amb garanties els rols de solista, acompanyant d'instrument o dansa, o integrant d'un conjunt instrumental.

En primer lloc, la lectura a vista és una destresa que cal treballar en aquestes especialitats en què cal llegir diverses veus al mateix temps, lectura horitzontal i vertical simultània, i en què l'ergonomia dels instruments impossibilita mirar la partitura i l'instrument al mateix temps. Aquestes circumstàncies dificulten els moviments oculars necessaris per a portar-la a la pràctica, i provoquen que les especialitats polifòniques requerisquen una assignatura específica per a desenvolupar tècniques concretes per a adquirir automatismes i millorar la lectura des d'una perspectiva analítica i de comprensió de cadascun dels elements de la partitura.

Aquesta comprensió dels elements musicals, dels patrons, dels processos cadencials, dels motius temàtics, dels estils i de tot el que permeta tindre una extensa biblioteca mental d'opcions musicals, esdevé necessària per a desenvolupar la improvisació. Aquesta habilitat integradora, lligada a la creativitat, posa en pràctica tots els coneixements musicals adquirits. La destresa d'organitzar al mateix temps el discurs horitzontal i vertical en les especialitats de piano, guitarra i acordió, fa que siga necessària la inclusió en el currículum d'aquesta assignatura per a treballar-lo específicament.

El tercer element de l'assignatura, l'acompanyament, fa referència a la capacitat i la funció d'acompanyar que tenen els instruments polifònics. Per a desenvolupar-ho, l'alumnat haurà d'entendre els diferents xifratges: barroc, funcional, americà o tabulatures, adquirir fluïdesa i agilitat en la transposició, comprendre els estils i els gèneres i interioritzar els patrons d'acompanyament i les estructures harmòniques. Però també necessitarà conéixer les característiques i les necessitats dels elements que són susceptibles de ser acompanyats, siga veu, instruments, dansa, agrupació instrumental o altres manifestacions artístiques, com per exemple un text o una imatge.

Finalment, l'assignatura s'aplicarà a les necessitats de cada especialitat. Per tant, en cadascuna d'aquestes, s'inclouran i s'adaptaran els continguts de manera que la lectura, la improvisació i l'acompanyament estiguen dirigits a l'ús real de l'instrument propi.

Això, unit a les característiques tècniques de cada instrument, fa necessari que l'assignatura s'impartisca de manera independent en cadascuna de les especialitats a les quals va dirigida.

Els objectius i els continguts d'aquesta matèria es relacionen amb tres habilitats essencials que es complementen entre si i les posen en acció: la destresa en l'execució instrumental, la comprensió i la realització pràctica dels coneixements adquirits, i la capacitat creativa. Amb tot, és una assignatura formativa i funcional, amb la qual es pretenen treballar de manera integradora i transversal coneixements musicals adquirits en altres assignatures com ara Llenguatge Musical o Harmonia, així com en la classe instrumental individual, per a promoure un coneixement efectiu i pràctic de la música i dels elements que la constitueixen.

Objectius

Els ensenyaments de Lectura, Improvisació i Acompanyament Aplicat dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Desenvolupar els automatismes motors, l'habilitat de simplificar sense obviar els aspectes essencials d'una partitura i la capacitat d'aplicar l'anàlisi musical, com a destreses que permeten interpretar a primera vista textos musicals de diferents estils.
b) Adquirir, mitjançant la pràctica de la lectura a primera vista, del transport i de la improvisació, els reflexos i la creativitat necessària per a resoldre les eventualitats que puguen sorgir prèvies o durant la interpretació del repertori.
c) Aplicar els coneixements adquirits dels elements i els procediments harmònics i melòdics de diferents estils, per a crear i improvisar acompanyaments adequats, formalment i estilísticament, a una melodia escrita o escoltada, partint o no d'un xifrat o guió donat.
d) Improvisar unitats formals, melodies amb el seu acompanyament, a partir d'un guió, d'un esquema formal o harmònic, d'un baix xifrat, d'un patró rítmic, d'una audició o d'una idea externa donada.
e) Aplicar els coneixements musicals teòrics i pràctics adquirits per a la interpretació, l'acompanyament i la improvisació en estils de *jazz* i gèneres actuals.
f) Integrar i assimilar de manera pràctica els elements que conformen la música, així com les habilitats i els recursos necessaris per a poder abordar amb garanties els diferents rols i funcions, com a instrument acompanyant, que es poden realitzar amb l'instrument polifònic propi.

Continguts

- El transport com a recurs formatiu de capacitats i reflexos. Tècniques de transport. Mecànica tradicional del transport. El transport per cadències, estructures harmòniques o melòdiques. El transport per cercle de quintes. Els instruments transpositors. Aplicacions pràctiques del transport en diferents situacions i per als diferents instruments polifònics (piano, guitarra i acordió).

- Realització de tota classe de xifrats. Xifrat barroc: realització de xifrats de tríades, sèptimes de dominants, sensible i disminuïda. Sèries de sèptimes. Xifrat americà. Cadències i estructures harmòniques bàsiques amb graus tonals i dominants secundàries. Els estàndards de *jazz* o *blues*. Xifrat funcional. Xifrats més habituals de la música actual. La pràctica de xifrats a través de diferents plataformes. Aplicacions pràctiques de la resolució de xifrats en diferents situacions i per als distints instruments polifònics (piano, guitarra i acordió).
- La creació d'harmonies i de diferents tipus d'acompanyaments. Realització d'estructures harmòniques amb fórmules d'acompanyament d'harmonia compacta i dissolta. Fórmules rítmiques i patrons d'acompanyament característics dels diferents estils, gèneres i èpoques de la música occidental. Patrons d'acompanyament del *blues* i del *jazz*. El *swing*, fórmules harmòniques del *pop-rock*. L'acompanyament d'una melodia externa i l'acompanyament i melodia en el mateix intèrpret. La pràctica de l'acompanyament d'una melodia externa i acompanyament i melodia en el mateix intèrpret. Les aplicacions per a l'afinació, per a modificar la velocitat dels àudios, per a crear claquetes, per a crear bases d'acompanyament. Harmonització i creació d'acompanyaments partint d'una melodia escrita o escoltada. Acompanyament als estàndards de *jazz* o *blues*. Funcions de l'instrumentista acompanyant. Introducció als recursos pedagògics i didàctics com a instrumentista acompanyant. Aplicacions pràctiques de l'instrumentista acompanyant en diferents situacions i per als distints instruments polifònics (piano, guitarra i acordió).
- La pràctica de la improvisació. Improvisació formal, melòdica, rítmica i harmònica. Improvisació tonal i modal. La improvisació de patrons rítmics en harmonia única. Improvisació melòdica a partir d'un guió, xifrat, esquema harmònic o baix donat. Improvisació d'estructures harmòniques bàsiques formant frases simètriques o processos de pregunta resposta (4, 8 i 16 compassos). Improvisació d'estructures transportades per cercle de quintes. Improvisació d'acompanyaments i com a solista. Improvisació imitant diferents estils musicals. Improvisacions partint de paràmetres establits o creats. Improvisació a partir de la imitació. Improvisació a partir del repertori del nivell. Improvisació partint d'una audició sense partitura. Improvisació a partir d'una imatge o una idea abstracta. Les bases d'acompanyament per a improvisar. Improvisació d'introduccions temàtiques. Memorització d'estructures harmòniques bàsiques per a improvisar.
Les rodes d'improvisació: introducció, tema o *head*, solo o *break* i base harmònica, coda. La utilització de la improvisació al llarg de la història de la música i figures rellevants en aquesta disciplina. La improvisació com a recurs formatiu de capacitats i reflexos. Aplicacions pràctiques de la improvisació en diferents situacions i per als distints instruments polifònics (piano, guitarra i acordió).

Criteris d'avaluació

1. Llegir a primera vista partitures de diferents estils, èpoques i instrumentacions com a instrument solista, o acompanyant (amb suport digital o sense) a un instrument, a la veu, a la dansa i/o a una agrupació, segons les necessitats de la vida laboral de cada especialitat.

Es tracta de valorar el grau de desenvolupament dels reflexos i la intuïció musical, la capacitat d'aplicació de l'anàlisi, la capacitat de síntesi harmònica i melòdica així com la correcció en la reducció i, en el cas del piano, l'adaptació tímbrica dels instruments orquestrals en reduccions al teclat.
2. Transportar mentalment i/o improvisadament partitures de diferents estils, bé com a instrumentista acompanyant així com a solista.
Per mitjà d'aquest criteri valorem l'agilitat, la correcció i el domini dels transports utilitzats habitualment, segons les necessitats de la vida laboral de cada especialitat.
3. Realitzar baixos xifrats barroc i americà amb correcció en les notes de cada harmonia i en l'enllaç entre aquestes.
A través d'aquest criteri es pretén valorar el grau de coneixement dels xifrats i la seua aplicació pràctica.
4. Crear acompanyaments de melodies de diferents estils a partir d'uns xifrats donats o d'una estructura harmònica.
A través d'aquest criteri es pretén valorar la capacitat de crear acompanyaments a partir de xifrats, aplicant els coneixements i els recursos adquirits.
5. Realitzar l'acompanyament d'una melodia tonal o modal, estàndard de *jazz* o de música actual i d'una improvisació o variació sobre aquesta, en la qual només apareix l'estructura harmònica o la melodia i el xifrat americà.
Amb aquest criteri es tracta de valorar el grau d'adaptació de l'alumnat a la pràctica habitual en aquest tipus d'acompanyament.
6. Acompanyar altres instruments i la veu, amb recursos digitals o sense, demostrant coneixement dels instruments transpositors i les seues característiques.
A través d'aquest criteri es valora la capacitat d'adaptació de l'alumnat a la veu i als diferents instruments, transpositors o no, a partir del coneixement de la tessitura, de les característiques sonores, així com de les notes d'afinació.
7. Realitzar d'una improvisació partint de l'anàlisi d'una obra de repertori o peça donada.
Es tracta d'avaluar en l'alumnat la capacitat de creació i d'aplicar l'anàlisi per a desenvolupar elements temàtics partint dels trets característics d'una composició.
8. Improvisar una melodia acompanyada partint d'un guió, d'un baix xifrat, d'una melodia escoltada, d'una imatge o idea abstracta, d'un ritme característic, d'una estructura formal, d'un moviment de dansa, i/o qualsevol altre paràmetre utilitzat en la seua especialitat, utilitzant suport digital o acompanyant un altre instrument, veu o ballarí.
Es tracta d'avaluar en l'alumnat la capacitat d'adaptar la seua improvisació a les característiques de qualsevol paràmetre, enfrontant-se a la realitat d'acompanyar dins la seua especialitat.

Música de cambra

Introducció

La pràctica de la música de cambra durant el període d'estudis corresponent als ensenyaments professionals de Música respon a un conjunt de necessitats de l'alumnat de música que difícilment es poden atendre si no és a través d'aquesta activitat.
L'activitat de cambra suposa el vehicle fonamental per a integrar i posar en pràctica una sèrie d'aspectes tècnics i musicals l'aprenentatge dels quals a través dels estudis

instrumentals i teòrics posseeix forçosament un caràcter analític que ha de ser objecte d'una síntesi posterior a través de la pràctica interpretativa.
La pràctica de la música de cambra compleix una funció decisiva en el desenvolupament de l'oïda musical en tots els seus aspectes. El repertori de cambra constitueix el mitjà idoni perquè l'alumnat desenvolupe el sentit de l'afinació, desenvolupament que no pot deixar de ser intuïtiu i mimètic, que es resisteix a ser ensenyat o transmés per mètodes racionals i que requereix una llarga praxi musical, preferentment en conjunt.
Una de les característiques fonamentals de la música de cambra és l'absència de direcció. Això obliga a desenvolupar les competències necessàries de comunicació visual i gestual entre els membres del grup, aprendre a valorar la importància de la respiració conjunta, establir criteris comuns d'interpretació i, en definitiva, afavorir el desenvolupament d'una nova dimensió de la interpretació basada en la codirecció.
Així mateix, l'exercici de la música de cambra estimula la capacitat —imprescindible per a tot músic— per a escoltar els altres instruments mentre es toca el propi i per a desenvolupar el sentit de "sonoritat del conjunt".
La interacció entre diversos instrumentistes col·labora igualment al desenvolupament de la sensibilitat en matèria de dinàmica, fraseig, ritme i *vibrato*: quant a la dinàmica, per exigir una sensibilització respecte de l'audició de plans sonors i a la percepció de la funció exercida en cada moment per cadascun dels instruments (solista, acompanyant, contrapuntística, harmònica, etc.); quant al fraseig, perquè col·labora a desenvolupar el sentit del diàleg i la mimesi musical; quant al ritme, perquè la música de conjunt exigeix per si mateixa una precisió i una compenetració rítmica que faça possible la simultaneïtat i l'ajust entre els diversos instruments, al mateix temps que propicia el desenvolupament de la comunicació a través del gest, i de qualsevol altra forma no verbal, entre els instrumentistes (entrades, definició del tempo, *rubato* i altres modificacions del tempo, talls finals, respiracions, etc.); quant al *vibrato*, en el sentit que la música de cambra obliga a homogeneïtzar i simultaniejar el període, la velocitat i l'amplitud dels diversos *vibratos*.
La música de cambra obliga els músics que la practiquen a desenvolupar determinats hàbits d'autodisciplina i mètode extremadament beneficiosos, com ara l'homogeneïtzació de l'articulació, la planificació dels colps d'arc en els instruments de corda o de les respiracions en els de vent, etc., al mateix temps que permet el contrast de l'instrument propi amb uns altres de naturalesa diferent.
Des d'un punt de vista musical, la música de cambra és imprescindible per a la maduració d'un músic en el terreny de l'expressivitat i l'emotivitat, ja que suposa un camp idoni perquè la capacitat afectiva del futur músic aflore en la seua interpretació, fet que cal propiciar al més prompte possible.
Al seu torn, l'intercanvi d'idees i la confrontació entre diversos punts de vista interpretatius resulta summament formativa i estimulant per a un instrumentista en període de formació, col·labora al desenvolupament de la capacitat analítica i fomenta que la interpretació responga a una idea musical i transcendisca el nivell de mera lectura.
Així mateix, la pràctica i el coneixement del repertori de cambra suposa un pas decisiu en el coneixement del repertori de l'instrument i de l'evolució estilística dels diferents períodes de la història de la música.
En suma, el cultiu de la música de cambra resulta absolutament complementari de la formació instrumental, i permet l'aplicació pràctica dels coneixements adquirits en la

classe d'instrument, dins d'una activitat que, a causa del seu caràcter lúdic, permet la pràctica musical en condicions ideals d'espontaneïtat i distensió.
En l'organització d'aquesta assignatura, s'ha de promoure l'autonomia de l'alumnat de manera que el professorat adopte el paper de guia i no el rol de direcció del conjunt. Així mateix, per tal d'optimitzar el temps lectius l'assignatura s'estructurarà a partir de projectes musicals.

Objectius

Els ensenyaments de Música de Cambra dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Valorar la música de cambra com un aspecte fonamental de la formació musical i instrumental.
b) Aplicar en tot moment l'audició polifònica per a escoltar simultàniament les diferents parts al mateix temps que s'executa la pròpia.
c) Desenvolupar el diàleg i la mimesi musical en la interpretació assumint el rol interpretatiu que pertoque en cada moment.
d) Utilitzar una àmplia i variada gamma sonora de manera que l'ajust de so es realitze en funció dels altres instruments del conjunt i de les necessitats estilístiques i interpretatives de l'obra.
e) Conéixer i realitzar els gestos bàsics que permeten la interpretació coordinada sense director o directora.
f) Desenvolupar tècniques d'assaig i d'aprenentatge autònom basats en la planificació, la cerca de consensos interpretatius, la constància i l'esforç.

Continguts

- La unitat sonora: respiració, atac, *vibrato*, colps d'arc, afinació, articulació, ritme i fraseig.
- Tècniques de concertació musical.
- Atenció conscient i identificació del rol que s'exerceix en cada moment.
- Agògica i dinàmica
- Estudi i pràctica dels gestos d'anacrusi, indicacions de tall o altres que es deriven del discurs musical, necessaris per a tocar sense director.
- Equilibri sonor i plans sonors: homogeneïtzació, empast i contrast.
- Tècniques i dinàmiques d'assaig.
- Tècniques de lectura a vista aplicades.
- Pràctica de música de cambra en formacions diverses.
- Anàlisi (textures, anàlisi ritmicomelòdica i harmònica) i interpretació d'obres bàsiques del repertori que incloguen diferents estils, atenent les singularitats de cada agrupació.

Conjunt d'instruments monòdics.
Trio i quartet de corda: igualtat de so en els diferents atacs de l'arc, *vibrato*, afinació, etc., distribució de l'arc per al fraseig.
Trio de canyes, quintet de vent, quintet de metalls, quartet de saxos, quartet de clarinets, així com altres combinacions en vents: igualtat en els atacs, articulació, fraseig, etc. Respiració, afinació i *vibrato*.

Conjunt de percussió: equilibri en els atacs, ritme, fraseig, etc.
Cambra amb guitarra: igualtat de so, afinació, articulació, fraseig, etc.
Cambra amb piano: equilibri en els atacs dins de la diversitat de respostes. Equilibri de cordes, vent i piano. Articulació, afinació, fraseig, etc.
Cambra amb cant: equilibri de plans de l'acompanyament respecte de la veu o cambra amb cant. Equilibri de plans de l'acompanyament respecte de la veu o veus, afinació, fraseig, etc.
- Grups de música de cambra de referència nacional i internacional.

Criteris d'avaluació

1. Interpretar obres de diferents èpoques i estils dins de l'agrupació corresponent.
Amb aquest criteri es pretén avaluar la capacitat d'unificació del criteri interpretatiu entre tots els components del grup i l'equilibri sonor entre les parts.
2. Actuar com a responsable del grup dirigint la interpretació col·lectiva mentre realitza la seua pròpia part.
Mitjançant aquest criteri es pretén verificar que l'alumnat té un coneixement global de la partitura i sap utilitzar els gestos necessaris de la concertació. Així mateix es poden valorar els seus criteris sobre la unificació del so, timbre, *vibrato*, afinació i fraseig.
3. Llegir a primera vista una obra de poca dificultat en l'agrupació que corresponga.
Aquest criteri pretén constatar la capacitat de l'alumnat per a desimboldre's amb autonomia en la lectura d'un text, el seu grau de fluïdesa i comprensió de l'obra.
4. Estudiar a casa les obres corresponents al repertori programat.
Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar el sentit de la responsabilitat com a membre d'un grup, la valoració que té del seu paper dins d'aquest i el respecte per la interpretació musical.
5. Interpretació pública d'obres d'estils i èpoques diverses.
Aquest criteri constata la unificació del fraseig, la precisió rítmica, l'equilibri sonor, la preparació de canvis dinàmics i d'accentuació, així com l'adequació interpretativa al caràcter i l'estil de la música interpretada.
6. Interpretació pública d'una obra contemporània amb formació instrumental heterogènia.
Mitjançant aquest criteri es pretén comprovar el grau de comprensió del llenguatge contemporani, el coneixement d'efectes i grafies, així com l'equilibri sonor dins d'un conjunt d'instruments de morfologies diverses i poc habituals.
7. Participar en un assaig del grup de manera activa.
Mitjançant aquest criteri es pretén conéixer el grau de compromís i de participació dels membres que integren el grup i valorar l'aplicació musical de la seua actitud participativa.
8. Adoptar criteris comuns d'interpretació mitjançant l'anàlisi, l'argumentació i la percepció estètica.
Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar el treball en conjunt dels membres del grup i la seua capacitat d'arribar a consensos interpretatius.

Orquestra/Banda

Introducció

El procés d'ensenyament i aprenentatge de les diverses especialitats instrumentals té forçosament un marcat caràcter individual. D'ací que el currículum haja d'albergar assignatures que transcendisquen aquest component unipersonal de la pràctica musical i introduïsquen elements col·lectius. La pràctica instrumental resulta així entesa no només com l'adquisició d'una tècnica complexa i la formació progressiva d'uns criteris musicals propis, sinó també com una eina de relació social i d'intercanvi d'idees entre els mateixos instrumentistes.
L'educació musical no pot ni ha de perseguir com a única meta la formació de solistes instrumentals *stricto sensu*; la seua missió principal ha de ser oferir a la societat els músics que aquesta necessita per a poder canalitzar les activitats que demanda la comunitat. En aquest sentit, a partir del segle XIX, l'orquestra s'ha convertit, pel seu extens repertori i pel seu vast potencial comunicador, en el vehicle d'expressió musical per antonomàsia. L'elevat nombre d'instrumentistes que la integra provoca, en conseqüència, que un percentatge molt alt dels estudiants dels instruments susceptibles d'entrar a formar part de l'orquestra (corda, vent i percussió, fonamentalment) tinguen en aquesta la seua destinació professional més freqüent i, sovint, única.
La pràctica indistinta d'orquestra o banda, o, si és el cas, el conjunt que corresponga, té per finalitat facilitar la participació, a través de diferents formacions, de tot l'alumnat. Es procura així una organització més flexible de l'ensenyament al mateix temps que es permet que determinats instruments amb dificultats d'integració tinguen el marc oportú per a la pràctica instrumental col·lectiva. Així doncs, la participació en les agrupacions, siguen instrumentals o corals, suposa i garanteix la presència activa de l'alumnat en una de les activitats que impliquen més projecció del centre en la societat.
La pràctica, tant de l'orquestra com de la banda, constitueix una matèria necessària per a la formació musical i la seua conseqüència lògica ha de ser la inclusió en el currículum dels ensenyaments professionals de Música de dues assignatures, Orquestra i Banda, i la seua presència està justificada en un doble sentit. D'una banda, perquè oferirà als instrumentistes l'experiència i els coneixements necessaris relatius al funcionament, les regles i la convivència característiques de la interpretació d'aquestes agrupacions. D'una altra, perquè actuarà positivament sobre tots els instruments el nivell dels quals els capacite especialment per a tocar en conjunt, establint una formació amb la qual l'alumnat adquirisca seguretat i adaptació psicològica per al seu ingrés posterior en agrupacions professionals.
Igual que la música de cambra —una assignatura que persegueix objectius d'una naturalesa similar—, l'orquestra, la banda o el conjunt serviran per a traure l'alumnat d'un repertori quasi sempre caracteritzat per les seues dificultats tècniques i per la desigualtat respecte de l'instrument encarregat d'acompanyar-lo (sovint el piano) i introduir-lo en un món nou, més igualitari i de naturalesa més rica i variada. Així, els gèneres musicals deixaran de ser només la sonata, el concert o les peces de virtuosisme, amb la qual cosa l'alumne i l'alumna podran endinsar-se en altres com la simfonia, l'oratori, el poema simfònic, l'òpera o fins i tot l'acostament al repertori més actual, amb

la possibilitat d'enriquir la interpretació amb l'aportació dels mateixos compositors. En el cas d'instruments amb una literatura escassa o amb partitures de valor musical molt desigual, aquestes agrupacions suposen la possibilitat d'endinsar-se en les composicions més rellevants de la història de la música occidental en igualtat de condicions respecte d'instruments més "hegemònics" (violí, flauta o trompa, per exemple), amb tot el que això implica d'enriquiment en la formació musical de l'alumnat. La convivència amb instruments de naturalesa i tècniques molt diverses, al final, proporcionarà també a l'alumnat una visió molt més àmplia del fet musical i enriquirà el seu coneixement dels timbres (considerats tant individualment com col·lectivament) i de les diverses peculiaritats organològiques.
Les dificultats tècniques o el mer lluïment solista donaran pas a un repertori que alberga moltes de les millors pàgines de la música occidental i a un complex entramat d'interrelacions instrumentals en les quals l'alumnat se sentirà protagonista destacat. El fet que siguen diversos els instrumentistes encarregats de tocar una sola veu o part no té per què entelar ni una mica aquest protagonisme, que pel fet de ser col·lectiu no ha d'implicar una disminució del perfil exercit per cadascun dels integrants de l'agrupació. Aquesta és una suma d'individualitats conjuminades per la ment rectora del director o directora, que ha de saber extraure el millor d'aquelles, que en cap cas han d'aspirar a perdre's en l'anonimat, com tampoc sobreeixir per damunt de la resta. La unitat de criteri i la igualtat de l'execució han de ser per això les principals metes a aconseguir.
L'orquestra, la banda i els conjunts que es formen han de fomentar també les relacions humanes entre l'alumnat, acostumat quasi sempre a una pràctica individualista i solitària dels instruments. Han d'incrementar l'actitud d'escolta de tot el que envolta la pròpia execució unipersonal per tal d'aconseguir aspectes inherents a tota bona interpretació en l'agrupació: afinació, empastament, homogeneïtat en el fraseig, igualtat en els atacs, claredat en les textures, etc.
El respecte a totes les indicacions del director o de la directora fomentarà una actitud de disciplina i provocarà la necessitat de memoritzar-les perquè el treball realitzat al llarg dels assajos done fruit en el concert. En aquest, l'alumnat podrà experimentar una sensació molt diferent, ja que serà conscient que en la pràctica de grup la responsabilitat és compartida. Tot això redunda, al cap i a la fi, en la introducció d'aquest component de pluralitat que l'alumne i l'alumna han de sentir com un element bàsic de la seua formació en entrar en els ensenyaments professionals, en el qual, parafrasejant Goethe, els coneixements adquirits han de permetre-li convertir la pràctica instrumental en el si de les agrupacions en "una conversa entre moltes persones raonables".

Objectius

Els ensenyaments d'Orquestra i Banda dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Aprofundir en el coneixement dels diferents estils i dels recursos interpretatius de cadascun.

b) Elaborar criteris personals i raonats sobre qüestions estètiques a través del treball del director o de la directora i de l'experiència del grup que li permeten complir la seua responsabilitat com a intèrpret dins d'aquest.
c) Dominar el mateix instrument d'acord amb les exigències de cada obra.
d) Aplicar en tot moment l'audició polifònica per a escoltar simultàniament les diferents parts al mateix temps que s'executa la pròpia demostrant la sensibilitat auditiva necessària per a perfeccionar gradualment la qualitat sonora.
e) Utilitzar una gamma sonora àmplia i variada, de manera que l'ajust de so es realitze en funció dels altres instruments del conjunt i de les necessitats interpretatives de l'obra.
f) Interpretar obres representatives del repertori de l'agrupació d'acord amb el seu nivell instrumental i reaccionar amb precisió a les indicacions del director o de la directora.
g) Adquirir i aplicar progressivament eines i competències per al desenvolupament de la memòria
h) Desenvolupar la capacitat de lectura a primera vista.
i) Aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a la repentització amb l'instrument.
j) Respectar les normes que exigeix tota actuació en grup: afinació prèvia, atenció contínua, valoració del treball col·lectiu, etc., i responsabilitzar-se en tot moment d'aquestes.
k) Valorar la pràctica en grup com un procés d'aprenentatge imprescindible per al futur exercici professional.
l) Rectificar progressivament de l'afinació del grup.

Continguts

- Importància de l'afinació prèvia a partir del *la* de l'oboé.
- L'anacrusi com a moviment bàsic de la pràctica del grup. Reacció i comprensió davant les diferents anacrusis del director o de la directora.
- Desenvolupament de l'oïda per al control permanent de l'afinació dins de l'agrupació.
- Desenvolupament de la igualtat en atacs (instruments de vent i percussió).
- Desenvolupament de la igualtat en els colps d'arc (instruments de corda).
- Coneixement i valoració de les normes de comportament en l'agrupació.
- Estudi previ de la particel·la (tècniques de lectura a vista), silenci i concentració per a executar en tot moment les indicacions del director o de la directora, responsabilitat d'anotar les indicacions, etc.
- Importància del paper de cadascun dels membres de l'agrupació.
- Lectura a vista del repertori proposat.
- Treball per seccions.
- Treball gradual del repertori bàsic més significatiu de l'agrupació.
- Valoració del silenci com a marc de la interpretació.

Criteris d'avaluació

1. Interpretar per seccions qualsevol de les obres programades durant el curs.

Mitjançant aquest criteri es tracta de valorar la capacitat per a adequar el propi so al de la família corresponent i la precisió d'atacs i entrades d'acord amb l'anacrusi del director o de la directora.
2. Reproduir qualsevol de les obres programades durant el curs, reduint la corda al nombre mínim possible d'alumnes per cada secció d'aquesta.
Aquest criteri pretén avaluar la capacitat d'escolta de les altres parts, unificant-se amb les afins, i el grau d'afinació harmònica i del conjunt, unificant unísons.
3. Repentitzar una obra de poca dificultat.
Aquest criteri pretén comprovar la integració rítmica en el conjunt seguint el tempo marcat pel director o la directora, la precisió per a reaccionar a les seues indicacions, el domini del seu instrument i el grau d'afinació en la lectura a vista.
4. Estudiar a casa les obres corresponents al repertori programat.
Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar el sentit de la responsabilitat com a membre d'un grup, la valoració que té del seu paper dins d'aquest i el respecte per la interpretació musical.
5. Realitzar concerts públics amb les obres assajades.
Aquest criteri constata l'actitud necessàriament disciplinada de l'instrumentista en l'orquestra, la capacitat d'assumir el paper assignat, la seua contribució dins de l'equilibri de plans del conjunt i la seua adequació al caràcter i l'estil que marca el director o la directora.
6. Afinar adequadament respecte del nivell que li corresponga.
Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar si l'alumnat està adquirint adequadament les eines necessàries per a assolir la correcció de l'afinació melòdica-harmònica del conjunt.
7. Llegir a vista el repertori proposat.
Amb aquest criteri es pretén avaluar l'alumnat quant a la capacitat de resposta davant d'aspectes de llenguatge musical, ritme, afinació, colps d'arc, articulacions dinàmiques, etc.

Piano Complementari

Introducció

La música que en els últims segles ha sorgit com a producte de la nostra cultura occidental és essencialment polifònica (entenent per polifonia en sentit ampli, no només l'escriptura estrictament contrapuntística, vocal i/o instrumental, actual o d'èpoques passades, sinó també la música de l'estil harmònic que es configura al llarg del segle XVIII, que culmina en el XIX, que ha continuat l'evolució fins als nostres dies i que ha donat lloc a nous aspectes o noves formes del pensament polifònic). Per a qualsevol músic que no tinga com a primer objectiu fer una carrera d'intèrpret instrumental (per a un compositor, un director d'orquestra o de cor, un musicòleg, un cantant, un professor de teoria o d'instrument, etc.), la pràctica d'un instrument polifònic és un auxiliar valuosíssim, una eina de treball d'eficàcia indubtable, ja que li oferirà la possibilitat de penetrar en el teixit d'una partitura polifònica més o menys complexa, aprehendre-la globalment en les seues

dimensions vertical i horitzontal, i convertir-la immediatament en realitat sonora. També per als intèrprets que cultiven instruments monòdics com els de vent o d'una capacitat polifònica limitada com els d'arc, l'aprenentatge paral·lel d'un instrument polifònic resulta ser un mitjà auxiliar d'utilitat inestimable per a conéixer millor el repertori específic del seu propi instrument, necessitat quasi sempre en la pràctica del suport o la col·laboració més o menys estreta d'un instrument polifònic. També la guitarra, instrument amb unes possibilitats polifòniques sensiblement limitades pel fet que la mà esquerra es redueix a la funció de fixar l'entonació de les notes, i queda així privada pràcticament de qualsevol altra capacitat de realització, es pot beneficiar d'aquest treball simultani en un instrument que li permeta l'accés a uns horitzons polifònics de més amplitud. Finalment, i això afecta a la generalitat dels estudiants de música, el desenvolupament de l'audició interna resultarà afavorit i reforçat mitjançant la comprovació immediata en l'instrument polifònic de com sona en realitat el que imaginem en la ment a partir de l'escriptura.

El piano apareix com l'instrument idoni per a omplir aquesta funció complementària per la seua capacitat polifònica; les raons que fan d'aquest un auxiliar ideal són nombroses. En primer lloc, ~~hi ha~~ la seua capacitat polifònica, ja assenyalada. En segon lloc, el piano és un instrument que ofereix un aprenentatge relativament fàcil en els inicis, ja que no pateix, en aquest nivell, les limitacions o els desavantatges que presenten els instruments de corda o vent (afinació, embocadura, respiració, obtenció d'un so d'entonació i qualitat raonablement acceptable, etc.). Quant a l'amplitud de registre, el piano és, a efectes pràctics, equiparable a l'orquestra simfònica, i quasi el mateix cal dir pel que fa a la seua riquesa dinàmica. Immediatesa en l'emissió del so i agilitat sense més límits que els que impose la mateixa habilitat de l'executant, són altres qualitats valuoses del piano. Finalment, parla a favor d'aquest la seua difusió immensa en el món musical de hui.

L'obligatorietat de l'assignatura es preveu per la necessitat que del seu estudi té tota mena d'instrumentistes no polifònics en aquest període de la seua formació. El fet d'apropar l'alumnat al fenomen harmònic a través del piano, afavorirà uns processos d'ensenyament-aprenentatge musical més integrats. És per això que el Piano Complementari servirà com a eina que ajude a entendre millor l'assignatura d'Harmonia i Anàlisi musical, a través d'exercicis que treballen enllaços d'acords, progressions acòrdiques, cadències...

A més, amb aquesta assignatura es posa en mans de l'alumnat que haja d'optar per qualsevol mena d'especialitat en els ensenyaments superiors uns coneixements útils que els prepara i els permet l'accés pràctic a qualsevol vessant musical, i d'aquesta manera es confereix solidesa a aquest període d'estudis marcat pel seu caràcter propedèutic.

Amb aquestos objectius, l'ensenyament pràctic d'aquest instrument polifònic s'orientarà tant a desenvolupar un maneig pràctic d'aquest a través de la interpretació de partitures com a desenvolupar des dels primers cursos altres aspectes, alguns ja assenyalats abans, com ara la percepció global de la polifonia, l'oïda interna, l'habilitat en la lectura a primera vista (incloent-hi una possible simplificació ràpida de l'escrit en la partitura), la improvisació i l'acompanyament, etc. Per descomptat, el nivell d'exigència dels ensenyaments quant a capacitat tecnicointerpretativa no podrà ser el mateix per a pianistes que per a no pianistes, així com la metodologia que cal seguir. Convé tindre molt en compte que la capacitat de realització al teclat estarà sempre condicionada pel grau de domini aconseguit en la tècnica de l'instrument, però és evident que, en aquest sentit, els nivells que cal fixar han d'estar per davall dels que s'exigeixen normalment al pianista, per la qual cosa hauran de ser, com a màxim, els desenvolupats en un ensenyament elemental de l'instrument. D'aquesta manera, el piano podrà complir una desitjable i convenient funció complementària en l'educació de tot professional de la música.

Objectius

Els ensenyaments de Piano Complementari dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Conéixer les característiques i les possibilitats sonores del piano.
b) Adquirir una tècnica pianística bàsica per a aconseguir un grau de destresa que facilite la pràctica de l'instrument.
c) Desenvolupar hàbits correctes i eficaços d'estudi, aplicant en el procés els aprenentatges adquirits.
d) Aconseguir progressivament una soltesa adequada en la lectura a primera vista de partitures senzilles amb el piano a través de la comprensió dels textos musicals.
e) Practicar la simplificació de textos musicals variats, així com desenvolupar l'escolta harmònica i la comprensió del sentit musical dels acords.
f) Interpretar obres senzilles representatives de diferents èpoques i estils musicals del repertori pianístic per a solista.
g) Aplicar tècniques de memorització en la pràctica pianística per a desenvolupar automatismes.
h) Comprendre els elements essencials melòdics, harmònics i formals d'una partitura pianística senzilla de diferents períodes i estils musicals.
i) Practicar amb el piano esquemes harmònics senzills i cadències.
j) Practicar amb el piano la improvisació de patrons bàsics d'acompanyament (harmònics i rítmics) adaptats a melodies donades, amb esquemes harmònics donats i sense.

k) Crear amb el piano melodies amb sentit musical sobre estructures harmòniques senzilles, aplicant els coneixements adquirits i demostrant creativitat.

Continguts

- Coneixement dels elements i característiques sonores del piano, així com la seua relació amb la producció del so.
- Desenvolupament de principis bàsics de la tècnica pianística que permeta adoptar una posició corporal correcta respecte a l'instrument.
- Desenvolupament de l'habilitat de cada mà, així com de la coordinació i la simultaneïtat entre ambdues.
- Treball de la tècnica digital i dels moviments del braç necessaris.
- Estudi i pràctica, amb dificultat progressiva, dels principis de digitació pianística, automatitzant patrons característics d'escales, acords i arpegis.
- Pràctica de diverses maneres de pulsació o atac necessaris, en funció de la dinàmica, el fraseig i el sentit musical del fragment que es tracte.
- Pràctica bàsica del pedal de ressonància.

- Pràctica de lectura de textos amb disposicions harmòniques (lectura d'acords, sèries senzilles d'acords enllaçats, acords desplegats com ara fórmules del tipus baix Alberti, arpegis, etc.) i lectura contrapuntística a dues veus, així com d'exercicis que desenvolupen l'oïda harmònica.
- Interpretació de xicotetes peces de diferents èpoques i estils musicals del repertori pianístic per a solista, amb dificultat progressiva, seleccionant especialment tot aquell material de treball que contribuïsca a la capacitat d'aprehendre i realitzar de manera immediata en el teclat l'escriptura polifònica.
- Pràctica de la lectura a primera vista de textos musicals senzills de dificultat progressiva, amb fórmules imitatives, melòdiques i harmòniques.
- Pràctica d'esquemes harmònics senzills i cadències amb el piano.
- Lectura d'exercicis d'harmonia realitzats per l'alumnat en l'assignatura d'Harmonia i Anàlisi musical.
- Anàlisi melòdica, harmònica i formal de xicotetes peces de diferents períodes i estils musicals.
- Pràctica amb el piano de la improvisació de melodies i de motius melòdics sobre estructures harmòniques senzilles amb creativitat.
- Pràctica amb el piano d'improvisació de patrons bàsics d'acompanyament (harmònics i rítmics) adaptats a melodies donades, amb estructures harmòniques donades i sense.

Criteris d'avaluació

1. Aplicar correctament els principis de la tècnica pianística en els exercicis i obres .
Aquest criteri serveix per a avaluar l'assimilació i l'aplicació correcta de la tècnica pianística, així com el grau de conscienciació corporal que té l'alumnat.
2. Mostrar capacitat d'aprenentatge individual mitjançant la interpretació correcta de fragments, estudis i obres de dificultat progressiva.
Aquest criteri d'avaluació pretén avaluar que l'alumnat estudia aplicant correctament les indicacions rebudes.
3. Interpretar amb soltesa textos musicals senzills a primera vista amb el piano amb preparació prèvia.
Aquest criteri serveix per a avaluar el grau d'autonomia i la comprensió dels diferents elements en la lectura a primera vista d'un text musical.
4. Interpretar obres senzilles del repertori solista pianístic d'acord amb els criteris d'estil corresponents.
Aquest criteri d'avaluació serveix per a avaluar la capacitat de l'alumnat per a interpretar amb comprensió els elements bàsics de les partitures, així com el seu grau de concentració, per a afavorir una interpretació fluida.
5. Identificar l'estructura melòdica, harmònica i formal de textos musicals de partitures pianístiques senzilles de diferents períodes i estils musicals.
Mitjançant aquest criteri es podrà valorar la capacitat de l'alumnat per a utilitzar l'anàlisi com a mitjà per a trobar l'estructura d'un fragment de música per a piano.
9. Realitzar amb el piano improvisacions de melodies i de motius melòdics sobre estructures harmòniques senzilles amb creativitat i comprensió.
Mitjançant aquest criteri es podrà valorar la capacitat de l'alumnat per a establir relacions entre la melodia i l'harmonia amb creativitat.
10. Realitzar correctament amb el piano improvisacions i patrons bàsics d'acompanyament (harmònics i rítmics) adaptats a melodies donades, amb fórmules harmòniques donades i sense donar.
Aquest criteri serveix per a avaluar l'ús correcte de patrons d'acompanyament adaptats a melodies proposades.
11. Realitzar correctament amb el piano esquemes harmònics senzills i cadències.
Aquest criteri serveix per a avaluar el grau de realització amb el piano d'esquemes harmònics senzills i cadències.

Repertori Acompanyat

Introducció

L'assignatura de Repertori Acompanyat es planteja com a complement a l'assignatura d'Instrument en les especialitats instrumentals no polifòniques i en l'especialitat de Cant. La pràctica del repertori amb acompanyament constitueix un factor de qualitat en el

plantejament educatiu dels ensenyaments professionals de Música. El fet de poder abordar assíduament el repertori de l'instrument amb acompanyant permet desenvolupar en l'alumnat un seguit d'habilitats (preparació escènica, o preparació de proves) que resulten clau per a la maduració del músic com a intèrpret. Per tant, l'objectiu principal d'aquesta assignatura no és tant el repertori en si com el treball integral d'interpretació d'una composició musical. L'alumnat ha de veure's reforçat amb el treball conjunt amb l'acompanyant, i afavorir així el seu creixement musical i personal, desenvolupant el sentit de la sonoritat de conjunt, afavorint així la pràctica en agrupacions musicals. Però a més, amplia els coneixements estilístics i històrics del propi instrument.
És a dir, sols a través del treball amb el professorat acompanyant es pot garantir el treball de l'escolta, comprensió i interpretació completa de la partitura, ja que totes aquestes competències són adquirides, entre altres, gràcies a les orientacions del professorat especialista integrat dins del conjunt de cambra. A més a més, el treball d'aquesta assignatura qualifica a l'alumnat per a tot tipus de treball com a intèrpret, preparacions escènica, de concerts, de proves, etc, sent una tasca que s'adquireix amb un treball continu i evolutiu.
Aquesta assignatura aporta la base harmònica, el sentit rítmic i la referència per a l'afinació dels instruments; es fomenta l'escolta de l'altre, crea hàbits de comunicació gestual, desenvolupa la creativitat interpretativa i ajuda a comprendre la textura orquestral en les reduccions d'orquestra al piano.
El professorat responsable de repertori acompanyat té una funció doble en aquesta assignatura, per una part com a docent, i, per altra, com a intèrpret. Dins de l'àmbit de la docència, és fonamental mantindre una coordinació trimestral, com a mínim, entre el professorat acompanyant i el professorat tutor de l'alumnat per a fer un seguiment de l'aprofitament dels assajos d'acompanyament. Tenint en compte la diversitat i l'amplitud dels repertoris, organitzativament, els acompanyants es poden distribuir per especialitats o per famílies instrumentals. Els centres assignaran a l'alumnat dels ensenyaments professionals de Música un nombre de sessions d'assaig amb acompanyant. Igualment, en les classes d'Instrument es podrà treballar el repertori amb acompanyant a manera de codocència.
Aquesta assignatura, per últim, té un caràcter interdisciplinari, ja que es tracta d'un espai de confluència d'elements curriculars. El treball de la polifonia reforça continguts de les assignatures de Llenguatge Musical o d'Harmonia, l'anàlisi de peces i el seu context històric. Igualment en el treball de repertori acompanyat d'audició conscient resulta fonamental. Finalment, cal assenyalar que la pràctica amb acompanyant prepara el futur treball d'alumnat en l'assignatura de música de cambra.

Objectius

Els ensenyaments de Repertori Acompanyat dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Descobrir diferents tipus de repertori, aprofundir en el coneixement estilístic de cada obra i desenvolupar la sensibilitat artística.
b) Relacionar els elements musicals de les assignatures del currículum en les obres proposades per l'acompanyant com a base de la interpretació.

c) Assolir les convencions comunicatives amb l'acompanyant com ara gestos, variacions agògiques i dinàmiques.
d) Desenvolupar en la interpretació les funcions de solista, de cambra i d'acompanyant en relació amb el piano.
e) Interioritzar la memòria musical amb finalitat interpretativa.
f) Escoltar i experimentar les possibilitats sonores del mateix instrument en relació amb el conjunt harmònic i les seues diferents dinàmiques i tímbriques.
g) Fomentar la creativitat mitjançant la improvisació.
h) Aplicar les destreses necessàries per a resoldre dificultats que sorgisquen en la interpretació musical.
i) Valorar la importància del treball amb l'acompanyant respectant les seues propostes.
j) Desenvolupar l'autocontrol, la consciència corporal i la capacitat comunicativa, en l'actuació en públic.
k) Integrar la pràctica de l'oïda interna com a base de l'afinació, de l'audició harmònica i de la interpretació musical.

Continguts

- Anàlisi formal, harmònica i contextualització històrica de les obres proposades per l'acompanyant.
- Pràctica del ritme i afinació amb el piano i treball de les propietats del so (qualitat, color, timbre).
- Estudi del conjunt: comunicació gestual, respiracions, arcs, atacs, articulació i fraseig, agògica, dinàmica, equilibri i plans sonors.
- Identificació i pràctica de repertori solista, de cambra i d'acompanyament.
- Desenvolupament de la memòria amb finalitat interpretativa.
- Treball i interiorització de la improvisació com a base de la creativitat.
- Integració dels recursos assolits per a la superació de problemes en la interpretació.
- Valoració del treball en equip com a fonament de la interpretació musical, i presa de consciència de la responsabilitat individual i compartida en la interpretació conjunta.
- Pràctica de l'oïda interna i la concentració com a recursos per a la interpretació.
- Preparació per a la interpretació en públic. Utilització de gravacions i el comentari i/o crítica posterior. Recursos per a utilitzar abans i durant el concert de manera individual i conjunta.
- Realització d'audicions tenint en compte la col·locació de tots dos instrumentistes/veu, la comunicació visual i l'autocontrol.
- Audicions comparades i comentades de diferents intèrprets de reconegut prestigi internacional.

Criteris d'avaluació

1. Participar activament i positivament a les classes de repertori amb el professorat acompanyant. Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar la iniciativa de l'alumnat a l'hora de treballar a la classe de repertori.

2. Llegir a primera vista i analitzar les obres segons el curs en el qual estiga l'alumnat. Aquest criteri tracta d'avaluar el desenvolupament de la lectura a vista junt amb el professor, la capacitat de fluir amb el discurs musical en benefici del conjunt, la concentració i la capacitat analítica de l'alumnat.
3. Interpretar el repertori amb capacitat expressiva i comunicativa.
Mitjançant aquest criteri s'avalua l'actitud davant de l'instrument, el seu treball i disciplina, així com la capacitat d'escoltar el resultat conjunt de piano i instrument/veu.
4. Avaluar els aspectes que condicionen el resultat conjunt: gestualitat, col·locació, sincronització, dinàmiques, plans sonors, afinació, interpretació (solista o no).
Aquest criteri avalua la capacitat del treball conjunt que s'ha realitzat en les diferents sessions, així com la capacitat d'escoltar el resultat conjunt de piano i instrument/veu.
5. Interpretar repertori de diferents estils i èpoques avaluant les convencions estilístiques al voltant del fraseig o el caràcter, bé siga en audició pública o bé a l'aula. Es valorarà la interpretació de memòria, així com el treball de consciència corporal.
Mitjançant aquest criteri s'avalua la capacitat interpretativa de l'alumnat, l'actitud davant de l'instrument, així com el seu treball i disciplina.
6. Improvisar individualment i conjuntament patrons rítmics, harmònics i melòdics que guarden relació amb el repertori que s'està treballant.
Mitjançant aquest criteri s'avalua la creativitat i l'aprofundiment en l'estil del repertori que s'està interpretant, alhora que es desenvolupen altres capacitats com la flexibilitat o la soltesa com a intèrprets.

Tabalet

Introducció

La pràctica de tabalet dins de la formació de la dolçaina permet protegir i difondre el nostre instrument popular de percussió més representatiu i la seua música. La pràctica d'un instrument rítmic és un auxiliar valuosíssim, i una eina d'eficàcia indubtable a l'hora de contextualitzar el repertori de dolçaina i emmarcar-lo en la seua realitat sonora. A més, el tabalet és un instrument que ofereix un aprenentatge relativament fàcil en els inicis i per això pot complir perfectament aquesta funció complementària en l'aprenentatge de la dolçaina.

L'estudi del tabalet com a instrument propi de la cultura tradicional mereix un tractament especial respecte a la resta d'instruments de percussió. El motiu principal és simple i obvi, ja que una gran part del seu repertori es basa en la música funcional, és a dir, en una sèrie de ritmes propis que prenen tot el sentit interpretant-los dins d'un context concret, siga ritual, festiu o acompanyant danses i balls, i sense oblidar en cap moment que el tabalet és l'instrument inseparable de la dolçaina quan es tracta de música tradicional.

Quant a això, cal assenyalar que fins fa pocs anys el principal mitjà de transmissió dels coneixements de tabalet era la via oral, sense cap partitura, mentre que l'ensenyament formal de la percussió parteix, en general, de la partitura escrita. Actualment, aquesta situació està canviant de manera progressiva i es disposa de múltiples materials didàctics d'ús habitual a l'aula. Amb aquest raonament, el desenvolupament i l'aplicació curricular del tabalet en els ensenyaments professionals es converteix en un procés complex en el

qual no només es requereix elaborar treballs d'investigació abundants i continus, sinó que, a més, es fa imprescindible atorgar-li l'atractiu suficient per a poder convéncer els estudiants de dolçaina i els futurs professionals perquè entren en un nou camí que porta a l'evolució de l'instrument, tant artísticament com socialment.

Objectius

Els ensenyaments de Tabalet dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Adquirir la sensibilitat auditiva necessària per a perfeccionar gradualment la qualitat interpretativa amb el tabalet.
b) Desenvolupar tots els aspectes psicomotrius necessaris per a una execució correcta del tabalet.
c) Saber utilitzar en conjunt la tècnica i les possibilitats sonores i expressives de l'instrument i saber aplicar-les correctament.
d) Obtindre un control total de l'empunyadura i adquirir consciència de la importància de l'entrenament diari per a augmentar la velocitat, la potència, la resistència i la precisió rítmica en les diferents combinacions.
e) Dominar el colp i les diferents combinacions de colps amb les dues mans.
f) Dominar bàsicament el repic i la seua tècnica.
g) Aconseguir un control de l'empunyadura i relacionar-lo correctament amb el procés d'interpretació.
h) Desenvolupar els reflexos necessaris per a la correcció i investigació contínua de l'estabilitat i precisió rítmica en la interpretació augmentant progressivament la velocitat.
i) Practicar la música de conjunt integrant-se en les formacions de música tradicional més característiques (dolçaina i tabalet, colla de dolçaines i percussió, grup d'albades, moros i cristians, grups de danses, etc.)
j) Conéixer el funcionament del tabalet, el manteniment i els seus elements.

Continguts

- El tabalet en les activitats i les manifestacions pròpies de la cultura popular valenciana.
- Manipulació del tabalet. Importància de la qualitat de l'instrument i els seus components i la seua influència en la producció i qualitat del so.
- Conéixer altres instruments tradicionals de percussió.
- Interpretació de diferents estils i rituals.
- Interpretació d'obres originals per a tabalet.
- Aspectes històrics i socials de l'ús del tabalet en la música tradicional.
- Estudi dels ornaments bàsics: tra, plau (flam), mordents, etc.
- Coneixement dels recursos expressius.
- Coneixement i domini de totes les combinacions de mans.
- Posició corporal correcta per a tocar el tabalet.
- Coneixement i pràctica dels ritmes bàsics del tabalet.
- Domini bàsic de la tècnica del colp amb les dues mans.
- Diferents tipus d'empunyadura segons la interpretació.
- Coneixement bàsic de la tècnica del repic.

- Entrenament permanent i progressiu de la memòria.

Criteris d'avaluació

1. Utilitzar l'esforç muscular adequat a les exigències de l'execució.
Amb aquest criteri es pretén avaluar el domini de la coordinació motora dels dos braços, l'equilibri entre els esforços musculars indispensables que requereix l'execució instrumental i el grau de relaxació necessària per a evitar tensions que porten a una pèrdua de control en l'execució.
2. Dominar la posició corporal.
Es tracta d'avaluar la posició correcta i relaxada al llarg de la interpretació.
3. Demostrar el domini en l'execució d'estudis i obres sense deslligar els aspectes tècnics dels musicals.
Aquest criteri avalua la capacitat d'interrelacionar els coneixements tècnics i teòrics necessaris per a aconseguir una interpretació adequada.
4. Demostrar sensibilitat auditiva en l'ús de les possibilitats sonores de l'instrument.
Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar el coneixement de les característiques i del funcionament mecànic de l'instrument i la utilització de les seues possibilitats.
5. Interpretar obres de diferents estils i rituals com a solista i en grup.
Es tracta d'avaluar el coneixement que té l'alumne del repertori del seu instrument i dels seus ritmes més representatius, i també el grau de sensibilitat i imaginació per a aplicar els criteris estètics corresponents.
6. Interpretar de memòria obres del repertori solista d'acord amb els criteris de l'estil corresponent. Mitjançant aquest criteri es valora el domini i la comprensió que l'alumne té dels ritmes i la capacitat d'improvisació i concentració sobre el resultat sonor d'aquests.
7. Demostrar l'autonomia necessària per a abordar la interpretació dins dels marges de flexibilitat que permeta el context musical.
Aquest criteri avalua el concepte personal estilístic i la llibertat d'interpretació respecte del context.
8. Mostrar una autonomia progressivament major en la resolució de problemes tècnics i interpretatius.
Amb aquest criteri es vol comprovar el desenvolupament que l'alumne ha aconseguit quant als hàbits d'estudi i a la capacitat d'autocrítica.
9. Descobrir i raonar els trets característics dels ritmes i les obres escoltades en audicions de concerts en directe o de gravacions.
Aquest criteri pretén avaluar la capacitat de l'alumne per a analitzar ritmes i obres, i relacionar les seues característiques amb els coneixements instrumentals adquirits.
10. Demostrar seguretat i precisió en l'ús de la terminologia adequada per a formular opinions personals sobre els ritmes i les obres estudiades, i que tenen una significació especial.
Aquest criteri pretén consolidar l'ús dels termes i els conceptes del llenguatge musical adquirits anteriorment i la incorporació correcta dels termes i els conceptes aportats en aquest nivell a través de l'estudi de les matèries pròpies dels ensenyaments professionals.
11. Lectura a vista de propostes de fragments, obres i ritmes.

Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar el grau de desenvolupament en els mecanismes de lectura i la seua coordinació instrumental.

Taller de canyes

Introducció

Sens dubte, la llengüeta, fabricada en canya (*Arundo donax*), és un dels elements sonors més singulars dels instruments de doble llengüeta. Si bé és cert que no hi ha dos músics que extraguen una qualitat tonal idèntica, fins i tot tocant el mateix instrument, pel que fa a oboistes i fagotistes, és la canya la que fa d'element multiplicador pel que fa a qualitat tonal diferent. Això és perquè sobre la canya influeixen múltiples aspectes que condicionen l'execució de l'instrumentista, que van des de la flexibilitat de la canya a l'hora de vibrar a la durabilitat limitada o la fragilitat que té. Igualment, les canyes estan sotmeses a factors externs com ara el nivell d'humitat, que fa que una mateixa canya no funcione igual en condicions diferents.
El currículum de l'assignatura d'Instrument inclou per als instruments de doble llengüeta el següent objectiu específic: practicar la fabricació de llengüetes dobles. Pel que fa als continguts també s'inclou la fabricació de canyes segons els mètodes tradicionals. L'assignatura de Taller de Canyes concreta i desenvolupa aquest aspecte curricular tan important i tan idiosincràtic dels instruments de doble llengüeta. L'establiment d'aquesta assignatura es considera necessari, perquè l'elaboració de les dobles llengüetes implica el coneixement d'uns processos complexos de fabricació i un entrenament progressiu per a adquirir les destreses necessàries per tal que l'alumnat siga autònom a l'hora de proveir-se de canyes de qualitat. L'assimilació d'aquests continguts no es pot aconseguir dins l'assignatura d'Instrument, ja que els temps lectius disponibles no són suficients i haver-ho de fer dins de la classe d'instrument fa que oboistes i fagotistes estiguen en desavantatge en relació amb la resta d'instrumentistes de vent fusta. A més, aquesta assignatura es converteix en un espai idoni per a l'adquisició de coneixements des d'una perspectiva grupal i d'aprenentatge cooperatiu.

Objectius

Els ensenyaments de Taller de Canyes dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar les capacitats següents en l'alumnat:

a) Fomentar la iniciativa de personal en la fabricació de canyes destacant la repercussió positiva que aquesta pràctica té en la formació dels instrumentistes de doble canya a l'hora de conformar la seua pròpia identitat sonora.
b) Conéixer i manejar les màquines i les eines que s'utilitzen en els processos de fabricació de canyes.
c) Saber seleccionar els materials que s'empren en la fabricació de llengüetes.
d) Conéixer tots els processos de fabricació de canyes.
e) Afavorir el coneixement teòric aplicat.
f) Dominar el procés de lligat i raspament de canyes.

Continguts

- Descripció de la canya comuna (*Arundo donax*) i usos en l'àmbit musical.
- Màquines i eines que s'utilitzen en els processos de fabricació de llengüetes.
- Maneig de màquines i eines que s'utilitzen en la fabricació de llengüetes.
- Parts de la llengüeta: tudell i pala.
- Coneixement dels distints processos sistemàtics associats a l'elaboració de les llengüetes.
- Selecció de les pales: reconeixement de les qualitats de material atenent-ne la flexibilitat, el color, la duresa, el diàmetre del tub i la textura. Elecció de la forma de les pales tenint en compte les diferents possibilitats sonores.
- Tipus i mesures dels tudells.
- Ús del fil de niló per al lligatge i filferro per al control de l'obertura de la canya.
- Coneixement de les mesures que cal utilitzar en l'elaboració del lligatge de les canyes.
- Diferents tipus de lligatge i raspament d'una canya i entrenament progressiu en ambdós processos.
- Manipulació de les llengüetes.
- Solució de problemes que pot presentar la canya una vegada acabada.
- Elecció de la canya adequada per a estudi, audició o concert.
- Canyes històriques.

Criteris d'avaluació

1. Triar les pales adequades tenint en compte la seua adaptabilitat.
Amb aquest criteri es pretén avaluar l'alumnat quant als coneixements dels processos d'elaboració de pales i la capacitat de seleccionar un bon material que s'adapte a les pròpies necessitats interpretatives.
2. Demostrar precisió en el lligatge de les canyes.
Mitjançant aquest criteri es pretén verificar que l'alumnat utilitza amb habilitat els elements que s'utilitzen en el lligatge de les canyes i que sap mesurar les dimensions de la llengüeta evitant al mateix temps pèrdues d'aire.
3. Realitzar correctament el raspament de la canya.
Mitjançant aquest criteri es pretén verificar que l'alumnat utilitza amb habilitat la navalla i que sap rebaixar la fusta de la canya d'acord amb una forma de raspar establida prèviament.
4. Corregir els possibles problemes que una canya pot oferir i saber adaptar les canyes d'acord amb les diferents circumstàncies en què s'ha de tocar.
Amb aquest criteri es pretén valorar la iniciativa de l'alumnat en relació amb les canyes i la capacitat de perfeccionament i cerca de la qualitat.

Teclat

Introducció

Amb la incorporació de les especialitats de baix elèctric i guitarra elèctrica en els ensenyaments professionals, es fa necessària una revisió del concepte de l'assignatura de Piano Complementari, així com una readaptació dels seus objectius i continguts, amb la

finalitat d'aconseguir més idoneïtat d'aquesta en funció de la demanda específica d'aquestes noves especialitats. Així doncs, l'assignatura de Teclat estarà enfocada al fet que l'alumnat tinga una visió harmònica més àmplia i extensa i siga capaç de desenvolupar les seues capacitats creatives amb instrument essencial per a entendre la improvisació i la música moderna en general, ja que amb el teclat es pot condensar tota la sonoritat de les peces que es practiquen, així com entendre la relació melodia-harmonia i escala-acord. El domini de la tècnica en la seua execució i la comprensió per part de l'alumnat dels rudiments bàsics de l'instrument contribuirà a una formació més completa de l'alumnat i contribuirà a una consecució millor de les competències requerides en la formació dins dels ensenyaments professionals.

Objectius

Els ensenyaments de Teclat dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Conéixer les característiques i les possibilitats de teclat en la música moderna.
b) Comprendre el discurs musical i traslladar-lo al llenguatge del teclat.
c) Desenvolupar i integrar un conjunt de coneixements i tècniques que permeten la lectura a primera vista d'acords i la construcció de *voicings*.
d) Comprendre els elements essencials harmonicoformals d'una partitura.
e) Desenvolupar l'oïda harmònica referent al color i la sonoritat en la interpretació d'estàndards de *jazz* i música moderna.
f) Conéixer la teoria de Drops i altres disposicions de veus, així com la seua aplicació en el teclat.
g) Interpretar de memòria un repertori d'estàndards de *jazz* i música moderna que incloga temes senzills representatius de diferents èpoques i estils.

Continguts

- Utilització i identificació conscient del pes del braç.
- Principis de digitació pianística: escales, arpegis, acords, del polze.
- Aprenentatge de les diverses maneres de pulsació o atac possibles: *legato*, *no legato*, *staccato* i toc de retrocés, en funció sempre de la dinàmica, el fraseig i el sentit musical general del fragment que es tracte.
- Pràctica de tècniques d'harmonització.
- Coneixement dels pedals i les seues funcions.
- Lectura a vista de fragments breus de forma i en totes les tonalitats.
- Lectura harmònica (lectura d'acords, sèries II-V-I d'acords enllaçats, acords en disposició tancada, oberta, *drop* 2, *drop* 3 i *drop* 2 + 4, arpegis, etc.) i lectura de melòdica. Reharmonització d'una melodia en diferents nivells (baix i melodia, baix amb notes guia i melodia, acords complets i melodia, acords amb tensions i melodia, etc.).
- Selecció progressiva quant al grau de dificultat dels exercicis, estudis i temes inicials. Estudi de la part pianística d'obres senzilles del repertori de l'instrument principal.

Criteris d'avaluació

1. Llegir fragments breus a primera vista, de manera senzilla, i en qualsevol tonalitat.

Aquest criteri d'avaluació pretén constatar la capacitat de l'alumnat per a desenvolupar-se amb un cert grau d'autonomia en l'harmonització progressiva de melodies amb xifrat.
2. Mostrar la capacitat d'aprenentatge progressiu individual.
Aquest criteri pretén verificar que l'alumnat és capaç d'aplicar en el seu estudi les indicacions del professorat i desenvolupar amb aquestes l'autonomia de treball que els permeta una certa valoració del seu rendiment.
3. Interpretar al teclat el repertori inicial específic del seu instrument principal.
Aquest criteri d'avaluació pretén comprovar la capacitat de l'alumnat per a utilitzar el tempo, l'articulació i la dinàmica com a elements bàsics de la interpretació i la seua capacitat d'adaptació al solista.
4. Analitzar l'estructura harmònica interna d'un estàndard de nivell adequat en el curs i relacionar-lo amb els temes tractats en l'assignatura d'instrument.
Mitjançant aquest criteri es podrà valorar la capacitat de l'alumnat per a trobar l'estructura harmònica subjacent en un fragment de música i determinar els diferents tractaments què s'ha sotmés aquesta, així com les possibilitats harmòniques i escalars de la peça.
5. Reduir a estructures harmòniques un fragment senzill de música basat en un baix, una melodia i un fragment amb notes guia.
Mitjançant aquest criteri es podran valorar els coneixements analítics de l'alumnat referents a la identificació de les estructures harmòniques, mitjançant un exercici de lectura basat principalment en l'eliminació de tot el que no siga essencial des del punt de vista d'aquestes estructures.
6. Reharmonització bàsica de peces del repertori estàndard, tant diatònica com de substitució o intercanvi modal.
Mitjançant aquest criteri es podrà valorar la capacitat de síntesi de l'alumnat i la seua rapidesa en la realització de passatges harmònics simples i complexos, però d'execució relativament complicada.
7. Coneixement de les diferents disposicions d'acords en el teclat en la lectura del xifratge.
Mitjançant aquest criteri es podrà valorar el nivell de desenvolupament i capacitat d'aplicació de l'oïda harmònica, així com l'habilitat en la construcció de disposicions d'acords.
8. Lectura a primera vista d'una partitura senzilla.
Es tracta de valorar el grau de desenvolupament dels reflexos i altres qualitats que són estimulades en l'alumnat a través de la lectura improvisada.

Tècniques d'Improvisació i Acompanyament Aplicats

Introducció

La guitarra elèctrica i el baix elèctric són dos instruments fonamentals en el desenvolupament de la música moderna des del seu començament en el segle XX fins a l'actualitat. Aquests dos instruments, al costat del piano, la bateria i la percussió, formen part del que es coneix com a secció rítmica quan es parla d'una formació que, a més, integra altres instruments com per exemple la secció de vent metall, vent fusta, o altres combinacions sonores menys convencionals. Siga com siga la formació o la plantilla musical, aquests dos instruments, el baix elèctric i la guitarra elèctrica, podem afirmar

que quasi sempre tindran una funció d'acompanyament i una funció d'improvisació dins de la interpretació del seu repertori. Així doncs, la finalitat d'aquesta assignatura és dotar l'alumnat amb una sèrie d'eines perquè, d'una banda, conega i sàpia com acompanyar diferents estils de la música moderna, i, d'altra banda, desenvolupe una expressió artística pròpia i genuïna a través de la improvisació musical.

Les dues disciplines o activitats són molt específiques i, per tant, requereixen una formació específica, sobretot quant a l'acompanyament. Hem d'entendre que cada estil de música moderna té una estètica única i requereix conéixer-la per a saber desenvolupar-se amb èxit en aquest. És cert que la música moderna és una música oberta que permet mesclar diversos estils, i molts dels seus estils han nascut d'aquesta fusió. És per això que conéixer com acompanyar diversos estils musicals dotarà l'alumnat amb les eines per a estimular la seua creativitat alhora que el capacitarà professionalment per a poder desenvolupar-se en aquesta música.

Quant a la improvisació, parlem d'una habilitat creativa inherent a tot ésser humà; per tant, la improvisació musical també ho és. L'objectiu és ajudar a desenvolupar aquesta habilitat dins de la música moderna aprenent del discurs improvisat d'altres músics a partir de gravacions, i, també analitzant i interioritzant les diferents estratègies i eines musicals que aquests usen per a fomentar i nodrir la creativitat de l'alumnat.

Objectius

Els ensenyaments de Tècniques d'Improvisació i Acompanyament Aplicats dels ensenyaments professionals de Música tindran com a objectius contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

a) Desenvolupar els automatismes motors, l'habilitat de simplificar sense obviar els aspectes essencials d'una partitura i la capacitat d'aplicar l'anàlisi musical, com a destreses que permeten l'acompanyament, la improvisació i la interpretació a primera vista de textos musicals de diferents estils de música moderna.
b) Aplicar els coneixements dels procediments harmònics i melòdics de diferents estils per a crear i improvisar acompanyaments adequats, formalment i estilísticament segons un xifrat o un guió donat.
c) Adquirir recursos per a la improvisació mitjançant la transcripció i l'anàlisi de solos de diferents estils de música moderna.
d) Comprendre i adquirir un conjunt de recursos melòdics mitjançant la selecció de frases de les transcripcions i altres fonts per l'estudi, la memorització i la interpretació posteriors, seqüenciant-los i transportant-los a través de diversos mecanismes.
e) Improvisar sobre una estructura o una progressió harmònica, d'un patró rítmic, d'una audició o d'una idea externa donada.
f) Aplicar els coneixements teòrics i pràctics musicals adquirits per a la interpretació, l'acompanyament i la improvisació en estils de *jazz* i gèneres actuals.
g) Desenvolupar la improvisació aplicant les diferents tècniques estudiades.
h) Aplicar l'ús de les noves tecnologies, aplicacions, webs, etc. en l'estudi.

Continguts

- Llenguatge musical aplicat: duració de la frase. Densitat rítmica. Transcripció. Adorns rítmics i melòdics. Notes no harmòniques. Notes guia. Relació escala-acord. Matisos. Articulació. Patrons d'escales. Escala pentatònica major, menor, nota de *blues*. Xifrat americà.
- Lectura: patrons. Tocar/descansar (tocar/descansar, *pacing*). Lectura harmònica. Simplificació i reducció. Anàlisi formal, harmònica, rítmica i melòdica aplicada. Identificació i pràctica de patrons musicals que faciliten la lectura. Lectura interna i representació mental auditiva prèvia de la partitura. Preparació prèvia a la lectura. Lectura a vista amb preparació i sense preparació. Lectura a vista d'un acompanyament i una seqüència harmònica per a improvisar amb suport digital.
- Coneixement i pràctica de les característiques i els patrons de diferents estils, gèneres i èpoques en la música moderna.
- Patrons rítmics i harmònics en els diferents estils de la música moderna.
- Acompanyament d'instruments monofònics i polifònics. Acompanyament en l'orquestra de *jazz*. Acompanyament improvisat. Acompanyament en diferents estils de música moderna. *Blues*.
- Improvisació melòdica a partir d'un guió, xifrat, esquema harmònic o baix donat. Improvisació d'estructures harmòniques bàsiques formant frases simètriques i processos de pregunta resposta (4, 8, 16 compassos). Improvisació a partir de la imitació.
- Improvisació al llarg de la història de la música: figures rellevants en aquesta disciplina.
- La improvisació com a recurs formatiu de capacitats i reflexos, escolta activa.
- Memorització de cançons (melodia i harmonia).
- Recursos per a la improvisació: solos amb notes de l'acord. Desenvolupament motívic. Desplaçament rítmic. Augmentació/disminució. Transport per cercle de quintes.
- Improvisació, transport, acompanyament, modificació de l'afinació i velocitat amb diferents recursos tecnològics.
- Les rodes d'improvisació: introducció, tema o *head*, solo o *break* i base harmònica, coda.

Criteris d'avaluació

1. Acompanyar i improvisar a primera vista partitures de diferents estils de música moderna (amb suport digital o sense).
Es tracta de valorar el grau de desenvolupament dels reflexos i la intuïció musical, la capacitat d'aplicació de l'anàlisi, la capacitat de síntesi harmònica i melòdica i l'ús de recursos en la improvisació.
2. Transportar mentalment i/o improvisadament xifrats harmònics bé siga com a instrumentista acompanyant, bé siga com a improvisador.
Per mitjà d'aquest criteri es pot valorar l'agilitat, la correcció i el domini dels transports utilitzats habitualment, segons les necessitats de la vida professional de cada especialitat.
3. Crear acompanyaments a melodies de diferents estils a partir d'uns xifrats donats o d'una estructura harmònica. A través, d'aquest criteri es pretén valorar la capacitat de crear acompanyaments a partir de xifrats, aplicant els coneixements i recursos adquirits.

4. Realitzar l'acompanyament d'una melodia tonal o modal, estàndard de *jazz* o de música actual i d'una improvisació o variació sobre aquesta, en la qual només apareix l'estructura harmònica o la melodia i el xifrat americà.
Amb aquest criteri es tracta de valorar el grau d'adaptació de l'alumnat a la pràctica habitual en aquesta mena d'acompanyament.
6. Acompanyar altres instruments i la veu, amb recursos digitals o sense, demostrant coneixement dels instruments transpositors i les seues característiques.
A través d'aquest criteri es valora la capacitat d'adaptació de l'alumnat a la veu i als diferents instruments, transpositors o no, a partir del coneixement de la tessitura, de les característiques sonores, així com de les notes d'afinació.
7. Realitzar una improvisació partint de l'anàlisi d'una obra de repertori o peça donada.
Es tracta d'avaluar en l'alumnat la capacitat de creació i d'aplicar l'anàlisi per a desenvolupar elements temàtics partint dels trets característics d'una composició.
8. Improvisar una melodia acompanyada partint d'un guió, d'un baix xifrat, d'una melodia escoltada, d'una imatge o idea abstracta, d'un ritme característic, d'una estructura formal, d'un moviment de dansa, i/o qualsevol altre paràmetre utilitzat en la seua especialitat, utilitzant suport digital o acompanyant a un altre instrument, veu o ballarí.
Es tracta d'avaluar en l'alumnat la capacitat d'adaptar la seua improvisació a les característiques de qualsevol paràmetre, enfrontant-se a la realitat d'acompanyar dins de la seua especialitat.

PERFILS PROFESSIONALS

Composició

Introducció

L'assignatura de Composició s'ha dissenyat, primordialment, per a l'alumnat que desitge orientar-se cap a eixa mateixa especialitat en el grau superior de Música, per a la qual és imprescindible una formació sòlida d'escriptura prèvia, sense que això excloga que puga cursar-la alumnat que vulga orientar-se cap a una altra especialitat.
Els coneixements adquirits prèviament per l'alumnat en l'assignatura d'Harmonia i Anàlisi Musical de 3r i 4t, li permetran desenvolupar determinades destreses d'escriptura, així com aprofundir en el coneixement dels principals elements i procediments del llenguatge musical i la seua relació amb les diverses tècniques compositives, a fi d'iniciar-se en l'estudi de la composició i d'avançar cada vegada més en la comprensió de les obres musicals que possibilite interpretar-les adequadament, i d'aquesta manera ser una preparació per a les proves d'accés tant de Composició com per a la resta d'especialitats.
En el perfil de Composició queden fusionats els ensenyaments d'harmonia i contrapunt, i aquests es consideren com dues dimensions complementàries en la música. A partir d'aquest nivell d'aprenentatge, és recomanable que l'estudi de les bases tècniques de la composició incloga la pràctica de l'escriptura i el domini de la realització de les idees musicals, tant pel que fa a la lògica sintàctica que suposa la consideració vertical o harmònica com quant a una consideració més lineal o horitzontal.

Paral·lelament a tot això, l'alumnat continuarà amb l'aprenentatge dels elements i els procediments més significatius del llenguatge tonal estudiats en cursos anteriors, i també s'iniciarà en llenguatges pre-tonals i post-tonals. A més d'una pràctica escolàstica, l'estudi d'aquests elements i procediments se centrarà, de manera prioritària, en una pràctica estilística, amb predomini de la realització de treballs. D'aquesta manera, durant els dos últims cursos dels ensenyaments professionals de Música l'alumnat experimentarà amb els procediments bàsics dels estils barroc, clàssic, romàntic i posteriors, mitjançant la composició de peces breus o fragments escrits dins dels postulats estilístics d'aquestes èpoques.
S'ha de tindre en compte que la pràctica escrita dels elements estudiats no ha de conduir a un domini absolut de cadascun dels estils, sinó més aviat al seu coneixement bàsic, el qual ens proporcionarà una font de recursos per tal d'aplicar els diversos procediments en exercicis específics. En qualsevol cas, tots els aspectes i els continguts desenvolupats en aquesta matèria s'han d'organitzar de manera que permeten una pràctica importantíssima: la de la composició lliure, ja que la seua presència en aquest nivell dels estudis és necessària per a desenvolupar l'espontaneïtat creativa.
A més de l'escriptura, l'anàlisi constitueix una part bàsica de l'assignatura, ja que la disciplina esmentada s'ocupa no només de l'aspecte eminentment teòric de tot el que afecta les diverses tècniques compositives, sinó dels múltiples aspectes relacionats amb el fet històric, estètic, humanístic o purament subjectiu, el coneixement del qual resulta imprescindible per a comprendre el fet musical com a fenomen cultural i psicològic. A més a més, l'anàlisi proporciona a l'alumnat un conjunt d'eines metodològiques que li permetran avançar en la comprensió d'obres musicals, a partir dels punts de vista que puguen ser rellevants per a aconseguir aquest objectiu.
Finalment, també s'inclou en l'assignatura l'estudi de les característiques i les possibilitats dels diferents instruments per a utilitzar en les tasques proposades, i es constitueix així la base de la matèria d'Instrumentació i Orquestració dels ensenyaments artístics superiors en l'especialitat de Composició. De la mateixa manera, es proposa la utilització de programes d'edició de partitures i d'àudio, o la interpretació i/o reducció al piano per poder escoltar els treballs elaborats.

Competències específiques

a) Reconéixer i valorar auditivament i intel·lectualment distints tipus d'estructures musicals i sonores.
b) Aplicar tècniques de composició així com el tractament concret dels diferents elements constitutius de la música en diferents contextos o estils musicals.
c) Desenvolupar l'esperit crític i personal en obres o fragments de pròpia creació.
d) Conéixer de manera bàsica programes d'edició de partitures, edició d'àudio, etc.
e) Saber realitzar acompanyaments de piano o amb altres instrumentacions a melodies predeterminades o de nova creació.
f) Instrumentar fragments o obres segons diferents plantilles i estils.
g) Treballar autònomament i valorar la importància de la iniciativa i l'esperit emprenedor.

Continguts

- Harmonia: continuació de l'estudi i pràctica dels elements i procediments que intervenen en el sistema tonal (notes estranyes, harmonia cromàtica, modulació, acords alterats, expansió de la tonalitat, etc.). Anàlisi harmònica d'obres representatives de diferents èpoques i autors que ens permeta aprofundir en la comprensió dels diferents elements i procediments harmònics.
- Melodia acompanyada: realització d'acompanyaments pianístics diversos sobre una melodia donada. Creació de melodies pròpies amb acompanyament pianístic o d'altres instruments.
- Contrapunt: estudi i pràctica del contrapunt a dues veus (d'espècies, imitatiu, invertible, lliure, etc.) tant en música tonal, modal, com post-tonal. Anàlisi d'obres contrapuntístiques representatives per abordar els diferents elements i procediments contrapuntístics plantejats.
- Composició: pràctica escrita dels elements i procediments compositius que intervenen en el sistema tonal, tant de caràcter harmònic com contrapuntístic. Realització de treballs i composicions d'obres vocals o instrumentals breus (o fragments) en els estils barroc, clàssic, romàntic i posteriors. Realització d'obres lliures breus, tant instrumentals com vocals.
- Instrumentació: coneixement bàsic de les característiques i les possibilitats dels diferents instruments per tal d'aplicar-les en peces determinades. Escriptura per a diferents plantilles o agrupacions instrumentals d'exercicis o peces de creació pròpia, o d'exercicis específics elaborats per a tal efecte.
- Anàlisi: estudi i aplicació de diferents metodologies analítiques. Elements que constitueixen la forma musical, de xicoteta a gran escala. Característiques estilístiques de les diferents èpoques estudiades.
- Edició de partitura i àudio. Coneixement bàsic de programes d'edició que faciliten tant l'escriptura com l'audició dels exercicis i obres treballades en l'assignatura.

Criteris d'avaluació

1. Realitzar exercicis a partir de baixos xifrats i sense xifrar, tiples donats, i exercicis de baix-tiple (trocats o no), tant en escriptura vocal com pianística.
2. Compondre exercicis breus a partir d'un esquema harmònic o un procediment, donat o propi, pensant en un mitjà instrumental o vocal concret.
3. Escriure línies melòdiques en contrapunt a dues veus.
4. Donat un fragment de caràcter predominantment harmònic, completar-lo en el mateix estil, seguint un esquema formal predeterminat o lliure.
5. Donat un fragment de caràcter predominantment contrapuntístic, completar-lo en el mateix estil, seguint un esquema formal predeterminat o lliure.
6. Compondre obres vocals o instrumentals breus (o fragments) en els estils barroc, clàssic, romàntic, o posteriors.
7. Compondre xicotetes obres lliures.
8. Identificar mitjançant l'anàlisi, tant auditiva com de partitura, els elements morfològics i sintàctics de les diferents èpoques del llenguatge musical occidental.
9. Utilitzar de manera eficient aplicacions i programes d'edició de partitures i d'edició d'àudios.

Direcció instrumental

Introducció

Amb aquesta assignatura es pretén oferir a l'alumnat una primera presa de contacte amb el món de la direcció. Des dels primers elements teòrics, fins a l'estudi més complex de la tècnica de direcció musical amb la finalitat formativa, orientadora i propedèutica necessària per a la continuïtat d'aquest perfil en els estudis superiors. També tindrà caràcter conclusiu per a l'alumnat que haja considerat acabar els estudis en aquests ensenyaments professionals, adquirint els coneixements bàsics necessaris per a poder incorporar-se al món laboral.
Aquest perfil desenvolupa una visió multidisciplinària de la música i enriqueix més la perspectiva que fins a aquest moment tenia l'alumnat com a músic/intèrpret i li proporciona una visió global del fenomen musical en conjunt.

Competències específiques

a) Realitzar indicacions musicals i comunicar amb el gest.
b) Reaccionar davant de la immediatesa musical.
c) Explicar i comunicar de manera eficient idees musicals bàsiques.
d) Observar i analitzar situacions sonores i proposar solucions interpretatives.
e) Preparar i conéixer la matèria musical a treballar.
f) Organitzar i dirigir un conjunt instrumental.
g) Situar els músics per a aconseguir un equilibri correcte entre les seccions instrumentals.
h) Avaluar el so i la música registrada.
i) Assignar i gestionar diferents treballs en l'organització d'esdeveniments musicals.
j) Capacitat de lideratge.

Continguts

- Coneixement de la tècnica i la pràctica de la direcció.
- Coneixement dels instruments.
- Desenvolupament de la capacitat comunicativa a través del gest.
- Tractament dels diferents elements que configuren el discurs musical, des del punt de vista de la direcció a través de l'estudi analític de la partitura, l'audició i la pràctica del repertori de diferents agrupaments instrumentals.
- Entrenament permanent i progressiu de la memòria.

Criteris d'avaluació

1. Utilitzar la tècnica de la direcció treballada.
2. Classificar i distingir els instruments i les veus.
3. Mostrar coneixements harmònics formals i històrics per a aconseguir una interpretació artística de qualitat.
4. Actuar com a responsable del grup, dirigint la interpretació col·lectiva.
5. Dirigir de memòria alguns fragments de les obres treballades.
6. Demostrar autonomia en el propi procés d'aprenentatge.

Direcció Coral

Introducció

Suposa una mancança en els estudis musicals espanyols dotar l'alumnat amb recursos tecnicomusicals per a poder exercir la direcció de grups musicals. És comú veure la incapacitat o les mancances de grans instrumentistes quan es posen a dirigir, ja que, unit a l'escàs o nul coneixement d'una tècnica mínima de la direcció que els permeta comunicar amb gestos les idees musicals, s'uneixen aspectes que són importants per al bon desenvolupament i l'èxit d'un assaig o un concert amb un grup musical. Aspectes com ara la formació del director o directora, la capacitat de comunicació a través del gest, la capacitat de lideratge, preparació i coneixement del material musical, la planificació del treball, l'elecció, l'anàlisi i l'estudi de la partitura, les tècniques d'assaig o elecció del repertori són importants perquè el nostre treball com a professorat-director tinga un rendiment òptim i obtinguem més èxit en l'exercici de la tasca docent.
D'altra banda, l'exercici de la direcció obliga qualsevol estudiant a una visió multidisciplinària de la música que va molt més enllà del que fins ara havia suposat la interpretació musical des de la posició de músic intèrpret. Una visió global que té en compte, entre d'altres, aspectes de tempo, sonoritat, equilibri i fraseig en conjunt que requereixen un treball intel·lectual important i que desenvoluparà en l'estudiant de música capacitats necessàries per a un músic.
Finalment, la introducció a la direcció musical que suposa l'estudi d'aquesta assignatura pot suposar en alguns estudiants despertar l'interés de l'estudi de la direcció musical —particularment la coral—, i descobrir nous talents i capacitats musicals. Que siga la llavor que germine al jardí dels nostres ensenyaments superiors de Direcció. La necessitat d'aquesta assignatura de perfil per a dotar l'alumnat amb una preparació prèvia a aquests estudis superiors quant a coneixements previs per a la realització d'estudis superiors, així com per a descobrir si volen ser futurs directors o no.
Aquest itinerari de direcció ha de tindre caràcter conclusiu i propedèutic alhora. Conclusiu perquè, si un alumne/a conclou els estudis musicals en els ensenyaments professionals i no continua els estudis de Direcció als conservatoris superiors, hauria de tindre els coneixements bàsics necessaris per a poder incorporar-se al món laboral. D'altra banda, ha de tindre caràcter propedèutic, per instruir i preparar l'alumnat per a cursar els estudis superiors en l'especialitat de Direcció, i no estar així en total desavantatge davant de la resta d'alumnes de qualsevol altra especialitat, els quals ja van preparant les proves des dels últims cursos al Professional.

Competències específiques

a) Conéixer els elements bàsics dels llenguatges musicals, les seues característiques, funcions i transformacions en els diversos contextos històrics.
b) Utilitzar l'oïda interna com a base de l'afinació, de l'audició harmònica i de la interpretació musical.
c) Formar una imatge ajustada de les possibilitats i les característiques musicals de cadascú, tant individualment com en relació amb el grup, amb la disposició necessària

per a saber integrar-se com un membre més d'aquest o per actuar com a responsable del conjunt.
d) Conéixer, controlar i valorar el cos i la ment, de manera adequada, per utilitzar amb seguretat la tècnica i poder concentrar-se en l'audició i la interpretació.
e) Conéixer i aplicar les tècniques de la veu d'acord amb les exigències de les obres que cal interpretar.
f) Reaccionar davant de la immediatesa musical.
g) Explicar i comunicar de manera eficient idees musicals bàsiques.
h) Observar i analitzar situacions sonores i proposar solucions interpretatives.
i) Preparar i conéixer la matèria musical a treballar.
j) Organitzar i dirigir un conjunt vocal.
k) Situar els músics per a aconseguir un equilibri correcte entre les seccions vocals.
l) Avaluar el so i la música registrada.
m) Assignar i gestionar diferents treballs en l'organització d'esdeveniments musicals.
n) Capacitat de lideratge.

Continguts

- La figura del director: sòlida formació. Capacitat de comunicació a través del gest. Capacitat de lideratge. Preparació i coneixement del material musical. Planificació del treball
- Tècnica gestual: posició corporal. Utilització de la batuta. Marcació de compassos. L'anacrusi. Matisos i canvi de dinàmiques. Cesures, calderons i interrupcions del moviment.
- Elecció, anàlisi i estudi de la partitura: elecció del repertori. Anàlisi de la partitura. Estudi de la partitura.
- Tècniques d'assaig: el primer assaig. Organització dels assajos. Periodicitat i durada dels assajos. Espai d'assaig i escenari. Ubicació a l'escenari.
- Anàlisi de les obres que cal treballar. Coneixement de la tècnica i pràctica de la direcció. Coneixement dels instruments i les veus. Desenvolupament de la capacitat comunicativa a través del gest. Tractament dels diferents elements que configuren el discurs musical des del punt de vista de la direcció mitjançant l'estudi analític de la partitura, l'audició i la pràctica del repertori eminentment coral, però també orquestral i bandístic per a les diferents formacions.
- Entrenament permanent i progressiu de la memòria.

Criteris d'avaluació

1. Jutjar l'actuació pròpia i aliena.
2. Ajudar a la integració al grup.
3. Ser puntual en l'assistència aportant el material i l'instrumental necessari, col·laborant en els treballs d'utillatge necessaris per a fer-los.
4. Guardar silenci durant les classes, els assajos i les actuacions, mantenint en tot moment una postura corporal i una actitud correcta al faristol.
5. Anotar i fer totes les indicacions del professorat al moment.

6. Corregir l'afinació, els atacs, la dinàmica, articulacions, etc., durant la interpretació de les obres.
7. Afinar i mesurar individualment totes les obres treballades.
8. Dirigir individualment qualsevol fragment de les obres programades durant el curs, fent les indicacions de dinàmica, agògica, tempo, caràcter, repeticions, etc.
9. Estudiar a casa les obres treballades i les obres del repertori programat.
10. Controlar el cos a través de la relaxació.
11. Llegir i dirigir a primera vista fragments d'obra proposats pel professorat.
12. Manejar la tècnica de direcció amb la naturalitat i el nivell propi del curs.
13. Realitzar concerts públics amb les obres assajades.

Escena lírica

Introducció

Els ensenyaments professionals en l'especialitat de Cant preveuen assignatures que proporcionen una formació musical molt completa, però no hi ha una formació específica sobre el treball escènic. Aquesta assignatura suposa un apropament real al món professional de la interpretació i la dramatització musical. Sens dubte, completarà la formació curricular de l'especialitat de Cant i ajudarà a la professionalització de l'alumnat. Per això, l'objectiu primordial d'aquesta assignatura és afavorir que els i les cantants puguen exercitar-se en la posada en escena de muntatges de música teatral i potenciar els seus dots com a actors o actrius.

Aquesta assignatura es planteja com un espai d'aprenentatge cooperatiu que permet desenvolupar tot un seguit de competències personals, socials i d'aprendre a aprendre necessàries per a desenvolupar-se en l'escena. Per tot això, la pràctica musical teatral és un espai idoni de participació social. D'altra banda, cal recalcar que el treball escènic resultarà molt gratificant i motivador.

Aquesta assignatura de perfil aprofundeix tant en el coneixement de la teoria i la pràctica de la interpretació escènica, la memorització de textos, l'expressió corporal i les tècniques del moviment, com el coneixement dels diferents llenguatges audiovisuals i els coneixements bàsics d'escenografia, vestuari, utillatge i altres tecnologies de l'espectacle. En l'àmbit formatiu, l'assignatura s'articula entorn de la preparació i la realització de projectes musicals teatrals, siguen òperes, musicals, operetes o sarsueles (o la seua selecció).

Competències específiques

a) Gestionar la por escènica.
b) Estudiar i memoritzar papers en projectes musicals teatrals.
c) Actuar en l'escena en directe.
d) Tractar amb el públic.
e) Gestionar les observacions i comentaris de la direcció escènica.
f) Seguir les instruccions de la direcció artística.

g) Respectar els temps d'entrada.
h) Interactuar amb companys i companyes de repartiment.
i) Utilitzar la tècnica de declamació.

Continguts

- Aplicació dels continguts de l'assignatura de Cant al treball d'interpretació d'un rol.
- Estudi i perfecció d'una obra o una selecció del repertori liricoescènic abordant les capacitats i els recursos musicals, vocals i interpretatius.
- Exercici de pes i contacte. Exercici de tècnica Feldenkrais. Exercici respiratori. Regulació abdominal. Automassatge.
- Treball d'improvisació escènica.
- Comprensió dels principis d'acció i conflicte dramàtic.
- Treball sobre els recursos per a l'elecció del codi del moviment o la partitura física des dels seus fonaments dramàtics, per a donar via al discurs intern dels personatges i canalitzar-lo, "l'atmosfera" emocional i el context escènic: paràmetres estètics en suport de la intenció de l'òpera que cal representar.
- Interpretació pública d'un títol, o selecció representativa del repertori líric tradicional.

Criteris d'avaluació

1. Exposició teòrica del títol del repertori líric treballat.
2. Representació en públic d'un rol de l'obra escènica treballada.

Escolta, Creació i Experimentació Sonora

Introducció

Tota institució educativa musical no pot permetre's deixar de costat la creació actual. El desenvolupament de la creativitat prové d'una escolta activa i de l'experimentació. Això no és possible sense un espai propi o un marc constituït per a això, atés que necessita temps i continuïtat, factors que fins ara el currículum d'ensenyaments musicals no preveia amb tanta rellevància.
Ja en el segle XX es va produir una transgressió de les fronteres, propiciada per l'auge de la indústria i el transport en l'àmbit geogràfic (amb la conseqüent influència artística i cultural). També entre l'àmbit acadèmic i el no acadèmic. Fa ja més d'un segle del naixement d'obres significatives de la música contemporània i més temps encara de procediments creatius com les denominades tècniques esteses. Des de llavors el repertori no ha fet més que augmentar, i aquelles obres experimentals hui són reconegudes per l'àmbit acadèmic. Arrere queden determinats punts geogràfics, escoles, festivals i laboratoris com a referents de creació o de corrents artístics. La transgressió també afecta el fenomen musical, més enllà de la interpretació clàssica de l'instrument, per a incloure, a més, objectes sonors i el propi cos. Aquest fet s'ha potenciat en el segle XXI amb la revolució que les noves tecnologies han produït en el flux d'informació i la comunicació, així com en el naixement de nous procediments creatius com ara l'electrònica en viu.
És per tot això que l'assignatura Escolta, Creació i Experimentació Sonora ha de ser una part fonamental en la formació dels futurs músics, especialment els vulguen introduir-se

en els corrents experimentals actuals. El perfil d'interpretació de música contemporània està pensat per a ampliar l'horitzó sonor i desenvolupar una faceta creativa que hibride l'experimentació musical, l'art sonor, la improvisació i la *performance*, així com aprofundir en noves grafies musicals, les tècniques esteses i fins i tot l'electrònica en viu. Partint de l'escolta i la presa de consciència del propi cos com a instrument i vehicle d'expressió artística, l'assignatura té un caràcter eminentment pràctic, en el qual el treball cooperatiu i per projectes és, així mateix, el procés i el producte.
La pèrdua de pors i prejudicis sobre el que es pot considerar art ha de guiar tant el coneixement dels corrents d'avantguarda musical i art sonor de les últimes dècades com un camí d'exploració personal sempre amb fins artístics, i entenent que l'art sempre ha de ser comprés en els contextos culturals que l'alberguen.
D'aquesta manera, es fa necessari crear una assignatura que fomente realment el desenvolupament de la creativitat des d'una vertadera immersió en el territori de l'escolta i l'experimentació. És hora d'adequar-se als nous temps, com ja han fet les arts plàstiques, la dansa i el teatre.

Competències específiques

a) Tindre consciència del propi cos com a instrument i vehicle d'expressió artística
b) Poder desenvolupar una escolta activa i profunda per a afavorir la pròpia expressió i la interacció dins del grup.
c) Discernir entre els principals corrents de l'avantguarda musical i art sonor de les últimes dècades per a comprendre les seues característiques principals.
d) Transcendir el fet sonor com a element de treball per a aplicar processos transdisciplinaris en la creació artística.
e) Tindre capacitat de generar i de desplegar idees musicals pròpies i col·lectives.
f) Reconéixer el valor cultural de la música i la seua dimensió ideològica
g) Ampliar les possibilitats sonores del mateix instrument a través de les tècniques esteses, les noves grafies i de les noves tecnologies.
h) Realitzar projectes artístics cooperatius.

Continguts

- El cos com a vehicle d'expressió artística: relaxació i consciència corporal. Pulsació i ritme. Respiració i propiocepció. Tècniques de prevenció de l'ansietat escènica. El cos com a instrument sonor. Utilització del cos com a mitjà expressiu i comunicatiu. El gest com a codi de comunicació i interpretació musical. La *performance* i el *happening*. Dadaisme i futurisme. Veu i poesia sonora. Teatre musical.
- Educació auditiva: audició i tipus d'escoltes. Objectes sonors. Comunicació i interacció a través de l'escolta.
- Corrents d'avantguarda. La dissolució de la tonalitat: atonalitat, politonalitat, modalitat. Altres sistemes d'afinació i organització de l'escala. Dodecafonisme i serialisme integral. Música concreta i *Elektronische Musik*. Minimalisme, Postminimalisme. Espectralisme. Nova complexitat i nova simplicitat. Música electrònica i música per ordinador. *Mixed media* i videoòpera. Poliestilisme. Experimental. Indeterminació. Art sonor. Expressions culturals i musicals del sud global.

- Processos transdisciplinaris en la creació artística: relació entre arts. Relació art-ciència-societat. Sinestèsia. Moviments artístics transversals entre les diferents arts: moviment Fluxus, Zaj, ACTUM, etc. Postmodernitat. Pluridisciplinarietat, multidisciplinarietat, interdisciplinarietat i transdisciplinarietat.
- Generació d'idees musicals: creativitat en música. Tècniques d'experimentació musical. Tècniques compositives. Composició col·lectiva. Tècniques d'improvisació. Improvisació lliure. *Soundpainting*. Generació d'un discurs musical i artístic. Plasmació de les idees musicals en grafia
Filosofia de l'art. Relació dels moviments polítics i socials amb la música: influències mútues. Actitud i comportament artístic. El concepte d'obra d'art. El concepte d'artista. Noves formes de transmissió de la música.
- Possibilitats sonores del mateix instrument: tècniques esteses. Noves grafies. Partitures gràfiques
Tecnologia de gravació i modificació del so en temps real. Espacialització del so. Nous instruments. Instruments electrònics i de programari. Interfícies i sensors d'interacció. *Live coding*.
Sonificació de dades.
- Projectes artístics cooperatius: el treball per projectes. La cooperació: el treball en equip. Fases dels projectes artístics: planificació, producció, realització, difusió. Adequació del projecte a l'espai en el qual es desenvolupa: contextualització i característiques acústiques.

Criteris d'avaluació

1. Participar activament en els projectes artístics, generant i aportant idees que ajuden en l'elaboració dels projectes artístics.
2. Adequar la pròpia interpretació al procés creatiu musical i artístic que s'estiga desenvolupant.
3. Exercir lideratges puntuals d'acord amb les necessitats del projecte.
4. Valorar i utilitzar el cos i la veu com a elements expressius.
5. Desenvolupar una escolta activa lliure de prejudicis.
6. Apreciar les principals manifestacions artístiques i sonores dels segles XX i XXI i comprendre els seus contextos i característiques.
7. Utilitzar de manera adequada al context les tècniques esteses, les noves grafies, els codis d'expressió i la interacció amb les tecnologies.

Etnomusicologia i Patrimoni Musical Valencià

Introducció

Es pot afirmar que la música tradicional és la manifestació més genuïna del caràcter representatiu d'un poble i està formada per un conjunt de gèneres musicals que pertanyen a l'anomenada música no culta i que està vinculada a les classes socials menys afavorides. No es conserva escrita en cap lloc per la seua dinàmica d'actuar com a reflex de la realitat canviant.
Els tres elements característics són el suport de la transmissió, la seua funcionalitat i la participació per persones sense cap preparació acadèmica.

L'assignatura d'Etnomusicologia i Patrimoni Musical Valencià oferirà una perspectiva general sobre la història, les metodologies i els temes de la disciplina, en les fases de musicologia comparativa, antropologia de la música i orientació multidisciplinària contemporània, i formarà pràcticament l'alumne per a dur a terme un treball de camp de caràcter introductori. A més, mostrarà una perspectiva etnomusicològica global i particular de les tradicions populars musicals valencianes més significatives, tant vocals com instrumentals, de manera que se'n puga comprendre la varietat, l'articulació i la vigència.
S'abordaran els fenòmens històrics de formació, els contextos d'ús i canvi social, les ocasions musicals, els repertoris, els instruments, la significació, els processos de construcció de l'objecte d'estudi dels recopiladors i la perspectiva etnomusicològica en els segles XX i XXI, amb insistència en les fonts documentals de diversa índole, les classificacions, els tractats i els treballs d'investigació existents fins al moment tant en cançoners i manuscrits com en fonoteques i les seues *ripropostes* actuals.
D'aquesta manera, l'alumnat adquirirà eines útils per a comprendre les pràctiques musicals que estudien i en les quals participen, i aprendran de manera pràctica els aspectes bàsics principals de l'etnomusicologia.

Competències específiques

a) Disposar d'eines bàsiques per a dur a terme un treball de camp de caràcter introductori enfocat a la *performance* musical.
b) Comprendre els processos i les pràctiques musicals en què es participe dins d'una comunitat local.
c) Disposar de nocions crítiques bàsiques en les àrees d'investigació etnomusicològica d'oralitat-auralitat, relació de les estructures socials i musicals, significat/significació musical i globalització i canvi històric.
d) Conéixer els fenòmens històrics de formació, els contextos d'ús i canvi social, les ocasions musicals, els repertoris, els gèneres, les formes, els estils, els instruments i els conjunts instrumentals de la música i dansa tradicional valencianes.
e) Tindre una perspectiva general i crítica sobre les fonts documentals, els tractats i els treballs d'investigació sobre la música i la dansa tradicional valencianes.
f) Realitzar investigacions etnogràfiques i històriques de la música i dansa tradicional valenciana per mitjà d'un treball pràctic de camp i d'arxiu des d'una perspectiva etnomusicològica.

Continguts

- Introducció a l'etnomusicologia.
- Mètodes i fonts de la música tradicional.
- Treball de camp, anàlisi i transcripcions.
- Principals gèneres de la música tradicional valenciana
- Primers treballs de recopilació: Eduardo Giménez, Inzenga, Baixauli i Ruiz de Lihory. Alan Lomax. Manuel García Matos.
- Quaderns de música folklòrica de Manuel Palau i els Cançoners de Salvador Seguí.
- Fonoteca de Materials i principals recopiladors del segle XX.

- *Riproposta* i investigació aplicada al patrimoni musical valencià.

Criteris d'avaluació

1. Demostrar comprensió des d'una perspectiva etnomusicològica global i particular de les tradicions musicals valencianes més significatives, de la seua rellevància i del lloc.
2. Mostrar, per mitjà d'un treball de camp introductori, l'assimilació dels principis metodològics bàsics usats en l'etnomusicologia contemporània.
3. Aconseguir una autonomia progressivament major en la investigació etnomusicològica en l'àmbit introductori.
4. Adquirir capacitat crítica sobre quatre de les àrees bàsiques d'investigació etnomusicològica contemporània d'oralitat-auralitat, relació de les estructures socials i musicals, significat/significació musical i globalització i canvi històric.
5. Mostrar comprensió dels fenòmens històrics de formació, els contextos d'ús i canvi social, les ocasions musicals, els repertoris, els gèneres, les formes, els estils, els instruments i els conjunts instrumentals de la música i la dansa tradicional valencianes.
6. Reconéixer i usar críticament les fonts documentals sobre la música tradicional valenciana, els tractats i els treballs d'investigació.
7. Saber conduir de manera pràctica, en l'àmbit introductori, una investigació etnogràfica i històrica sobre algun aspecte significatiu de la música i la dansa tradicional valenciana, per mitjà d'un treball de camp i d'arxiu des d'una perspectiva etnomusicològica.

Interpretació musical històrica i fonts de la música antiga

Introducció

Les partitures de música antiga (compostes abans del segle XIX) no ens donen tota la informació necessària per a interpretar-les correctament. Per exemple, en el Barroc, generalment, les dinàmiques, les articulacions i els ornaments no estaven escrits; era tasca de l'intèrpret afegir-los. Aquesta assignatura de perfil proporcionarà l'alumnat les eines necessàries per a la interpretació de repertori compost entre els segles XVI i XVIII.
A més, hauran d'aplicar la teoria apresa: interpretaran música renaixentista, barroca o clàssica de cambra amb els seus instruments. Tot i això, abastar un repertori tan extens és impossible; per tant, depenent de l'alumnat i les seues característiques, aprofundirà en un dels estils: renaixement, barroc o classicisme. L'alumnat pot participar amb instruments moderns o antics.

Competències específiques

a) Domini dels gèneres de la música antiga.
b) Utilitzar els símbols musicals antics que s'empren per a representar música.
c) Llegir, entendre i interpretar partitures senzilles amb formes de notació antiga.
d) Conéixer els instruments antics i les seues diferències amb els moderns.
e) Reconéixer a través de l'audició corrents estètics i artístiques.
f) Manejar idees i conceptes relacionats amb la història del pensament musical.

g) Emetre judicis de valor sobre aspectes estètics, filosòfics i de teoria de la música en relació amb obres i textos musicals.
h) Ornamentar i improvisar d'acord amb l'estil.
i) Executar música antiga, aplicant els paràmetres tècnics i interpretatius des d'una perspectiva historicista.
j) Elaborar i participar en projectes musicals de música antiga.

Continguts

- Coneixement de les principals fonts primàries que ens ajuden a saber com interpretar el repertori de música antiga.
- Coneixements de les característiques de l'estil renaixentista.
- Coneixements de les característiques dels diferents estils nacionals en el Barroc: característiques de l'ornamentació francesa. Característiques de l'ornamentació italiana. Estil alemany.
- Coneixements de les característiques de l'estil clàssic.
- Introducció als diferents tipus de notacions antigues.
- Aplicació dels coneixements de baix continu a l'acompanyament d'un o més solistes.
- Audicions comparades de grans intèrprets per a analitzar de manera crítica les característiques de les diferents versions.
- Coneixement de les característiques i la sonoritat dels instruments antics
- Anàlisi i interpretació d'obres bàsiques del repertori que incloguen diferents estils de música antiga.
- La unitat sonora: respiració, atac, *vibrato*, colps d'arc, afinació, articulació, ritme i fraseig. Agògica i dinàmica.
- Estudi i pràctica dels gestos anacrústics necessaris per a tocar sense director.
- Equilibri sonor i de plans.

Criteris d'avaluació

1. Interpretar obres de música antiga de diferents estils dins de l'agrupació corresponent.
2. Actuar com a responsable del grup dirigint la interpretació col·lectiva mentre realitza la seua pròpia part.
3. Llegir a primera vista una obra de poca dificultat en l'agrupació que corresponga.
4. Estudiar a casa les obres corresponents al repertori programat.
5. Interpretació pública d'obres de música antiga de diferents estils.
6. Conéixer les diverses fonts de la música antiga i abordar-les de manera crítica des de la perspectiva de la interpretació musical.
7. Emprar les diferents fonts primàries per a fer una interpretació històricament informada.
8. Conéixer les diferències entre les diverses èpoques històriques estudiades i les seues normes d'interpretació, o els seus estils d'interpretació.

***Jazz* i Música Moderna: Improvisació, Composició i Arranjaments en Gèneres Actuals**

Introducció

El procés d'ensenyament i aprenentatge de les especialitats instrumentals amb repertori de música moderna té un forçós caràcter individual. Per això, aquesta assignatura tindrà com a finalitat l'activitat musical en grup dirigida a l'obtenció de nous coneixements de *jazz* i música i moderna i la seua aplicació pràctica.
Les associacions d'instruments tradicionals donaran pas a un repertori que alberga un complex entramat d'interrelacions instrumentals sense perdre la unitat de criteri i l'assimilació del llenguatge del *jazz*, que han de ser les principals metes per a aconseguir.
L'alumnat haurà d'incrementar l'actitud d'escolta de tot el que envolta la pròpia execució unipersonal per tal d'assolir els aspectes inherents a la improvisació: afinació, homogeneïtat en el fraseig, personalització del so, coneixement de les peculiaritats de l'estil, etc.
En suma, l'alumnat se sentirà partícip d'una interpretació creativa i col·lectiva donant pas a un enriquiment personal i musical de l'instrumentista que difícilment es pot abordar des de l'experiència individual amb l'instrument.

Competències específiques

a) Especialitzar-se en gèneres del *jazz* i de la música moderna.
b) Discriminar els fenòmens històrics de formació, els contextos d'ús i canvi social, les ocasions musicals, els repertoris, els gèneres, les formes, els estils, els instruments i els conjunts instrumentals propis del *jazz* i de la música moderna.
c) Emetre judicis de valor sobre temes del *jazz* i de la música moderna.
d) Improvisar d'acord amb els gèneres, les formes i els estils del *jazz* i de la música moderna.
e) Executar música de *jazz* i moderna aplicant els paràmetres tècnics i interpretatius propis d'aquesta música.
f) Utilitzar eines bàsiques per a dur a terme un treball de camp introductori enfocat a la *performance* musical.
g) Arranjar i assignar línies de música a diferents instruments musicals i/o veus per a escoltar-los junts.

Continguts

- Improvisació: transcripció. Patrons. Tocar/descansar (Tocar/descansar, *pacing*). Memorització de cançons (melodia i harmonia). Duració de la frase. Densitat rítmica. *Time-Feel*. Adorns rítmics i melòdics. Notes no harmòniques. Notes guia. Relació escala-acord. Matisos. Articulació. Patrons d'escales. Estructures triàdiques. Solos amb notes de l'acord. Solos motívics. Desenvolupament motívic. Desplaçament rítmic. Augmentació/disminució. Repertori d'estàndards variats, per a memoritzar.
- Composició. Melodia: el motiu i el seu desenvolupament. Forma melòdica. Construcció de frases melòdiques. Harmonia: harmonia de *blues*. Harmonia diatònica, incloent-hi l'ús de dominants secundaris i substituts. Harmonia modal. Harmonia modal i tonal mesclada. Harmonia no funcional. Punt pedal. Ritme i estils: compassos binaris, ternaris i d'amalgama. Ús d'estàndard *time-feels* com ara *swing*, *be-bop*, *latin*, *afro*, *rock*, *fusion*, *ballad*, etc. Forma: formes estàndard de cançons utilitzades en composició de *jazz*. Composicions *through-composed*.

- Arranjaments: forma de la cançó. Forma de l'arranjament. Lletres i números d'assaig. Anàlisi d'anticipacions. Manipulació del ritme melòdic. Línia divisòria imaginària. Dinàmiques i articulacions. Secció rítmica: la bateria. El baix. La guitarra. Els teclats. Instrumentació. Disseny de la partitura general (*score*). Solo, uníson i octaves. Harmonització de les anticipacions. Solo a dos, tres, quatre i cinc parts. Límits greus dels intervals. Aproximacions. *Spread voicings*. Organització d'un arranjament. Principis bàsics d'articulació. Línies d'acompanyament amb notes guia.

Criteris d'avaluació

1. Interpretar transcripcions sobre la gravació original.
2. Executar patrons en totes les tonalitats.
3. Comprendre teòricament els conceptes estudiats.
4. Aplicar els conceptes estudiats en la pràctica.
5. Interpretar un repertori de memòria, apropiat al nivell, demostrant l'habilitat adquirida amb les diferents tècniques treballades.
6. Analitzar composicions i arranjaments, d'un nivell adient al curs, amb fluïdesa i correcció.
7. Produir composicions pròpies, aplicant els recursos i les tècniques treballades al curs.
8. Escriure correctament per als diferents instruments característics de l'estil, utilitzant les diferents tècniques pròpies de cadascun.

Musicologia

Introducció

El fet musical està present en totes les societats del planeta. D'una manera o d'una altra, els humans hem establit una vinculació estreta amb els sons i els hem integrat en tota mena de pràctiques socials. El seu coneixement, a més, ha estat sovint sota la nostra mirada curiosa. I, així, l'estudi de la música s'ha convertit en una de les branques del coneixement més antigues de la humanitat.
La Musicologia és la ciència formal que recull i sistematitza tots els corrents de saber musical que, des de temps de l'antiga Grècia, la història humana ha anat plantejant. Actualment, es troba plenament integrada en el rigor del mètode científic, i mitjançant l'ús de les tècniques pròpies de les ciències humanes i socials, incorpora al seu corpus tots els elements teoricopràctics, analítics i reflexius vinculats amb la música i els seus corresponents contextos sociohistòrics.
Encara més, la Musicologia és un dels àmbits acadèmics i professionals que desenvolupen els conservatoris superiors de música. Aquesta assignatura, doncs, es configura com una introducció fonamental. D'una banda, proporciona una mostra del treball musicològic en les diferents facetes professionals: investigació, edició, gravació, crítica, interpretació, construcció d'instruments, disseny acústic, gestió cultural o docència. I, d'altra banda, planteja una primera aproximació al conjunt de les ciències de la música i als mètodes i les tècniques d'investigació musical.

Competències específiques

a) Conéixer l'estructura musical de les obres dels diversos repertoris de la tradició occidental, i d'altres societats, i valorar-ne plenament els aspectes sintàctics i sonors.
b) Conéixer les condicions artístiques, històriques i socials en les quals s'ha desenvolupat la creació musical i la pràctica interpretativa.
c) Conéixer els materials de la música, les tècniques històriques i modernes de composició, la construcció, acústica i característiques organològiques dels instruments i les diferents propostes per a la seua classificació.
d) Reconéixer a través de l'audició i la iconografia els principals instruments musicals de la cultura occidental al llarg de la història i d'altres cultures musicals.
e) Conéixer els mètodes d'investigació científica, les tècniques i els conceptes propis del camp de la musicologia i les seues aplicacions.
f) Adquirir la capacitat crítica per a valorar els productes de l'activitat musical de diferents períodes i diferents cultures amb una perspectiva que integre aspectes artístics, històrics i socials.
g) Argumentar i expressar els punts de vista sobre la interpretació, així com donar resposta al repte que suposa facilitar la comprensió de l'obra musical.
h) Aplicar criteris científics que permeten catalogar, preservar i recuperar el patrimoni musical i aprofundir en la comprensió de l'obra a fi d'interpretar-la, estudiar-la i difondre-la.
i) Dissenyar, elaborar, presentar i defensar treballs d'investigació, de manera oral o escrita, amb rigor científic i comptant amb totes les eines metodològiques i instrumentals necessàries.
j) Aplicar amb solvència criteris raonables en la gestió, l'organització i la difusió d'activitats musicals.

Continguts
- La musicologia: definició i àmbits d'estudi. L'estudi musical a través de la història: de l'antiga Grècia en el segle XVIII. La sistematització fundacional de Guido Adler i la seua evolució. Corrents actuals d'estudi musicològic.
- Mètodes i tècniques d'investigació musical: el mètode científic. Els procediments de la investigació científica: pregunta científica, formulació d'hipòtesis, operativització, disseny d'investigació i limitacions. Arxius i espais de documentació. Tècniques d'investigació quantitatives. El treball de camp. Tècniques d'investigació qualitatives. Anàlisi i tractament de dades. Redacció, presentació i defensa del treball científic.
- Les fonts d'investigació científiques: partitures i instruments musicals. Literatura musical. Iconografia musical. La gravació sonora i audiovisual. La citació i l'honestedat acadèmica.
- Organologia: acústica musical, percepció del so, sistemes d'afinació i temperaments. Els sistemes de classificació d'instruments musicals. Patrimoni instrumental. Els instruments musicals: idiòfons, membranòfons, cordòfons, aeròfons i electròfons.
- Pensament musical: la història de l'estètica musical. La relació de la música amb la resta de les arts.
- Edició musical: paleografia, notacions antigues i tabulatures. Grafies contemporànies. El procés d'edició: selecció, cura, transcripció, maquetació i impressió.

- Gestió musical: producció, interpretació i consum. La programació musical. Gravacions i difusió: estudis de gravació, discogràfiques i plataformes de *streaming*. Introducció a la legislació i l'economia de la música.
- Musicologia aplicada: musicologia aplicada a la interpretació. Musicologia aplicada a la crítica musical. Musicologia aplicada a la divulgació.

Criteris d'avaluació

1. Conéixer la disciplina científica de la musicologia i la seua evolució històrica.
2. Aplicar els diferents mètodes i tècniques d'investigació musicològica.
3. Dissenyar projectes d'investigació.
4. Emprar, de manera crítica, les diferents fonts d'informació i la literatura científica.
5. Elaborar textos científics amb correcció ortogràfica, gramatical i lèxica, amb precisió terminològica i amb claredat expositiva i estructural.
6. Presentar i defensar treballs d'investigació i adaptar-los per a difondre'ls en l'àmbit divulgatiu o de la interpretació musical.
7. Conéixer els principals corrents de la història del pensament musical.
9. Identificar i raonar les diferents classificacions d'instruments.
10. Conéixer els fonaments del treball d'edició i de gestió musical.

Pedagogia aplicada a la docència en escoles de música

Introducció

La docència és una professió a la qual acaben dedicant-se una gran majoria dels músics, almenys durant una època de les seues vides. En concret a la Comunitat Valenciana, a causa de la nostra àmplia i extensa cultura musical, molts dels alumnes i les alumnes que finalitzen els seus estudis d'ensenyaments professionals passen a exercir la docència en escoles de música. Per això, és primordial inserir aquest itinerari de Pedagogia Musical perquè puguen adquirir els coneixements teoricopràctics de didàctica de la música necessaris, saber valorar críticament els materials que ofereix el mercat, així com seqüenciar els aprenentatges en funció de l'edat de l'alumnat i dels seus interessos.

Abans de res, els xiquets i xiquetes i joves que s'acosten al món de la música tenen dret a rebre una educació de qualitat, amb docents que sàpien transmetre'ls tant la seua passió per ella com els seus coneixements. Aquests han de conéixer els mecanismes de la motivació per a l'aprenentatge així com els grans mètodes desenvolupats al llarg del segle XX i que tants èxits han collit. A més, s'ha de tindre en compte que, tant la incorporació de les noves tecnologies a l'educació, amb l'ampli ventall de possibilitats que ofereix (creació, edició, enregistrament, etc.), com el sorgiment d'una gran diversitat de materials didàctics, fan imprescindible conéixer-los i incloure'ls entre els recursos que es treballen en la classe.

D'altra banda, la música és una matèria amb una certa complexitat a l'hora de ser impartida, perquè és el llenguatge de les emocions i implica aprendre un nou codi, desxifrar-lo i dominar-lo fins a convertir-lo en art apreciant el seu valor estètic. A causa d'això, cal preparar un professorat que domine aquesta complexitat i s'adapte a la gran

diversitat d'alumnat que es trobarà a les escoles de música i que abasta des dels zero anys fins a la vellesa.

Finalment, assumint que una bona formació en pedagogia musical ha d'abordar-se en profunditat en els estudis superiors, és necessari dotar als nostres alumnes d'estudis professionals d'uns coneixements bàsics i imprescindibles a l'hora de fer classe, des de la iniciació musical fins a l'edat adulta. És per això que les competències, objectius, continguts i criteris d'avaluació plantejats en aquest itinerari estan enfocats cap a la pràctica docent, de manera que siguen útils en el dia a dia de les escoles de música valencianes, siga com siga l'assignatura impartida, i se'ls ha de dotar d'un caràcter eminentment pràctic.

Competències específiques

a) Conéixer les aportacions i l'evolució de la pedagogia i de la psicologia de la música per a poder aplicar-les en contextos educatius musicals.
b) Aplicar els principis bàsics dels diferents mètodes i sistemes d'educació musical.
c) Saber dissenyar programacions i unitats didàctiques adaptades a les diferents necessitats de les escoles de música.
d) Valorar la importància i beneficis del treball en equip, sabent desenvolupar la tasca docent de manera cooperativa.
e) Saber garantir l'equitat i el respecte a la diversitat en propostes educatives que contemplen aspectes inclusius, igualitaris, globals i comunitaris responent a les necessitats de l'alumnat i la societat.
f) Comprendre les diferents funcions de la música així com els beneficis que proporciona la seua pràctica i aprenentatge.
g) Utilitzar eines tecnològiques i digitals per a millorar l'aprenentatge de l'alumnat, la tasca docent i la gestió organitzativa.

Continguts
- El sistema educatiu musical valencià i la seua regulació.
- Definició i teories del currículum i nivells de concreció.
- Aspectes bàsics de la programació didàctica: formulació i desenvolupament de competències, objectius, continguts, criteris i instruments d'avaluació. Activitats curriculars, complementàries i extraescolars. Recursos i materials.
- Introducció a una programació didàctica d'estimulació musical primerenca: objectius, continguts, activitats i recursos segons l'edat.
- Elaboració d'unitats didàctiques: concepte i parts.
- Normativa i documents de centre de les escoles de música de la Comunitat Valenciana.
- Estructura i contingut de les proves d'obtenció directa del Certificat d'Ensenyaments Elementals i de les proves d'ingrés/accés als ensenyaments reglats musicals.
- Associacions professionals i xarxes informals de docents.
- El treball en equip col·laboratiu: brainstorming, resolució de conflictes, cooperació, repartiment de tasques, intercanvi d'idees, etc.
- L'aprenentatge per projectes i coordinació entre assignatures.
- Trastorns del desenvolupament i condicions més prevalents en el sistema educatiu.

- Diferències entre exclusió, segregació, integració i inclusió.
- Alumnat amb Necessitats Educatives d'Atenció Especial, accessibilitat (física, sensorial, cognitiva, emocional) i tipus de barreres d'accés al currículum (socioeconòmiques, d'infraestructura, actitudinals, organitzatives, sociofamiliars, comunicatives, metodològiques).
- Adaptació del currículum, les activitats i la metodologia per a aconseguir la inclusió.
- La tutoria i l'orientació acadèmica i professional.
- Beneficis i diferents funcions de la música.
- Musicoteràpia: definició i aplicacions bàsiques.
- Recursos tecnològics per a la millora i gestió de l'aprenentatge.
- Accés en línia a recursos educatius i per a la formació contínua.
- Mitjans per a l'aprenentatge semipresencial i a distància: avantatges i desavantatges.
- Normativa de protecció de dades en menors i privacitat.

Criteris d'avaluació

1. Mostrar capacitat per a aplicar les aportacions de la pedagogia i la psicologia de la música en la docència musical.
2. Saber aplicar els principis bàsics dels mètodes i sistemes d'educació musical més importants del segle XX i XXI.
3. Ser capaç de realitzar programacions i unitats didàctiques de les assignatures presents a les escoles de música.
4. Demostrar aptituds per a treballar en un equip docent, com la capacitat de coordinació del treball, de cooperació i de resolució de problemes, entre altres.
5. Ser capaç d'aplicar propostes educatives que garantisquen els principis d'equitat i el respecte a la diversitat.
6. Ser capaç d'identificar les diferents funcions de la música en la nostra societat.
7. Demostrar destresa amb noves tecnologies necessàries en el dia a dia del docent.

Sonologia

Introducció

Aquesta assignatura afavoreix un currículum adaptat a un nou perfil professional, relacionat amb l'estudi, l'experimentació, la investigació i la difusió de la creació musical mitjançant l'ús de la tecnologia electrònica i informàtica. En els últims anys la societat i la comunitat educativa són testimonis de l'increment de l'ús que han experimentat les noves tecnologies i la seua implantació en l'aprenentatge. Amb la implantació d'aquesta assignatura en els ensenyaments professionals, es pretén ampliar i completar la formació de l'alumnat, atenent la percepció i la consciència del so, ja que aquest és l'essència de la música. I, al mateix temps, oferir-los noves possibilitats d'inserció en el mercat laboral.
L'assignatura està dirigida d'una banda a alumnes amb interés general en l'experimentació sonora amb eines tecnològiques actuals (edició de partitures, gravació, edició, retransmissió d'àudio i vídeo...), necessàries per a desenvolupar qualsevol professió musical. D'altra banda, també té funcions preparatòries per a l'examen per a

accedir al grau superior en l'especialitat de Sonologia. Per tant, s'inclouen continguts nous, com els matemàtics aplicats a l'acústica musical o els artístics i estètics, que serveixen de complement a una part de la història de la música més desconeguda entre l'alumnat.
L'alumnat desenvoluparà tot un seguit de competències per a poder desenvolupar-se correctament dins del món professional actual, sempre tenint en compte el seu nivell acadèmic i cognitiu. Aquestes competències inclouen tant coneixements teòrics i històrics com capacitats tècniques, ja que l'assignatura té un caràcter eminentment pràctic i creatiu. Tot això sense perdre de vista l'objectiu més important: aconseguir que l'alumnat siga autònom i resolutiu en la planificació i la gestió de processos relacionats amb la creació, adaptació i aplicació crítica de recursos tecnològics musicals.

Competències específiques

a) Experimentar amb diferents processos sonors i desenvolupar estratègies de creació i manipulació per a potenciar la creativitat i expressivitat personal.
b) Utilitzar estratègies bàsiques de gravació de vídeo i àudio per a registrar interpretacions pròpies i/o d'agrupacions del centre.
c) Conéixer i utilitzar eines d'edició digital de partitures per a transcriure, crear i arreglar música.
d) Aplicar processos bàsics d'edició d'àudio i imatge digital per a la realització de projectes propis o en col·laboració.
e) Aplicar processos bàsics de mescla i masterització d'àudio amb perspectiva funcional, estètica i artística.
f) Realitzar retransmissions audiovisuals en directe mitjançant l'ús de plataformes digitals per a fomentar la difusió d'esdeveniments del centre educatiu.
g) Conéixer, comprendre i aplicar els conceptes matemàtics, acústics i organològics necessaris per al disseny, la creació i l'edició de so.

Continguts

- Programes de creació i edició de so.
- Experimentació sonora digital.
- Síntesi de so i composició algorítmica.
- Emmagatzematge i maneig dels treballs realitzats
- Microfonia: tipus, característiques, cablejat, funcionament i tècniques d'emplaçament.
- Càmera: tipus, característiques, cablejat, funcionament, il·luminació.
- Programari: característiques i possibilitats de diferents programes de captació audiovisual.
- Llenguatge audiovisual: moviments de càmera, tipus de plans i enquadrament.
- Coneixement i maneig de programes d'edició de partitures.
- Creació de partitures amb diferents tipus de notació.
- Arxius MIDI i XML.
- Llibreries de so i instruments virtuals

- Equips informàtics. Maquinari i programari. Tipus d'equips informàtics i sistemes operatius. Elements funcionals dels equips. Perifèrics i dispositius d'emmagatzematge comuns. Sistema binari i unitats de mesura de la capacitat de l'emmagatzematge digital.
- Edició d'àudio: selecció, tall, ajust, neteja.
- Edició d'imatge: selecció, tall, correcció de color, transicions, aplicació d'efectes.
- Terminologia bàsica en anglés dels processos i els tractaments d'àudio i imatge.
- Processos de la mescla: equalització, *panning* i aplicació d'efectes.
- Processos de masterització: efectes i exportació.
- Mitjans de difusió de la música: ràdio, pòdcast i serveis de música en *streaming*.
- Terminologia bàsica en anglés dels processos de mescla i masterització d'àudio.
- Plataformes de transmissió en viu.
- Codificadors de maquinari i programari.
- Paràmetres de les retransmissions.
- Control de la retransmissió.
- Escenes, transicions i terços inferiors.
- Aritmètica i àlgebra: conjunts numèrics, potències i arrels (teorema de Pitàgores), angles i raons trigonomètriques, polinomis i fraccions algebraiques. Equacions i sistemes: plantejament i resolució d'equacions de primer i segon grau, plantejament i resolució de sistemes lineals, i no lineals de fins a segon grau, amb dues incògnites. Logaritmes i equacions logarítmiques.
- Anàlisi: característiques i representació gràfica de funcions d'una variable. Funcions algebraiques: polinòmiques (lineals i quadràtiques), racionals, irracionals (radicals). Funcions transcendents: exponencials, logarítmiques i trigonomètriques. Funcions periòdiques. Funcions definides a trossos i valor absolut d'una funció. Transformacions d'una funció: translacions, reflexions, expansions i contraccions.
- Acústica física: mecànica ondulatòria. Moviment periòdic oscil·latori: rectilini (MAS) i curvilini. Moviment vibratori complex. Ondes sonores: transversals, longitudinals i estacionàries. Propietats del moviment ondulatori.
- Acústica musical: propagació del so. Propietats del so: freqüència, amplitud, forma d'ona i envolupant. Sistema auditiu i psicoacústica. Sèrie harmònica.
- Antecedents de la informàtica musical.
- Primers instruments elèctrics.
- Música concreta.
- *Elektronische Musik*.
- Sintetitzadors.
- Art sonor.
- Multimèdia, videoòpera, etc.
- Etapes de l'evolució de la tecnologia de gravació musical: acústica, elèctrica, magnètica i digital.

Criteris d'avaluació

1. Saber crear, manipular i emmagatzemar material sonor per a la posterior utilització com a part de l'elaboració d'una peça, un clip, sintonia o fragment musical.
2. Saber dissenyar estratègies i processos de treball amb la manipulació del so.

3. Demostrar autonomia en el maneig del maquinari i programari de gravació d'àudio i vídeo.
4. Saber crear partitures, editar, transcriure i realitzar arranjaments musicals digitalment.
5. Aplicar les convencions de la notació musical clàssica i contemporània en el programari d'edició musical.
6. Demostrar autonomia en l'edició i la manipulació digital d'arxius d'àudio i vídeo.
7. Prendre decisions en l'edició d'àudio i vídeo amb criteri artístic i sobre la base de l'estratègia plantejada.
8. Demostrar autonomia en els processos de mescla i masterització d'àudio.
9. Demostrar coherència en les decisions preses en la mescla de so buscant la qualitat artística del treball final.
10. Demostrar autonomia en el maneig de plataformes digitals per a *streaming*.
11. Prendre decisions de realització coherents coneixent les diferents possibilitats audiovisuals.
12. Dinamitzar les actuacions del centre mitjançant les retransmissions en directe.
13. Utilitzar adequadament els principis generals de l'àlgebra i anàlisi d'una variable, especialment en el camp de la trigonometria i la representació gràfica de funcions.
14. Aplicar els fonaments de l'acústica i la psicoacústica en la gravació i l'edició de so.
15. Entendre les característiques acústiques dels instruments, les seues possibilitats tècniques, sonores i expressives i les seues aplicacions en la pràctica musical.
16. Relacionar els coneixements de matemàtica i acústica en la síntesi de so i la composició algorítmica.

Tècniques de Promoció o Gestió en Contextos Artístics

Introducció

Aquesta assignatura té com a objectiu fonamental dotar l'alumnat amb les eines i els coneixements necessaris per a fer front als aspectes jurídics i de gestió propis d'agrupacions artístiques i empreses culturals. En l'assignatura s'aborden els principis fonamentals i els conceptes bàsics de l'administració d'empreses culturals, i s'ofereix una perspectiva global amb les interrelacions entre totes les parts d'aquesta. És una assignatura que introdueix la professionalització del músic en competències transversals, apoderament i emprenedoria i li dona coherència.
Atesa la complexitat de la matèria, les classes en aquesta assignatura es basaran en un diàleg continu entre professorat i l'alumnat. No significa que no hi haja unes directrius planejades pel professorat, sinó que aquest anirà orientant els continguts depenent de la direcció que marque l'alumnat, i adaptant la metodologia segons el grau de comprensió i conscienciació adquirides per aquest. L'alumnat, al seu torn, haurà de desenvolupar a casa el treball orientat pel professorat en classe, i se sentirà convidat a expressar les seues dificultats o sensacions d'assoliment. Això permet una dinàmica de treball en què no s'exigiran impossibles a l'alumnat, i en què el professor col·labora activament amb aquest en la cerca de solucions pràctiques.
L'avaluació es realitzarà inicialment de manera que el professor puga valorar els

coneixements dels quals parteix l'alumnat i el seu grau de conscienciació respecte a aquests. D'altra banda, s'observarà de manera periòdica el grau de conscienciació de l'alumnat en relació amb els coneixements que va adquirint de manera que puga desenvolupar-se una avaluació contínua amb un marcat caràcter funcional que faça possible la utilitat dels coneixements adquirits amb vista a conquistar-ne altres d'índole superior.

Competències específiques

a) Organitzar i planificar el treball de manera eficient i motivadora.
b) Recollir informació significativa, analitzar-la, sintetitzar-la i gestionar-la adequadament.
c) Utilitzar eficientment les tecnologies de la informació i la comunicació.
d) Desenvolupar raonadament i críticament idees i arguments.
e) Desenvolupar en la pràctica laboral una ètica professional basada en l'apreciació i la sensibilitat estètica, mediambiental i cap a la diversitat.
f) Dominar la metodologia d'investigació en la generació de projectes, idees i solucions artístiques viables.
g) Usar els mitjans i els recursos a l'abast amb responsabilitat cap al patrimoni cultural.
h) Contribuir amb l'activitat professional a la sensibilització social de la importància del patrimoni cultural, i la seua incidència en els diferents àmbits i la seua capacitat de generar valors significatius.
i) Ser capaç de gestionar la pròpia activitat professional.
j) Saber dissenyar, organitzar, planificar, realitzar i avaluar processos i/o projectes artístics.
k) Desenvolupar la capacitat, l'habilitat, i la disposició per a participar en un procés creatiu aportant recursos propis, combinar-los i compartir-los amb flexibilitat, responsabilitat, sinceritat i generositat en el treball col·lectiu.

Continguts

- Introducció a la cultura, gestió de projectes artístics i les empreses culturals. Exemples pràctics.
- Introducció al màrqueting en les empreses culturals. Exemples pràctics.
- El propi perfil com a producte cultural.
- Disseny de projectes: casos pràctics.
- Estratègies de difusió i comercialització de projectes. Les TIC com a eina de comunicació. Les xarxes socials.
- Instruments d'avaluació de projectes artístics.
- Defensa de casos pràctics: anàlisi i resolució d'una situació plantejada que presenta problemes de solució múltiple a través de la reflexió.
- Exposició de projectes artístics.
- Elaboració d'un perfil professional complet i/o projecte empresarial.

Criteris d'avaluació

1. Demostrar domini en l'ús del vocabulari específic de l'àmbit de la gestió artística.

2. Elaborar una defensa coherent projectes artístics.
3. Treballar de manera col·laborativa en l'elaboració de projectes artístics.
4. Dominar la metodologia en l'àrea organitzativa durant la gestió d'un projecte.
5. Demostrar responsabilitat i creativitat a l'hora d'afrontar problemes professionals.
6. Identificar els aspectes jurídics fonamentals en l'àmbit musical.

Annex II
Distribució per cursos i el total d'hores per especialitat

Acordió i Piano

Assignatura Hores setmanals

	1r	2n	3r	4t	5é	6é	Total
Instrument	1	1	1	1	1	1	192
Cor	1	1					64
Conjunt	1	1	1	1			128
Mús. de Cambra			1	1	1	1	128
Lectura, Improvisació i Acompanyament Aplicat					1	1	64
Història de la Música					1,5	1,5	96
Llenguatge Musical	2	2					128
Harmonia i Anàlisi Musical			1,5	1,5	1,5	1,5	192
Audició Conscient			1	1	1	1	128
Assignatura de Perfil					1,5	1,5	96
Total	5	5	5,5	5,5	8.5	8,5	1.216

Arpa

Assignatura Hores setmanals

	1r	2n	3r	4t	5é	6é	Total
Instrument	1	1	1	1	1	1	192
Orquestra/Conjunt	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	288
Mús. de Cambra			1	1	1	1	128
Història de la Música					1,5	1,5	96
Llenguatge Musical	2	2					128
Harmonia i Anàlisi Musical			1,5	1,5	1,5	1,5	192
Audició Conscient			1	1	1	1	128
Assignatura de Perfil					1,5	1,5	96
Total	4,5	4,5	6	6	9	9	1.248

Hores anuals

Repertori Acompanyat	6	6	10	10	10	12	54

Cant

Assignatura Hores setmanals

	1r	2n	3r	4t	5é	6é	Total
Instrument	1	1	1	1	1	1	192
Cor			1	1			64
Conjunt	1	1					64
Mús. de Cambra			1	1	1	1	128
Piano Complementari		0,5	0,5	0,5			48
Història de la Música					1,5	1,5	96
Idiomes Aplicats al Cant	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	288
Llenguatge Musical	2	2					128
Harmonia i Anàlisi Musical			1,5	1,5	1,5	1,5	192
Audició Conscient			1	1	1	1	128
Assignatura de Perfil					1,5	1,5	96
Total	5,5	6	7,5	7,5	9	9	1.424

Hores anuals

Repertori Acompanyat	6	6	10	10	10	12	54

Cant Valencià

Assignatura Hores setmanals

	1r	2n	3r	4t	5é	6é	Total
Instrument	1	1	1	1	1	1	192
Cor	1	1	1	1			128
Conjunt	1	1	1	1	1	1	192
Fonaments del Cant d'Estil	1	1	1	1			128
Guitarra Aplicada al Repertori de Cant d'Estil		0,5	0,5	0,5			48
Història de la Música					1,5	1,5	96
Llenguatge Musical	2	2					128
Harmonia i Anàlisi Musical			1,5	1,5	1,5	1,5	192
Audició Conscient			1	1	1	1	128
Optatives de perfil: Etnomusicologia i Patrimoni Musical Valencià					1,5	1,5	96
Total	6	6,5	7	7	7,5	7,5	1.328

Clave, Orgue i Instruments de Corda Polsada del Renaixement i el Barroc

Assignatura *Hores setmanals*

	1r	2n	3r	4t	5é	6é	Total
Instrument	1	1	1	1	1	1	192
Cor	1	1					64
Conjunt-Consort	1	1					64
Mús. de Cambra			1	1	1	1	128
Baix Continu			1	1	1	1	128
Història de la Música					1,5	1,5	96
Llenguatge Musical	2	2					128
Harmonia i Anàlisi Musical			1,5	1,5	1,5	1,5	192
Audició Conscient			1	1	1	1	128
Assignatura de Perfil					1,5	1,5	96
Total	5	5	5,5	5,5	8,5	8,5	1.216

Dolçaina

Assignatura Hores setmanals

	1r	2n	3r	4t	5é	6é	Total
Instrument	1	1	1	1	1	1	192
Cor	1	1					64
Conjunt	1	1	1	1			128
Música de cambra			1	1	1	1	128
Piano complementari		0,5	0,5	0,5			48
Tabalet	0,5	0,5					32
Gèneres, Manifestacions de la Música Tradicional			1	1	1	1	128
Història de la música					1,5	1,5	96
Llenguatge Musical	2	2					128
Harmonia i Anàlisi Musical			1,5	1,5	1,5	1,5	192
Audició Conscient			1	1	1	1	128
Assignatura de Perfil					1,5	1,5	96
Total	5,5	6	7	7	7	7	1.360

Hores anuals

Repertori Acompanyat	6	6	10	10	10	12	54
Taller de canyes	4	4	4	4	4	4	24

Instruments simfònics

Assignatura Hores setmanals

	1r	2n	3r	4t	5é	6é	Total
Instrument	1	1	1	1	1	1	192
Orquestra/Banda/Conjunt	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	288
Mús. de Cambra			1	1	1	1	128
Piano Complementari		0,5	0,5	0,5			48
Història de la Música					1,5	1,5	96
Llenguatge Musical	2	2					128
Harmonia i Anàlisi Musical			1,5	1,5	1,5	1,5	192
Audició Conscient			1	1	1	1	128
Assignatura de Perfil					1,5	1,5	96
Total	4,5	5	6,5	6,5	9	9	1.296
Hores anuals							
Repertori Acompanyat	6	6	10	10	10	12	54
Taller de canyes*	4	4	4	4	4	4	24

*Sols especialitats de Fagot i Oboé.

Flauta de Bec i Viola de Gamba

Assignatura Hores setmanals

	1r	2n	3r	4t	5é	6é	Total
Instrument	1	1	1	1	1	1	192
Cor	1	1					64
Conjunt-Consort	1	1	1	1			128
Mús. de Cambra			1	1	1	1	128
Clavecí Complementari	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	96
Història de la Música					1,5	1,5	96
Llenguatge Musical	2	2					128
Harmonia i Anàlisi Musical			1,5	1,5	1,5	1,5	192
Audició Conscient			1	1	1	1	128
Assignatura de Perfil					1,5	1,5	96
Total	5,5	5,5	6	6	8	8	1.248

Hores anuals

Repertori Acompanyat	6	6	10	10	10	12	54

Guitarra

Assignatura Hores setmanals

	1r	2n	3r	4t	5é	6é	Total
Instrument	1	1	1	1	1	1	192
Cor	1	1					64
Conjunt-Combo	1	1	1	1			128
Mús. de Cambra			1	1	1	1	128
Lectura, Improvisació i Acompanyament Aplicat					1	1	64
Piano Complementari		0,5	0,5	0,5			48
Història de la Música					1,5	1,5	96
Llenguatge Musical	2	2					128
Harmonia i Anàlisi Musical			1,5	1,5	1,5	1,5	192
Audició Conscient			1	1	1	1	128
Assignatura de Perfil					1,5	1,5	96
Total	5	5,5	6	6	8,5	8,5	1.264

Guitarra Elèctrica i Baix Elèctric

Assignatura Hores setmanals

	1r	2n	3r	4t	5é	6é	Total
Instrument	1	1	1	1	1	1	192
Cor	1	1					64
Conjunt-Ensemble de música moderna	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	288
Tècniques d'Improvisació i Acompanyament Aplicat					1	1	64
Teclat			1	1			64
Història de la Música					1,5	1,5	96
Llenguatge Musical	2	2					128
Harmonia i Anàlisi Musical			1,5	1,5	1,5	1,5	192
Audició Conscient			1	1	1	1	128
Assignatura de Perfil					1,5	1,5	96
Total	5,5	5,5	6	6	9	9	1.312

Instruments de Plectre

Assignatura Hores setmanals

	1r	2n	3r	4t	5é	6é	Total
Instrument	1	1	1	1	1	1	192
Cor	1	1					64
Conjunt-Orquestra Pulsació i Pua	1	1	1	1			128
Música de Cambra			1	1	1	1	128
Guitarra Complementària	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	96
Història de la Música					1,5	1,5	96
Llenguatge Musical	2	2					128
Harmonia i Anàlisi Musical			1,5	1,5	1,5	1,5	192
Audició Conscient			1	1	1	1	128
Assignatura de Perfil					1,5	1,5	96
Total	5,5	5,5	6	6	8	8	1.248

Hores anuals

Repertori Acompanyat	6	6	10	10	10	12	54

Annex III
Relació numèrica professorat-alumnat aplicable

Assignatura	Tipus	Relació numèrica màxima
Audició Conscient	Comuna	1/10
Harmonia i Anàlisi Musical	Comuna	1/10
Instrument	Comuna	1/1
Història de la Música	Comuna	1/15
Llenguatge Musical	Comuna	1/10
Baix Continu	Pròpia	1/1
Clavecí Complementari	Pròpia	1/1
Conjunt	Pròpia	En funció de les agrupacions que es constituïsquen
Cor	Pròpia	En funció de les agrupacions que es constituïsquen
Fonaments de Cant Valencià	Pròpia	1/10
Gèneres i Manifestacions de la Música Trad. Valenciana	Pròpia	1/10
Guitarra Aplicada al Repertori de Cant d'Estil	Pròpia	1/1
Guitarra Complementària	Pròpia	1/1
Idiomes Aplicats al Cant	Pròpia	1/10
Lectura, Improvisació i Acompanyament Aplicat	Pròpia	1/4
Música de Cambra	Pròpia	En funció de les agrupacions que es constituïsquen
Orquestra/Banda	Pròpia	En funció de les agrupacions que es constituïsquen

Piano Complementari	Pròpia	1/1
Repertori Acompanyat	Pròpia	1/1
Tabalet	Pròpia	1/1
Taller de Canyes	Pròpia	1/8
Teclat	Pròpia	1/1
Tècniques d'Improvisació i Acompanyament Aplicat	Pròpia	1/4
Composició	Assignatura de perfil*	1/10
Direcció Instrumental	Assignatura de perfil*	1/10
Direcció Coral	Assignatura de perfil*	1/10
Escena Lírica	Assignatura de perfil*	1/10
Escolta, Creació i Experimentació Sonora	Assignatura de perfil*	1/10
Etnomusicologia i Patrimoni Musical Valencià	Assignatura de perfil*	1/10
Interpretació Musical Històrica i Fonts de la Música Antiga	Assignatura de perfil*	1/10
Jazz i Música Moderna: Improvisació, Composició i Arranjaments en Gèneres Actuals	Assignatura de perfil*	1/10
Musicologia	Assignatura de perfil*	1/10
Pedagogia aplicada a la docència en escoles de música	Assignatura de perfil*	1/10
Sonologia	Assignatura de perfil*	1/10
Tècniques de Promoció i Gestió en Contextos Musicals	Assignatura de perfil*	1/10

*L'oferta per impartir un perfil, està condicionada a que existisca un nombre d'alumnat matriculat per curs no inferior a quatre.

Annex IV

Atribució docent d'assignatures del currículum

Assignatura	Especialitat docent*
Audició Conscient	1. Fonaments de Composició. 2. Llenguatge Musical.
Baix Continu	Clavecí, Orgue, Instruments de corda polsada del Renaixement i el Barroc
Clavecí Complementari	Clavecí
Fonaments del Cant Valencià	Cant Valencià
Gèneres i Manifestacions de la Música Trad. Valenciana	Dolçaina
Guitarra Aplicada al Repertori de Cant d'estil	Cant Valencià
Guitarra Complementària	Guitarra
Lectura, Improvisació i Acompanyament Aplicat	Acreditar disposar de les competències en lectura a vista, improvisació, transposició instrumental i acompanyament, segons els mínims establerts a la referència ESCO** "Transposar música" (http://data.europa.eu/esco/skill/332da224-6261-4caf-a38a-0f81001fddcc) i "Improvisar música" (http://data.europa.eu/esco/skill/29891a32-64aa-4f64-b6eb-1fa990659375).
Piano complementari	1. Piano, Llenguatge Musical. 2. Acreditar disposar de les competències en lectura a vista, improvisació, transposició instrumental i acompanyament, segons els mínims establerts a la referència ESCO** "Transposar música" (http://data.europa.eu/esco/skill/332da224-6261-4caf-a38a-0f81001fddcc) i "Improvisar música" (http://data.europa.eu/esco/skill/29891a32-64aa-4f64-b6eb-1fa990659375) amb piano.
Repertori Acompanyat	1. Especialitats d'instruments polifònics. 2. Acreditar disposar de les competències en repertori acompanyat, segons els mínims establerts a la referència ESCO** "Transposar música" (http://data.europa.eu/esco/skill/332da224-6261-4caf-a38a-

Assignatura	Especialitat docent*
	0f81001fddcc) i "Improvisar música" (http://data.europa.eu/esco/skill/29891a32-64aa-4f64-b6eb-1fa990659375).
Tabalet	Dolçaina
Taller de canyes	Fagot, Oboé, Dolçaina
Teclat	1. Titulats superiors en l'especialitat de jazz, música moderna o equivalent. 2. Disposar de les competències en interpretació de jazz-piano, segons els mínims establerts a la referència ESCO** "Tocar el piano" (http://data.europa.eu/esco/skill/2e059433-c3a0-409a-a139-4b4e087ed366), i "Improvisar música" (http://data.europa.eu/esco/skill/29891a32-64aa-4f64-b6eb-1fa990659375).
Tècniques d'Improvisació i Acompanyament Aplicat	Acreditar disposar de les competències en lectura a vista, improvisació, transposició instrumental i acompanyament i música moderna, segons els mínims establerts a la referència ESCO** "Transposar música" (http://data.europa.eu/esco/skill/332da224-6261-4caf-a38a-0f81001fddcc) i "Improvisar música" (http://data.europa.eu/esco/skill/29891a32-64aa-4f64-b6eb-1fa990659375).
Composició	Fonaments de Composició
Direcció Instrumental	Orquestra
Direcció Coral	Cor
Escena Lírica	1. Estar en possessió del màster en Interpretació d'òpera, Cant i interpretació, o equivalent. 2. Acreditar disposar de les competències en escena lírica, segons la referència ESCO** "Música i arts escèniques" (http://data.europa.eu/esco/isced-f/0215).
Escolta, Creació i Experimentació Sonora	Acreditar disposar de les competències en música contemporània, segons la referència ESCO** "Gènere musical" (http://data.europa.eu/esco/skill/52eb7ab6-269f-4f44-a21d-b0c705eaf857) aplicat a la música contemporània.
Etnomusicologia i Patrimoni Musical Valencià	Història de la Música

Assignatura	Especialitat docent*
Interpretació Musical Històrica i Fonts de la Música Antiga	1. Història de la Música 2. Estar en possessió del títol superior o màster relacionats en Història i Ciències de la Música, Musicologia o títols equivalents. 3. Acreditar disposar de les competències en música antiga, segons els mínims establerts a la referència ESCO** "Identificar les diferents característiques de la música" (http://data.europa.eu/esco/skill/b3c0fdc1-14e3-4ccd-aeab-6816e409c3a0) aplicada a música antiga.
Jazz i Música Moderna: Improvisació, Composició i Arranjaments en Gèneres Actuals	1. Titulats superiors en l'especialitat de jazz, música moderna o equivalent. 2. Acreditar disposar de les competències en música moderna, segons els mínims establerts a la referència ESCO** "Improvisar música" (http://data.europa.eu/esco/skill/29891a32-64aa-4f64-b6eb-1fa990659375).
Musicologia	Història de la Música
Pedagogia aplicada a la docència en escoles de música	1.Titulats superiors de música, especialitat Pedagogia. 2. Estar en possessió del màster de formació pedagògica y didàctica, o títol equivalent. 3. Acreditar disposar de les competències en pedagogia, segons els mínims establerts a la referència ESCO** "Professor/a de música" (http://data.europa.eu/esco/occupation/f235bc5a-dbf6-4f9e-bbdb-cf313d32b75b).
Sonologia	1.Titulats superiors de música, especialitat Sonologia. 2. Acreditar disposar de les competències en sonologia, segons els mínims establerts a la referència ESCO** "Gravar música" (http://data.europa.eu/esco/skill/cc7b37ef-9a91-4d16-ba55-138208c20502) .
Tècniques de Promoció i Gestió en Contextos Musicals	Acreditar disposar de les competències gestió cultural, segons els mínims establerts a la referència ESCO** "Promoure música" (http://data.europa.eu/esco/skill/6f44d0c9-40ea-452e-b3ea-302cc0e648db).

*En totes les assignatures amb més d'una opció en l'apartat d'especialitat docent, s'ha d'entendre com ordre de prelació. En conseqüència, es prioritzarà la primera opció.

** ESCO (*European Skills, Competences, Qualifications and Occupations*) és la classificació europea multilingüe de capacitats, competències, qualificacions i ocupacions. Lloc web: https://esco.ec.europa.eu/

Annex V

Perfils i assignatures optatives

Perfil	Cinqué curs	Sisé curs
Composició	Composició I	Composició II
Direcció Instrumental	Direcció I	Direcció II
Direcció Coral	Direcció Coral I	Direcció Coral II
Escena Lírica	Escena I	Escena II
Escolta, Creació i Experimentació Sonora	Escolta I	Escolta II
Etnomusicologia i Patrimoni Musical Valencià	Etnomusicologia I	Etnomusicologia II
Interpretació Musical Històrica i Fonts de la Música Antiga	Música Antiga I	Música Antiga II
Jazz i Música Moderna: Improvisació, Composició i Arranjaments en Gèneres Actuals	Música Moderna I	Música Moderna II
Musicologia	Musicologia I	Musicologia II
Pedagogia aplicada a la docència en escoles de música	Pedagogia I	Pedagogia II
Sonologia	Sonologia I	Sonologia II
Tècniques de Promoció i Gestió en Contextos Musicals	Gestió I	Gestió II